

በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ
የጥንቋዎች ጥናት ፋክልቲ
አማርኛ ትምህርት ክፍል
ደንረ ምረቃ መርሐ ግብር

በአማርኛ ጥንቋ የማንበብ ችሎታ ከአካዳሚያዊ ወጣታዎች ጋር ያለው ተዛምዶ በጎንደር ከተማ በማገኘት ለጥንቋዎች ደረጃ ትምህርት ቤቶች ስድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ የተወራ ጥናት

II

ጥምረት ጥምሳሌ

በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣
የቋንቋዎች ጥናት ፋክልቲ፣
አማርኛ ትምህርት ክፍል
ድንረ ምረቃ መርሐ ግብር

በአማርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታ ከአካዳሚያዊ ውጤት ጋር
ያለው ተዛምዶ፣ በጎንደር ከተማ በሚገኙ ሦስት አንደኛ ደረጃ
ትምህርት ቤቶች ስድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ የተወራ ጥናት

በ

ታምራት መከላከል

የካቲት 2003 ዓ.ም

አዲስ አበባ

በአማርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታ ከአካዳሚያዊ ውጤት ጋር
ያለው ተዛምዶ፣ በጎንደር ከተማ በሚገኙ ሦስት አንደኛ ደረጃ
ትምህርት ቤቶች ስድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ የተሠራ ጥናት

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ
የቋንቋዎች ጥናት ፋክልቲ
አማርኛ ትምህርት ክፍል

በተግባራዊ ሥነ-ልቦና አማርኛን ለማስተማር እም እ. ዲ. ግሪ በከፊል
ማሟያነት የተረበ ጥናት

በ

ታምራት መከራንን

የካቲት 2003ዓ.ም

አዲስ አበባ

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ
የቋንቋዎች ጥናት ፋክልቲ
አማርኛ ትምህርት ክፍል

በአማርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታ ከአካዳሚያዊ ውጤት ጋር
ያለው ተዛምዶ፣ በጎንደር ከተማ በሚገኙ ሦስት አንደኛ ደረጃ
ትምህርት ቤቶች ስድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ የተወራ ጥናት

በ

ታምራት መከሩንን
የካቲት 2003 ዓ.ም

የፊተና ቦርድ አባላት ማረጋገጫ

ጌታቸው አንዳላማው (ሪፕረደንተር)
አማካሪ

_____
ፊ.ር.ማ

አረጋ ጋዩላሚካኒል (ጸ/ከተር)
ፊ.ታ.ኛ

_____
ፊ.ር.ማ

ምስጋና

ከሁሉም አስተዳደራዊ ማመስገን የምፈልገው ይህን ስራ በሰላም አስጀምሮ ለዚህ ደረጃ እንዳበቃው ለረዳኝና ለዚህ ቀን ላበቃኝ ፈጣሪ አምላኬ ነው። በመተጥልም ይህ ስራ የተሟላ ይሆን ዘንድ ውድ ጊዜያቸውን በመስዋት ስህተቱን ነቅሰው በማውጣትና በማስተካከል ለአገሪቱ ለአማካሪዬ ለረ/ፕሮፌሰር ጌታቸው እንዳላሟው ምስጋና ማቅረብ አወዳለሁ።

እንዲሁም "ላፕቶፕና ሚስት ለሰው አይሰጥም" በሚል የተዛባ ንጽጽራዊ ገለጻ የሌለው ካለው መዋሰንና የመደጋገፍ ባህልን ለማጥፋት ጥረት በሚደረግበት ዘመን ላፕቶፕን ጥናቱን ሰርቼ እስከምጨርስ ድረስ እንደጠቀምበት ላዋሰኝ ለአቶ ሰፈውሰው ዘለቀ ልባዊ ምስጋና አቀርባለሁ።

በመጨረሻም ይህ ስራ የተሳካ እንዲሆን እገዛ ላደረጋችሁልኝ ጥናቱን የሰራሁበት ትምህርት ቤት ርዕሳን መምህራንና መምህራን ምስጋናዬ ይድረሳቸው። ሌሎችም በጥናቱ ዙሪያ በተጥቃም ሆነ በተዘዋዋሪ ለደገፋችሁኝ በሙሉ አመሰግናለሁ።

ምስጋና..... I

ማውጫ II

የሙንጠረዦች ማውጫ III

የአባሪዎች ማውጫ IV

አጠቃሎ..... V

ምዕራፍ አንድ

መገቢያ

1.1. የጥናቱ ዳራ 1

1.2. የጥናቱ አላማ 4

1.3. የጥናቱ አስፈላጊነት 5

1.4. የጥናቱ ወሰን 5

ምዕራፍ ሁለት

ክልላ ድርሳን..... 7

2.1. የማንበብ ችሎታ ምንድን ነው? 7

2.2. መሰረታዊ የንባብ ችሎታ መለኪያዎች..... 8

    2.2.1. የንባብ ፍጥነት 9

    2.2.2. አንብቦ መረዳት..... 14

2.3. የማንበብ ችሎታ ለአካደሚያዊ ትምህርቶች ያለው ጠቀሜታ..... 18

2.4. የንባብ ችሎታን መለኮት 22

3. የቀደምት ጥናቶች ትኝት 25

ምዕራፍ ሦስት

የአጠናገ ዘዴ..... 28

3.1 ተጠኝዎችና የናሙና አወሳሰድ..... 28

    3.1.1. የትምህርት ቤቶች አመራረጥ 28

    3.1.2. የክፍል ደረጃ አመራረጥ 28

3.1.3. የተማሪዎች አመራረጥ	29
3.2 የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴ.....	29
3.3.የመረጃ አሰባሰብ ሂደት	31
3.4 የመረጃ ትንተና ዘዴ	32
ምዕራፍ አራት	
የመረጃ ትንተና.....	34
4.1.የንባብ ፍጥነት እና እንብዞ መረዳት ፈተና እንደ ጥቅል ውጤት	34
4.2.የንባብ ፍጥነትና እንብዞ መረዳት ፈተና ሁለት ጥቅል ውጤት	35
4.3.የንባብ ፍጥነትና እንብዞ መረዳት ፈተና ሶስት ጥቅል ውጤት	37
4.4.የንባብ ፍጥነት ፈተና እንደ ትንተና	38
4.5.የእንብዞ መረዳት ፈተና እንደ ትንተና	39
4.6.የንባብ ፍጥነት ፈተና ሁለት	40
4.7. የእንብዞ መረዳት ፈተና ሁለት	41
4.8.የንባብ ፍጥነት ፈተና ሶስት.....	42
4.9.የእንብዞ መረዳት ፈተና ሶስት	44
4.10. የአካዳሚያዊ ውጤት ትንተና.....	45
4.10.1.የአካዳሚያዊ ትምህርቶች አጠቃላይ ውጤት ትንተና	45
4.10.2. የሳይንስ ትምህርት ውጤት ትንተና	46
4.10.3. የሀብረተሰብ ሳይንስ ትምህርት ውጤት	46
4.10.4. የሰነዴጋ ትምህርት ውጤት	47
4.11. በንባብ ፍጥነትና በእንብዞ መረዳት መካከል ያለው ተዛምዶ	48
4.12. በንባብ ፍጥነትና በአካዳሚያዊ ውጤቶች መካከል ያለው ተዛምዶ.....	49
4.13. በእንብዞ መረዳት ፈተናና በአካዳሚያዊ ውጤት መካከል ያለው ተዛምዶ	50
ምዕራፍ አምስት	
ግጥም እና አስተያየት	52
5.1.ግጥም	52
5.2.አስተያየት.....	55
የቢ ጽሁፎች.....	56

የሰንጠረዥ ማውጫ

ሠንጠረዥ እንድ፡ የንባብ ፍጥነት ፈተና እንድ ጥቅል ውጤት ----- 34

ሠንጠረዥ ሁለት፡ የንባብ ፍጥነትና እንብዞ መረዳት ፈተና ጥቅል ውጤት ----- 35

ሠንጠረዥ ሶስት፡ የእንብዞ መረዳትና የንባብ ፍጥነት ፈተና ሶስት
 ጥቅል ውጤት ----- 37

ሠንጠረዥ አራት፡ የንባብ ፍጥነት ፈተና እንድ ዝርዝር መረጃ ----- 38

ሠንጠረዥ አምስት፡ የንባብ ፍጥነት ፈተና ሁለት ዝርዝር መረጃ ----- 40

ሠንጠረዥ ስድስት፡ የንባብ ፍጥነት ፈተና ሶስት ዝርዝር መረጃ ----- 42

ሠንጠረዥ ሰባት፡ የአካዳሚያዊ ውጤቶች ጥቅል መረጃ ----- 45

ሠንጠረዥ ስምንት፡ የንባብ ፍጥነትና የእንብዞ መረዳት የተዛምዶ ውጤት ----- 48

ሠንጠረዥ ዘጠኝ፡ የንባብ ፍጥነትና የአካዳሚያዊ ውጤት ተዛምዶ ስሌት ----- 49

ሠንጠረዥ አስር፡ የእንብዞ መረዳትና የአካዳሚያዊ ውጤቶች ተዛምዶ ስሌት ----- 50

የአባሪዎች ማውጫ

ገጽ

አባሪ አንድ፡- የአንብቦ መረዳት ፈተና አንድ ውጤት 63

አባሪ ሁለት፡-የአንብቦ መረዳት ፈተና ሁለት ውጤት 64

አባሪ ሦስት፡-የአንብቦ መረዳት ፈተና ሦስት ውጤት 65

አባሪ አራት፡-የሳይንስ ትምህርት ፈተና ውጤት 66

አባሪ አምስት፡-የህብረተሰብ ሳይንስ ፈተና ውጤት 67

አባሪ ስድስት፡-የስነ ጤጋ ትምህርት ፈተና ውጤት 68

አባሪ ሰባት፡- የንባብ ችሎታ መለኪያ ፈተና አጠቃላይ ውጤትና የእኩዳሚያዊ
 ፈተና አጠቃላይ ውጤት 69

አባሪ ስምንት፡- የአንብቦ መረዳትና የንባብ ፍጥነት መለኪያ ፈተናዎች..... 71

አባሪ ዘጠኝ፡- የእኩዳሚያዊ ውጤት መለኪያ ፈተናዎች 79

አጠቃሎ

የጥናቱ ዋና ዓላማ በአማርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታ ከአካዳሚያዊ ውጤት ጋር ያለውን ተዛምዶ መመርመር ነው። ይህን ዓላማ መሰረት በማድረግ በጎንደር ከተማ በሚገኙ ሶስት እንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች በሚማሩና በተላል የእጣ ናሙና ዘዴ በተመረጡ 60 የሰድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ ጥናቱ ተከናውኗል። ለጥናቱ መረጃ መስጠትና መሳሪያ ሆኖ ያገለገለው ፈተና ሲሆን ፣ በዚህ መሰረት የተገኘው ውጤት ደግሞ የተማሪዎች የንባብ ችሎታ (የንባብ ፍጥነትና እንብዞ መረዳት) ውጤት ዝቅተኛ መሆኑን አመልክቷል። በተመሳሳይ መልኩም የአብዛኛው ተማሪ አካዳሚያዊ ውጤትም ዝቅተኛ መሆኑን ጥናቱ አሳይቷል። በዚህ መሳሻነት በተሰራው የተዛምዶ ስሌት መሰረት በንባብ ፍጥነትና በእንብዞ መረዳት ፣ በንባብ ፍጥነት ና በአካዳሚያዊ ውጤት እንደሁም በእንብዞ መረዳትና በአካዳሚያዊ ውጤት መካከል ጠንካራ ዝምድና መኖሩን ጥናቱ አረጋግጧል። ስለዚህ የተማሪዎች የውጤት መዳከም ከንባብ ችሎታቸው ጋር የተያያዘ በመሆኑ በንባብ ላይ ትኩረት ሰጥቶ መሰራት እንደሚገባ የጥናቱ ውጤት ያመልክታል።

ምዕራፍ አንድ

መግቢያ

1.1. የጥናቱ ዳራ

ንባብ ከቋንቋ ክሊሎች ከማዳመጥና መናገር ተከትሎ የሚመጣ በመማር ብቻ የሚገኝ ክሊላ ነው። ንባብ ከዝቅተኛ የክፍል ደረጃ ጀምሮ ወደ ከፍተኛ ክፍል በሚሄድበት ጊዜ ፍጥነቱም ሆነ የመረዳት ችሎታው አብሮ እያደገ የሚሄድ ችሎታ ነው። ስለንባብ ምንነት Tindale (2003) በአንድ አርፍተ ነገር ሲገለጽ ከተጻፈ ጽሁፍ ላይ ትርጉምን መረዳትና መረጃን በአግባቡ የመውሰድ ችሎታ ነው ብሏል።

Alderson (2000:3) እንደገለጸው፣ ንባብ ከተጻፈ ጽሁፍ ላይ መረጃ መውሰድ ብቻ ነው ብሎ ወሰኖ መገለጽ ያስቸግራል። ይኸውም አንድ እንባቢ የሚያነበው ለተለያዩ ዓላማ ነው። በመሆኑም ከዓላማው አንጻር የተለያዩ ውህድ ክሊሎችንና ስተራቴጂዎችን ሊጠቀም ይችላል። ስለዚህ ንባብ ለዕውቀት (ለመረዳት) ተብሎ ብቻ የሚተገበር ሳይሆን እንደ እንባቢው ዓላማ ለተለያዩ ተግባራት የሚከውን በመሆኑ በውስጡ ሌሎች ንዑሳን ክሊሎች አካቶ የያዘ ችሎታ ነው። ከዚህ በተጨማሪም የእንባቢውን የቋንቋ ብቃት የሚለካ ክሊላ ነው በማለት ያስረዳል።

ንባብ በየዕለቱ በሚደረግ ተከታታይ የማንበብ ልምምድ ሊያደግና እየሰለጠነ የሚሄድ ክሊላ መሆኑንና ለተማሪዎች ያለውን ጠቀሜታ Nelson (1963:66) ሲገለጽ፣ ንባብ እያደገ የሚሄድ ክሊላ ነው። ይህም በተማሪዎች ጠቃሚነት ላይ በየጊዜው የሚታይ የራሱ አሻራ አለው ብሏል። ይህም የሚያመለክተው የተማሪዎች የትምህርት ጠቃሚነት ከንባብ ችሎታ ጋር የተያያዘ መሆኑን ወይም የንባብ ችሎታ በትምህርት ጠቃሚነት ላይ የራሱ ድርሻ እንዳለው ያመለክታል።

ተማሪዎች አብዛኛውን ጊዜያቸውን የሚያሳልፉት በማንበብ ነው። Allyn and Bacon (1987:167) ተማሪዎች ጊዜያቸውን የሚያሳልፉት የመማሪያና የመልመጃ መጻሕፍቶቻቸውን፣ በሰሌዳ ላይ የሚጻፉላቸውን፣ የቤት ስራቸውን ፣ ሌላውን ጊዜያቸውንና

የመሳሰሉትን በማንበብ ነው። በዚህ መልክ በትምህርት ቤት የሚካሄድ ንባብ ባብዛኛው እንደን የትምህርት አይነት ለመረዳት የሚተገበር ንባብ ነው። ምክንያቱም መረጃ ለማግኘት የሚደረግ ንባብ ነው። ሌላው ቀርቶ ገጥሞችን፣ ታሪኮችን፣ የመጽሔት መግጥሮችንና የህይወት ታሪኮችን፣ ልብ ወለዶችን... የሚያነቡት ከመዘናናት ይልቅ መረጃ ለማግኘት ነው በማለት የተማሪዎች ንባብ ከመረጃ ፍለጋ ጋር በአጅጉ የተሳሰረ መሆኑን ገልጿል።

ከዚህ የምንገነዘበው ተማሪዎች ረጅም ጊዜያቸውን የሚያሳልፉት በንባብ ሲሆን፣ የሚያነቡትም መረጃ ለማግኘት መሆኑን ነው። በመሆኑም የንባብ ክህላቸው ዳብር መገኘት ይጠበቅበታል። ይህንኑ Burns (1984:146) ሲያስረዳ፣ " የንባብ ክህላ ለሁለተኛ ቋንቋ ሆነ ለአፍ መፍቻ ቋንቋ ትምህርት እጅግ ወሳኝ ነው። ወሳኝነቱም ለቋንቋ ትምህርት ብቻ ሳይሆን ለአካዳሚያዊ ውጤት ወይም ለሌሎች ትምህርቶች ውጤታማነት ቁምር ነው ብሏል።" Atkins (1996) ደግሞ የንባብ ክህላ በአሁኑ ሰዓት የተማሪዎች አካዳሚያዊ ውጤት የተሳካ ወይም ያልተሳካ ለመሆኑ ትልቁን ድርሻ ይዞ ይገኛል። ስለሆነም የተማሪዎች አካዳሚያዊ ውጤት የመማሪያ መጻሕፍትን የማንበብ ችሎታ ላይ መሰረት ያደርጋል በማለት ገልጿል። በተጨማሪም ፈተናዎች ክህሎች ችሎታዎች ... ባጠቃላይ በንባብ ክህላ ላይ የተመሰረቱ ናቸው በሚል አጽዕኖት ሰጥቶታል።

በመሆኑም ተደም ባሉ ጊዜያት በተማሪዎች አካዳሚያዊ አቅም ላይ ተጽዕኖ ያሳድራል ተብለው የሚጠቀሱ ጉዳዮች ሲጠኑ፣ መፍትሄ ሲፈለግላቸው ቆይቷል። ይኸን አስመልክቶ Stubbs (1993) እንደሚገልጹ፣ የአካዳሚ ትምህርት መሳልበት ሆነ መጻክም ከብዙ ነገሮች ጋር ሊያያዝ ይችላል። ይህም በእንደዘመኑ ስልጣንና ትኩረት ለአካዳሚክ መሳልበት ወይም ማሰባሰብ ምክንያት የሚሆኑ ጉዳዮች እየተጠኑ የትምህርትን ጥራት ለማሻሻል ጥረት ተደርጓል። ለአብነትም ከዚህ በፊት ከሚጠቀሱት ውስጥ የሚከተሉት ይገኙታል። ከ1920 አስከፊ 1940 ባለው ጊዜ ውስጥ አይ (IQ)፣ ከ1950 አስከፊ 1960 ባለው ጊዜ ውስጥ ደግሞ ኮማደጊያ አካባቢ ጋር ሲያያዝ፣ 1960 ወዲህ ደግሞ ከቋንቋ ጋር በመያያዙ የዘመኑ ትኩረት በቋንቋ ጉዳዮች ላይ መሆኑን ያስረዳል።

የቋንቋ ጉዳይ በአካደሚያዊ አቅም ላይ ያለውን ተጽእኖ ስንመለከት በቀዳሚነት የሚነሳ ነገር የንባብ ችሎታ የሚለው ሆኖ እናገኘዋለን። የንባብ ችሎታ ስንል ደግሞ በተገቢ ፍጥነት ማንብበና እንብቦ መረዳትን ይመለከታል። በእንግሊዝኛ ቋንቋ ላይ የተሰሩት ጥናቶች እንደሚያመለክቱት በርካታ የአገራችን ተማሪዎች የማንብብ ችሎታ ደካማ እንደሆነ ነው። Brehanu (2004) እና Hailemicheal (1984) ፣Alefash (1988) ፣Mendida (1988) ፣Dubale (1990)ና Gnene (1994)ን ጠቀሰ በኢትዮጵያ በርካታ ተማሪዎች ያላቸው የንባብ ችሎታ ዝቅተኛ እንደሆነ ገልጿል፣ ችግሩም አሁን ትልቅ ደረጃ ላይ እንደደረሰ አመልክቷል።

የተማሪዎች የማንብብ ችሎታ ደካማ ሆኖ መገኘት በአማርኛ ቋንቋም ቢሆን በተመሳሳይ ሁኔታ ላይ የሚገኝ ነው። የአንደኛ ደረጃ የመጀመሪያው ሳይክል ተማሪዎችን የንባብ ችሎታ አስመልክቶ Benjamin (2010) የመጀመሪያ ደረጃ ተማሪዎች የንባብ ፈተና በሚል ጥናታዊ ዕውቅ ላይ እንደገለጸው ፣በኢትዮጵያ ካሉ ስምንት ክልሎች ውስጥ 80% በተለይ በሲዳማ ደግሞ 100% የ2ኛና የ3ኛ ክፍል ተማሪዎች ፈጽላን አግርቶ በመጥራት ታላቅን የማንብብ ችሎታቸው ከሚጠበቀው በታች ነው። ይኸው አግርተው የማንብብ ችሎታ ችግር በተመሳሳይ መልኩ በእንብቦ መረዳት ላይም ይታያል። ይህም በግልፅ በሚታይ መልኩ በሲዳማ 72.8% ፣ትግራይ 50.9% ና በቤንሻንጉል ጉምዝ 54% የሁለተኛ ክፍል ተማሪዎች ያነበቡትን ታሪክ (ጽሁፍ) አይረዱም። ሌላው ቀርቶ በታላላቅ ከተሞች እንኳን (አዲስ አበባንና ሐረርን በመሳሰሉት) የሚማሩት ተማሪዎች ውስጥ እንደ አራተኛዎቹ ወይም አብዛኛዎቹ የሚያነቡትን ጽሁፍ መሰረታዊ ሐሳብ አይረዱም። በአማራ ክልል ደግሞ ግግሽ ያክል የሁለተኛ ክፍል ተማሪዎች (49%) እና እንደ ሶስተኛው የሶስተኛ ክፍል ተማሪዎች(30.4%) የሚያነቡትን ዕውቅ ምንም መረዳት አይችሉም ይላል።

በመሆኑም አጥኘው በጎንደር ከተማ ከአንደኛ ደረጃ አስከ ኮሌጅ ድረስ በቋንቋ መምህርነት ለረጅም ዓመት በሰራበት ጊዜ ውስጥ የተማሪዎችን የንባብ ችግር

በሰፋት የተመለከተ ሲሆን፤ ይህም ችግራቸው ለተለያዩ አካደሚያዊ ትምህርቶች ውጤት ግሽቆልቆል ምክንያት ሊሆን ይችላል የሚል ግላዊ ግምት አለው።

ስለሆነም በአጥሃው አዕምሮ ውስጥ የሚከተሉት ጥያቄዎች ተነስተዋል። አንደኛ በአሁኑ ሰዓት በአንደኛ ደረጃ የሚማሩ ተማሪዎች የአማርኛ ቋንቋ የንባብ ችሎታ ምን ደረጃ ላይ ነው? ሁለተኛ ይህ የንባብ ችሎታቸው ከአካደሚያዊ ውጤታቸው ጋር ያለው ግንኙነት ምን ይመስላል? የሚሉት በዋናነት የተነሱ ጥያቄዎች ሲሆኑ፤ በነዚህ ስር ደግሞ የአንደኛ ደረጃ ተማሪዎች የንባብ ፍጥነታቸው እና የአንብቦ መረዳት አቅማቸው ደረጃቸውን የጠበቀ ነው? የሚሉት በንዑስነት ይገኙበታል። ስለዚህ የነዚህን ጥያቄዎች መልስ ማገኘት አጥሃውን ለጥናቱ አንሳስቶታል።

1.2. የጥናቱ አላማ

ይህ ጥናት በተባምዶ ላይ ያተኮረ ነው። በመሆኑም ከዚህ ጥናቱ ዋና ዓላማ በማንበብ ችሎታና በአካደሚያዊ ውጤት መካከል ተቃራኒ መኖር ያለመኖሩን መፈተሽ ነው። ስለዚህ የዚህ ጥናት ዝርዝር አላማዎች በአጭሩ የሚከተሉት ናቸው፡

- የሰድስተኛ ክፍል ተማሪዎችን የማንበብ ችሎታ ደረጃን መመርመር።
- በአማርኛ ቋንቋ የንባብ ችሎታ (ፍጥነትና አንብቦ መረዳት)ና በአካደሚያዊ ትምህርቶች ውጤት (ሳይንስ፣ ምርመራ፣ ሳይንስና ስነ ሜን) መካከል ያለውን ዝምድና መፈተሽ እና
- የንባብ ፍጥነትና አንብቦ መረዳት ለአካደሚያዊ ውጤት መሻሻል ያላቸውን አስተዋጽኦ መመርመር

ናቸው።

1.3. የጥናቱ አስፈላጊነት

በአግራ ክልል የሚገኙ የአንደኛ ደረጃ ተማሪዎች (ከልዩ ዞኖች ውጪ) የማስተማሪያ ቋንቋ እማርኛ ነው። የሁሉም ትምህርቶች መማሪያ መጻሕፍትም የተዘጋጀው በዚህ ቋንቋ ነው። በመሆኑም ተማሪዎች በእማርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታ እንዲኖራቸው ይፈለጋል። ስለዚህ ይህ ጥናት የሚከተሉት ጠቀሜታዎች አሉት፡

- ◆ የተማሪዎች የንባብ ችሎታ (ፍጣነትና እንብዞ መረዳት) በትክክል መታወቅ ለቋንቋው መምህራን በእጅጉ አስፈላጊ ነው።
- ◆ የንባብ ክሂል ከሌሎች የቋንቋ ክሂሎች ጋር ሲነጻጸር በትምህርቱ ውስጥ ምን ያህል ትኩረት ሊሰጠው እንደሚገባ መረጃ ይሰጣል።
- ◆ በንባብ ችሎታና በእነዚህም ትምህርት መካከል ያለው ግምገማና መታወቅ ለሰርአተ ትምህርት አዘጋጆች ትልቅ ፋይዳ አለው።
- ◆ ሌሎች በዚህ ዙሪያ ጥናት ለሚሰሩ ተመራማሪዎች ለመነሻነት ሊያገለግል ይችላል።

1.4. የጥናቱ ወሰን

የጥናቱ ጥናት ጉዳይ በእማርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታ ከእነዚህም ውጪ ጋር ያለውን ተግባራዊ መመርመር ነው። ለዚህም የአንደኛ ደረጃ ሁለተኛው ሳይክል ስድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ደግሞ ተተካሪ ተጠኝ ናቸው። በመሆኑም የጥናቱ ትኩረት የአንደኛ ደረጃ ሁለተኛው ሳይክል ስድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ሲሆኑ የአንደኛ ደረጃ የመጀመሪያው ሳይክልና የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች በዚህ ጥናት ውስጥ አይካተቱም።

ጥናቱ የሚከናወኑበት ሰዓት ለጥናቱ በሚገኙ ሦስት አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች (የጊዜ የሌለው አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት፣ አብዮት ፍሬ አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤትና ሀብረት አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት) ላይ ነው።

በመሆኑም ይህ ጥናት የንባብ ክሊሳ ትምህርት አተገባበርን፣ የንባብ ክሊሳ የማስተማር ስነ ዘዴን፣ ለንባብ ክሊሳ ማስተማሪያነት የሚዘጋጁ ማስተማሪያዎችንና የማስተማሪያ መሳሪያዎችን አይመለከትም።

ምዕራፍ ሁለት

ክልላ ድርሳን

2.1. የማንበብ ችሎታ ምንድን ነው?

የተለያዩ ምዕራን ንባብን በተለያዩ መንገድ ትርጉም ይሰጡታል። ትርጉም የሚሰጡበት መንገድም እንዳመለከታቸው ይለያያል። ሆኖ ሆኖ ግን የሁሉም ትርጉም የሚሸከረከረው ንባብ የመተርጎም፣ የመገንዘብና የሃሳብ ማበልፀጊያ መሳሪያ ከመሆኑ ጋር የተያያዘ ነው። እንደ Smith (1978)፣ Nuttall (1982-1996)ና Conley (1992) አገላለፅ፡ ንባብ ማለት ደራሲው ለተደራሲው ሊያስተላልፍ የፈለገውን መልዕክት መረዳት (መገንዘብ) ነው። በሌላ በኩል Muchi (1972:25) እንደገለጸው ደግሞ ንባብ በጥሩ ሁኔታ ሲበየን፣ "ንባብ ማለት የደራሲውና ያንባቢው የሁለት ወገን ግንኙነት ነው። ይህ ግንኙነት ደግሞ እየቆየ እያደገ የሚሄድ ሂደት ነው።"

በሌላ መልክ ማለትም ለንባብ የተለያዩ ብያኔዎች እንደተሰጡት ሁሉ ለማንበብ ችሎታም የተለያዩ ብያኔዎችን እናገኛለን። ለምሳሌ Dishner (1980) የማንበብ ችሎታ ማለት አንባቢው መረዳት ማለት ነው። በሚሉ የማንበብ ችሎታን ከአንባቢው መረዳት ጋር እኩል ተዛምዶ እንዳለው ገልጿል። ይህንን ብያኔ ስናየው ትንሽ ጠበብ ያለ ይሆናል። ከዚህ በተለየ መልክ ደግሞ Nuttall (1982) ፣ Perfetti (1985)ና Harris (1996) የንባብ ችሎታን የሚመለከቱት ከንባብ ፍጥነት (reading speed)ና ከአንባቢው መረዳት (reading comprehension) ጋር ሲማያያዝነው። ለምሳሌ Perfetti (1985:12) የንባብ ችሎታን እንደሚከተለው ገልጿል። "የንባብ ችሎታ ብያኔ የሚመነጨው ከንባብ ፍጥነትና ከአንባቢው መረዳት ግንዛቤ ሙሉ ነው። ስለዚህ አንድ ጥሩ የንባብ ችሎታ ያለው ሰው በአግዛዥ ከሚታወቀው የንባብ ፍጥነትና አንባቢው የመረዳት ደረጃ በላይ አንባቢው መረዳትና በፍጥነት ማንበብ ይጠበቅበታል። ይኸም የችሎታ መለኪያ ዕድሜንና የትምህርት ደረጃን መሰረት ያደረገ ይሆናል በማለት ያስረዳል።"

ከላይ በተገለጸው መሰረት የንባብ ችሎታ ማለት ከንባብ ፍጥነትና ከአንብቦ መረዳት ጋር የተያያዘ መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። ስለዚህ ስለንባብ ችሎታ ስናነሳ ሁለት መሰረታዊ ጉዳዮች ተያይዘው ይነሳሉ ማለት ነው፤ እነዚህም የንባብ ፍጥነትና አንብቦ መረዳት ናቸው። ይህንን ሃሳብ Perfetti (1985:10) ሲያረጋግጥ “መሰረታዊ የሆኑት የማንበብ ችሎታ መለኪያዎች የንባብ ፍጥነትና ጥሩ የመረዳት አቅም ናቸው።” ብሏል።

2.2. መሰረታዊ የንባብ ችሎታ መለኪያዎች

ንባብ በማንኛውም ደረጃ ላይ ለሚገኙ ተማሪዎች እጅግ አስፈላጊ የሆነ ክህሎት ነው። Nelson (1963:18) “የተማሪዎች ስኬትም ሆነ ውድቀት የሚወሰነው በሚኖራቸው የግል የንባብ ክህሎት(ችሎታ) ነው።” ብሏል። Teremotiti (1995:45) ደግሞ የንባብ ክህሎት ለተማሪዎች ትምህርት ምሰሶ ነው። በማለት በውስጡ ያሉትን ንእሳን ክህሎች በሚከተለው መንገድ ገልጿቸዋል። አንድ ጥቀል የኤሌክትሮኒክ ገመድ ሲሰነጠቅ በውስጡ በርካታ ጥቃቅን ሽቦዎችን ይዞ እንደሚገኝ ሁሉ የንባብ ክህሎትም በውስጡ በርካታ ንቡሳን ክህሎችን ይዞ ይገኛል። ከነዚህ ውስጥ የቃላት ትርጉም፣ የአሰሳ ንባብ (ስኪሚንትና ስካኒንግ)፣ ጥልቅ ንባብ ወዘተ. አካቶ የያዘ ክህሎት ነው። በመሆኑም የነዚህ ክህሎች መዳበር ለተማሪዎች ትምህርት ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው በማለት አጠናክሮታል።

Alderson (2000:3) በዘመናችን ንባብ ያለውን ጠቀሜታ በሚከተለው መንገድ ገልጿታል። “አሁን ባለንበት ዘመን አብዛኛውን ነገር ሰዎች የሚሰሩት በተለይ ተማሪዎች የሚማሩት በማንበብ ነው። ንባብ የህይወት ዋናውና ማገር እየሆነ ነው። የጥናት ወረቀት ለማዘጋጀት ብዙም ጊዜ ተርጉሞችን መጠቀም እንደሚቻል፣ ምግብ እንዲት ማዘጋጀት እንዳለብን... የሚመሩ ወይም የሚያስተምሩ ጽሁፎች፣ የትራፊክ ምልክቶች፣ የጉዞ አቅጣጫ ጠቋሚዎች ሁሉ የማንበብ ችሎታ ይጠይቃሉ። ለጎረቤቱም ስራ ለማገኘትና በስራ ስራ ላይ ለመቆየት የንባብ ክህሎት ያስፈልጋል። ቀላል የሚባሉ ስራዎችም ቢሆኑ ይህንን የንባብ ክህሎት የሚሹ ሆነዋል። ለመዘናናትና ለሌሎች ጉዳዮች ሁሉ ንባብ ተመራጭ ሆኗል።” በማለት ንባብ ያለውን ስራ ጠቀሜታ ያመለክታል።

ስለዚህ የማንበብ ችሎታ የሚባለው በውስጡ በርካታ ንዑሳን ክሂሎች አካቶ የያዘ ነው። የዚህ ችሎታ መሰረታዊ መከሰቻዎች የሚባሉትም የንባብ ፍጥነት ና አንብቦ መረዳት ናቸው።

2.2.1. የንባብ ፍጥነት

የንባብ ፍጥነት ደረጃችንንና የአንብቦ መረዳት አቅማችንን በየጊዜው ማሻሻል ይገባል። እዚህ ላይ በግልጽ ሊታወቀው የሚገባው ጉዳይ የንባብ ፍጥነታችን በተሻሻለ ቁጥር የአንብቦ መረዳት አቅማችንም አብሮ ይጨምራል። የንባብ ፍጥነት ደረጃን አስመልክተው በጥናት የተደገፉ መረጃዎች እንደሚያመለክቱት ፍጥነትና አንብቦ መረዳት አወንታዊ በሆነ መንገድ ተቃራኒዎች ናቸው።

Bell (2001:101) ባጠናው ጥናት እንደሚያመለክተው፡ በፍጥነት የሚያነቡ ሰዎች ወሳኝ በሆነ መልኩ ከፍተኛ የሆነ የመረዳት ችሎታ አላቸው በማለት ገለጸ። ይህንንም በዚህ መልክ ይዘረዝረዋል፡ ከፍተኛ የንባብ ችሎታ ያላቸው አንባቢዎች 1000 ቃላት በደቂቃ ሲያነቡ፡ የመረዳት ችሎታቸው ደግሞ 85% እንደሆነ በመጥቀስ፡ እነዚህም ከአጠቃላይ አንባቢዎች 1% የሚሆኑ መሆናቸውን ያሳያል። አያይዞም አብዛኛው አንባቢዎች 200 ቃላት በደቂቃ የሚያነብ ሲሆኑ፡ የመረዳት ችሎታቸውም 60% እንደሆነ ያመለክታል። ከዚህ በመነሳት መካከለኛ አንባቢዎች ከረግን አንባቢዎች አምስት ጊዜ እጥፍ ያዘግማሉ በማለት ይሰረዳል። በመቀጠልም የንባብ ፍጥነትንና አንብቦ መረዳትን በሚከተለው መልኩ ከፍሎ ይገልጻል፡

ከግምገማታዊ ላይ የንባብ ፍጥነት ቃላት በደቂቃ	ከመረቀት ላይ የንባብ ፍጥነት ቃላት በደቂቃ	አንብቦ መረዳት	የአንባቢዎች ደረጃ
100	110	50%	ከብቂ በታች (ደህና)
200	240	60%	ጥሩ
300	400	80%	በጣም ጥሩ
700	1000	85%	አገልግ በጣም ጥሩ

Akmar(1999) ደግሞ የኅልማሶች አማካይ የንባብ ፍጥነት ከ200-300 ቃላት በደቂቃ ሲሆን፣ ለመዘናናት የሚያነቡ ሰዎች 400ና ከዛ በላይ ቃላትን በደቂቃ ያነባሉ። ነገር ግን አብዛኛዎቻችን ከ800ቃላት በላይ በደቂቃ ብናነብ መልካም እንደሆነ ገልጿል።

Anderson, et al.(1988) ዝቅተኛ የንባብ ልምድ ያላቸው ማለትም በመቁጠር የሚያነቡ በደቂቃ ከ1-100 ቃላት ያነባሉ። እነዚህ የመረዳት አቅማቸውም ከግማሽ በታች ነው። ይልቅ እድሜያቸው ከ6-12 የሆኑ ተማሪዎች ከ100-200 ቃላት በደቂቃ ማንበብና 50% የመረዳት አቅም እንዲኖራቸው ሲፈለግ ፣ አብዛኛው አንባቢ ደግሞ ከ200-250 ቃላት በደቂቃ ማንበብና ከ50% በላይ የአንብቦ መረዳት ችሎታ ይጠበቅበታል። የከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርታቸውን ማጠናቀቂያቸው ላይ የሚገኙ ተማሪዎች ከ250-350 ቃላት በደቂቃ ማንበብ ሲኖርባቸው፣ የመረዳት አቅማቸውም ከግማሽ በላይ መሆን አለበት። የተሻለ የማንበብ ደረጃ ላይ የሚገኙና ጥሩ የመረዳት አቅምና ግንባቢ ያላቸው ሰዎች ከ350-500 ቃላት በደቂቃ ያነባሉ። በጣም ጥሩ የሆነ የንባብ ፍጥነት ያላቸው ሰዎች ከ500-800 ቃላት በደቂቃ የሚያነቡ ሲሆን፣75% አንብቦ የመረዳት ችሎታ አላቸው። በጣም ውጤታማ የሆኑ አንባቢዎች ከ800-1000 ቃላት በደቂቃ የሚያነቡ ሲሆን፣ከ75% በላይ አንብቦ የመረዳት ችሎታ ያላቸው መሆኑን ገልጿል።

ይህንን ሐሳብ ጠቅለል ባለ መልኩ ስንመለከተው እሰክ 1000ቃላት በደቂቃ የሚያነቡ ሰዎች እጅግ በጣም ጥሩ አንባቢዎችና የመረዳት አቅማቸውም ከፍተኛ ሲሆን፣ ከ1-100 ቃላት በደቂቃ የሚያነቡ ደግሞ ደካማ አንባቢዎች ከመሆናቸው ባሻገር የመረዳት አቅማቸውም ዝቅተኛ መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። ስለዚህ የማንበብ ችሎታ ምንድን ነው? ለሂለው ጥያቄ ሙሉሱ የንባብ ፍጥነትና የአንብቦ መረዳት በቃት ነው የሚለው ይሆናል።

ከላይ በዝርዝር ለማየት እንደተሞከረው የንባብ ችሎታ እንዲመሰረታቷ ጉዳይ የንባብ ፍጥነት ነው። በፍጥነት የማንበብ ችሎታን ጥቅም Allyn and Bacon(1987:244) እንደገለጹት፣ በፍጥነት ማንበብ እንድን የተጻፈ መረጃ በጥሎ

ለመረዳት ያስችላል። በመሆኑም አስፈላጊ የሆነ ክህሎት ነው። ስለዚህ አንድን ሰፊ ምንጣብ በፍጠነት በማንበብ መረጃ መውሰድ መቻልን ማዳበር በእጅጉ አስፈላጊ ነው ። እንዲሁም Bell (2001: 89) ደግሞ አዝጋሚ አንባቢዎች የማስታወስ ብቃታቸውም አዝጋሚ ነው። በቂ የሆነ የማስታወስ አቅም የላቸውም፤ ምክንያቱም በንጣብ ወቅት ባለባቸው ችግር በቂ መረጃ ይዘው አያልፉም። በዚህም የመረዳት ችግር ያጋጥማቸዋል በማለት የፍጥነትን አስፈላጊነት ያስረዳል።

በፍጥነት ማንበብ ከመረዳት ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት አለው። ስለዚህ ይህን ችሎታ ማዳበር ለተማሪዎች አካደሚያዊ ውጤት መጨመር ያለው ድርሻ ከፍተኛ ነው። ይህን አስመልክቶ Nation (2005:177) በፍጥነት ማንበብ ለምንሰራቸው ስራዎች ሆነ ለአካደሚያዊ ብቃታችን ወሳኝ የሆነ ክህሎት ነው። ለዚህም ነው የተለያዩ የቋንቋ ስርአተ ትምህርቶች ለንጣብ ክህሎት ሰፊ የትምህርት ስዓት መድበው በማስተማር ላይ የሚገኙ በማለት ገልጿል። ስለዚህ የአካደሚያዊ ብቃት ባንድ ወይም በሌላ መልኩ ከንጣብ ችሎታ ጋር ይገናኛል ማለት ነው።

ሌላው መታየት የሚገባው ጉዳይ የንጣብ ፍጥነት ማለት ምን ማለት ነው? የሚለው ጥያቄ ነው። እንደ Fry (1972)፣ Nuttall (1982:1996) የንጣብ ፍጥነት ማለት አንድ አንባቢ ከአንድ የተገፈ ጽሁፍ ላይ ምን ያህል ቃላት በደቂቃ ያንብታል ማለት ነው። በመሆኑም የንጣብ ፍጥነት የሚለካው በደቂቃ ውስጥ በምናነበው የቃላት ብዛት ይሆናል። የንጣብ ፍጥነት ሲሰላ እንደ Nuttall (1982:36) ይህንን የስሌት ቀመር መሰረት ያደርጋል ፡-

$$X \cdot 6 = Z$$

$$Y$$

X በፊውቶ ውስጥ ያሉት የቃላት ብዛት

Y በፊውቶ ውስጥ ያሉትን ቃላት ለማንበብ በእያንዳንዱ ቃላት ጣልቃ የሚሰጥ 10

ሰከንድ

6 በደቂቃ ውስጥ የሚኖር የ10 ሰከንድ ክፍተት

Z በደቂቃ ውስጥ የሚነበበው የቃላት ብዛት Nuttall(1982:36)

ይህንን ስሌት መሰረት አድርጎ ምን ያህል ቃላት በደቂቃ እንደነበቡ መገንዘብ ወይም ማወቅ ይቻላል።

ፍጥነት እጅግ አስፈላጊ የሆነ ክሊሎት ነው። ምክንያቱም በርካታ መጻሕፍትን በአጭር ጊዜ ለማንበብ ይረዳል። ጊዜንም ይቆጥባል። ይህንን ሃሳብ Nuttall (1996) እንዲህ ገልጸዋለች፡ የንባብ ፍጥነት መጨመር የተለያዩ ፅዕናዎችን በአጭር ጊዜ የማንበብ ኡድቱን ይጨምረዋል። የንባብ ፍጥነት መጨመር የማንበብ ፍላጎትን በማሳሳት በርካታ መጻሕፍትን እንድናነብ ከማድረግ ባሻገር የአንብቦ መረዳት ችሎታችንን ያዳብራል። እንደሁም Anderson (1999:3) እንዲህ በማለት አጠናክሮታል፡ ፈጣን አንባቢዎች የቋንቋ ችሎታቸውን በማሸሻል በኩል ከአዝጋሚ አንባቢዎች በእጅጉ የተሻሉ ናቸው።።

ይህም የሚያመለክተን የንባብ ፍጥነት ከመረዳት ጋር ወይም የንባብ ችሎታ ከምንለው ጋር የተሳሰረ መሆኑን ነው። በተጨማሪም እንደ Nuttall (1982:33) ገለጸ፡ ጥሩ አንባቢ ቃል በቃል አያነብም፤ ከደካማ አንባቢ በተሻለ ተልጣፋ የአይን እንቅስቃሴ ሲኖረው፤ በአጭር ጊዜ ውስጥ በርካታ ቃላትን የመቃኘት ችሎታ አለው። እንዲሁም የጥሩ አንባቢ ባህሪ በአጭር ጊዜ ውስጥ በርካታ ቃላትን በመቃኘት ቃል በቃል ሳይሆን በአፍታ እይታ ማንበብ መቻል ነው። ፈጣን አንባቢዎች በአንድ በተገፈ ነገር ላይ ያለውን ቃል እየቆራረጡ ሳይሆን አያይዘውና አከታተለው ስለሚያነቡ የሃሳብ መቆራረጥ ወይም መሰባሰር ችግር አይጋጥማቸውም። ይኸም የተሟላና ትርጉም ያለው ሓሳብ ለመያዝ ያግዛቸዋል። በመሆኑም የመረዳት አቅማቸውም ከፍተኛ ነው። በሌላ መልክ አዝጋሚ አንባቢዎች የመረዳት አቅማቸውም ደካማ ነው። ምክንያቱም ሃሳቡን ቆራርጠው ስለሚያነቡ የአርፍተ ነገሩንም ሆነ የአንቀጹን ሃሳብ ሲጨርሱ ተያያዥ በሆነ መልክ አያገኙትም። በዚህም መጨረሻ ላይ ሲደርሱ የመጀመሪያው ምን እንደሆነ መረዳት አይችሉም። አንባቢው አንብቦ ከጨረሰ በኋላ የሚያስበው ስላንበባቸው ተናጠል ቃላት እንጅ ስለ አጠቃላይ ፅዕፋ አይሆንም። ባይሆንም የመረዳት ችግር ያጋጥመዋል።

ከዚህ መረዳት የሚቻለው የንባብ ፍጥነት እጅግ ጠቃሚ የሆነ ክሊና ከመረዳት ጋር የጠበቀ ግንኙነት ያለው መሆኑን ነው። ነገር ግን የንባብ ፍጥነት ከመረዳት ጋር የተሳሰረና ለንባብ ክሊና ያለው ጠቃሚነት ከፍተኛ ሆኖ ሳለ የተሰጠው ትኩረት እናሳ ነው። ይኸንንም Anderson (1999:104) “የንባብ ፍጥነት ከሁሎችን ማዳበር ለተማሪዎች እጅግ አስፈላጊ ሆኖ ሳለ በከፍተኛ ውስጥ ግን የተተወ (የተረሳ) ክሊና ነው።...ብሏል። ይህን ሃሳብ Grabeና Stoler,(2002:19) በሚከተለው መንገድ ገልጸውታል። “እንደ የሚነበብ የቤት ስራ ለተማሪዎች እንሰማቸዋለን። ይኸንን ስራ ከሰጠናቸው በኋላ ስራውን ለማንበብ ምን ያህል ጊዜ እንደረጅባቸው ና በምን መንገድ እንደተረዱት እንጠይቃቸውም። ስራውን እንዲተማሪ በ30 ደቂቃ እንብባ ሰርቶት ይሆናል። ሌላው ደግሞ እንደ ሌሊት ወስዶበት ይሆናል። ይኸም ሆኖ ምንባቡን ላይገነዘብ ይችላል። ይህን ከግንዛቤ አስገብተን ማለትም በምን ያህል ጊዜ (ፍጥነት) እንዳንበብና እንደተረዱት በእግባቡ አውቀን ተማሪዎችን እናርማቸውም ወይም በማለማመድ አናስተካክላቸውም። በመሆኑም በንባብ ፍጥነት ደካማ የሆኑ ተማሪዎች እንዲሁ ባሉበት ሁኔታ ይቀራሉ” ብለዋል። ይህ ደግሞ የሚያሳየን በትምህርት ቤት ውስጥ የተማሪዎችን የንባብ ፍጥነትና የመረዳት አቀማቸውን ተገንዘቦ እገባ የማደረግ ጉዳይ በእጅጉ ደካማ መሆኑን ነው።

ሌላው እንደምናነበው ነገር ወይም ይዘት የምናነበው የቃል ቁጥር በደቂቃ ሊጨምር ወይም ሊቀንስ ይችላል። የምናነባቸው ነገሮች ስንል ለምሳሌ ጋዜጣ፣መፅሄት፣ርዕስ አንቀፅ፣የጥናት ወረቀት፣ልብ ወለድ፣ወዘተ. ሊሆን ይችላል። Nutall (1996) የንባብ ፍጥነታችን እንደምናነበው ጉዳይ ይለያያል። ይኸም ከአሰላ ንባብ እስከ ጥልቅ ንባብ ድረስ ያሉ የንባብ ቴክኒኮችን የሚፈለግ ሊሆን ይችላል። የመዝናኛ ንባብና የጥናት ንባብ ፍጥነት ይለያያል። ይህን ማወቅ ለፍጥነት ንባብ አጠቃቀም እንዲመሰረታዊ ጉዳይ ነው። በመሆኑም የንባብ ፍጥነት ከሁሎች ማዳበር ብቻ መረዳትን ያመጣል ብሎ መገመት ያስችግራል። ምክንያቱም በንባብ ውስጥ ያሉ ሌሎች ቴክኒኮች (ይዘቶች) ባንድ ወይም በሌላ መልክ በእንብቦ መረዳት ላይና በፍጥነት ላይ የራሳቸውን ተፅዕኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ ብላለች።

ይሁን እንጅ የንባብ ፍጥነት ለእንብቦ መረዳት ያለው አስተዋፅኦ ግን ቸል የሚባል ጉዳይ አይሆንም። የተለያዩ የቋንቋ ተማሪዎች የማንበብ ችሎታቸውን እንዲያዳብሩ

ይበረታታል። በተለያዩ ዕውቀቶች ወይም ይዘቶች ላይ ያላቸውን የተለያዩ የማንበብ ችሎታ ለማጎለብት ልምምድ ያደርጋል። በተገቢው የንባብ ሂደት ውስጥ እንዲገቡና እንዲያነቡ ይሰለጥናል። በማለት Fry (1972)፣ Mossback(1983)፣ Haremer (1991) ፣ Nutai(1986) ና Anderson(1999) ገልጸዋል።

2.2.2. እንብቦ መረዳት

ንባብ ውስብስብ ሂደት ሲሆን እንብቦ መረዳት ደግሞ አንዱ የንባብ ችሎታ መገለጫ ነው። የተለያዩ ምሁራን በስነ ልቦና እንደ Bloom (1963) እንዲሁም በቋንቋ ስነ ትምህርት መስክ የሚሰሩ እንደ Perfetti (1985) ያሉት ጸሐፊዎች እንብቦ መረዳት አዕምሯዊ ሂደት መሆኑን አስረድተዋል። ለምሳሌ በትምህርት አላማዎች አመዳደብ Bloom (1963)፣ Callaham ና Clark (1988) መረዳት በአዕምሮታዊ ምድብ ከዕውቀት ተጥሎ የሚመጣው ዋናው የአዕምሮታዊ ክፍል(cognitive domains) ነው ብለውታል።

Perfetti(1985:9) እንዲሁ ሲገልጽ “ንባብ የበርካታ አዕምሮታዊ ሂደት ውጤት ነው። በተለይም መረዳት ና መረዳት በአዕምሮታዊ ተግባር ውስጥ፣ ማንበብ የሚወሰነው በእንባቢው እውቀትና የሚነበበውን ነገር ከመረዳት ጋር በተያያዘ ነው።... ሲል፣ Beech ና Colly (1987:57) ደግሞ ይኸንኑ ሃሳብ ሲገልፁ ንባብ፣ የተለያዩ ታላትና ሐረጎችን መገንዘብና መረዳትን ያካትታል። ዋናው የጥሩ አንባቢ ችሎታ በታላት መደበኛ ትርጉምና አግባባዊ ትርጉም መካከል ያለውን ገንኙነት ከዕውቀት(ክብርታ) በመነሳት እስከ መድረስ ወይም መረዳት ነው” ብለዋል። እንዲሁም Grellet (1996:147) እንዲህ ገልጸዋለች፣ “እንብቦ መረዳት ስንል፣ አንድን ዕውቀት (ክብርታ) የያዘውን መለዕክት በአግባቡ መርምሮ መገንዘብ የሚለውን ዕንሰ ሃሳብ ነው። እንብቦ መረዳት ማለት ስተቻለ ሙሉን በጽዑቅ ውስጥ ያለውን መረጃ በአግባቡ መገንዘብ መቻል ማለት ነው። የምናነበው ነገር ደግሞ ግሰታዊ፣ ግስተዋወቂያ፣የጋዜጣ ርዕስ እንቀፅ፣የሳይንሳዊ ጅርናል መጣጥና ወዘተ.ሊሆን ይችላል።”

በመሆኑም አንድን ማስታወቂያ ማንበብና አንድን የሳይንስ ጀርናል መጣጥፍ ማንበብ አላማው ይለያያል። ይህን አንጅ አንደ አላማው መለያየት ሁሉንም በተገቢው መንገድ አንብቦ ውጤታማ መረጃ ማግኘት ወይም ግንባቤ መውሰድ መቻል አንብቦ መረዳት ነው። ሌላው ከዚህ ጋር የምናየው አንደኛው ነገር ውጤታማ አንባቢ በፍጥነት በማንበብ በቴክኒቱ ውስጥ ያለውን ጠቃሚውንና የማይጠቅመውን መረጃ ይለያያል። ሁለተኛው ደግሞ ጠቃሚውን መለየት ብቻ በራሱ በቂ ስላልሆነ በጥልቀት ገብቶ በመመርመር ትልቅ ግንባቤ ይወስዳል። ይህም አንብቦ መረዳት ይባላል በማለት (Grellet:1996 :147) ገልጻል።

Andersonና Personን ጠቅሳ Conley (1992) አንደገለጸችው፡ አንብቦ መረዳት የተለያዩ ቅድመ እውቀቶች ከአዲሱ ንባብ ጋር የሚዋሃዱበት ሂደት ነው። ይኸውም የተግራው ቅድመ ልውቀት፣ የሚነበበው ነገር ልውቀት (የርዕሰ ጉዳይ ልውቀት)፣ ለቋንቋው ያለው ተረቢታ፣ ስለርዕሰ ጉዳይ ያለው አስተሳሰብና የሚነበበው ፅንሰ ሐሳብ አንድ ላይ የሚገናኙበት ሂደት ነው። በአጭሩም ስታጠቃልለው አንብቦ መረዳት በርካታ ከሂሎችንና ልውቀቶችን ባንድ ላይ በማዋሃድ አንድን ፅሁፍ መገንዘብን ያመለክታል።

ሌላው Hittleman (1988:16) መረዳትን አንደሚከተለው ገልጿል፡ "በንባብ ጊዜ መረዳት የሚባለው በእውድ ውስጥ ያሉትንና ከእውድ ውጭ ያሉትን ተላውጦዎች መሰረት አድርጎ የቃላትንና የአርፍተ ነገርን ሃሳብ መገንዘብ መቻል ነው።" ስለዚህ አንብቦ መረዳት ማለት የሚነበበውን ፅንሰ ሐሳብ የማደራጀት፣ የመተርጎምና የግጠቃለል ስራን አካቶ የሚይዝ ከህሎት ነው። በተጨማሪም መረዳት፣ ተግራዎች የሚያነቡትን ልዩ ላዩ ካላቸው ልውቀትና ልምድ ጋር በማስተሳሰር በማደራጀት፣ በመተርጎምና በግጠቃለል እንዲሁም ከደራሲው ሃሳብ ጋር በማዋሃድ የራሳቸውን ግላዊ ግንዛቤ የሚያጠናክሩበት (የሚፈጥሩበት) ክሊህ ነው።

Beechና Colley(1987)፣ Horiba (1996)ና Sheng (2000) በእጠቃላይ አንደሚሰማሙበት አንብቦ መረዳት እንዴ ከሌላው ጋር የተባመዱና ደረጃቸውን የጠበቁ አዕምሯታዊ ሂደቶች(multiple cognitive processes) የተካተቱበት ተግባር ነው። በተጨማሪም ይህንን ሃሳብ ሲያረጋግጡ አንብቦ መረዳት መረጃን በተለያየ

መንገድ ማተካባባርና መገንዘብ ይረዳል። ይህ መረጃን የማተካባባር ሂደት እያንዳንዱን ቃል ከመረዳት ጀምሮ በአንባቢው ዳራዊ እውቀት መሰረት አወድ ፍችተኮር (ከምናነበው ፀዕፍ) ወይም እውድፍች ተኮር ያልሆነ (ከቅድመ ስውቀታችን) ስርፀተ ሃሰብ (inference) ተጠቃሞ አስከ መተርጎም የሚደርስ ሂደት በውስጡ ይካተታል። ስለዚህ አንብቦ መረዳት የተሰጠንን ቴክስት በማንበብ በግልፅ የተረበውንና ያልተረበውን መረጃ መረዳት መቻል ነው በማለት ያብራራሉ።

አንብቦ መረዳት ትልቁ የማንበብ ችሎታ መገለጫ ነው። ይሁን እንጂ እንደ Sheng (2000) ገለጻ በሚያሳዝን ሁኔታ ንባብን ማስተማር በተወሰኑ ትምህርት ቤቶች ትኩረቱ የምንባቡ ለአላዊ መዋቅር ላይ (surface structure level) ብቻ በመሆኑ አንብቦ የመረዳት ክሂዶችን ይተውታል። ይህም ማለት አንባቢው ግልብ በሆነ መልኩ የፅዕፍን ለአላዊ ትርጉም ከማንበብ በስተተር በደርሷው ወይም በፅሁፍ ስላብ ላይ የመመራመርና በውስጡ ሊተላለፉ የተፈለጉትን ቀጥተኛና ተጓዳኝ መልዕክቶች የመተርጎም ስራ ላይ ትኩረት አይሰጡም ብሏል።

ከላይ ቀደም ሲል በተለያዩ ምዕራን እንደተገለጸው ሁሉ በአንብቦ መረዳት ውስጥ በረከተ ንኡሳን ክሂዶች አሉ። እነዚህን Sheng (2000, 13-15) ጠቅለል ባለ መልኩ እንደ በአንድ በሚከተለው መንገድ ያቀርባቸዋል።

ተዳሚው የአንብቦ መረዳት ንዑስ ክሂል ቃላትና ሐረጎችን የመረዳት ክሂል ነው። የቃላትና የሐረጎችን ትርጉም በፅዕፍ ውስጥ በግልፅ ከሰፈሩ መረጃዎችና ፍንጮች በመነሳት ወይም ከቅድመ እውቀት በመነሳት ወይም ሁለቱን በማተናጀት የመረዳት አቅምን የማጎልበት ክሂል ነው። ለዚህም የቃላትና የሐረጎችን ቀጥተኛ መዝገብ ቃላታዊ ትርጉም ከመረዳት ባሻገር አውዳዊ ፍቻቸውንም መረዳት ይጠበቃል። ከዚህ በተጨማሪም ለአንብቦ መረዳት መሰረታዊ የሆኑትን ፈላጊነት፣ ዘይቤዎችንና ምሳሌያዊ እነገሮችን ከገቡበት አውድ አንጻር መተረጎምና መረዳትም ትልቁ ከሆኑት ነው።

ሌላው የአንብቦ መረዳት ንዑስ ክሂል የንባብ ስልቶች ሰሆኑ። እነዚህም፣ የገረፍ ገረፍ ንባብ፣ የአሰሳ ንባብና ጥልቅ ንባብ የሚባሉት ናቸው። እነዚህን ስልቶች

ጠንቅቆ በግወት በንባብ ጊዜ እንደ አላማችን በመተያየር የመጠቀም ልምድን ግዳቦር ያስፈልጋል።

በመጨረሻም የምናየው የአንብቦ መረዳት ንፁህ ክሂል ቃላትን ወይም ሐረጎችን በግንባብ ወይም በልምድ ካዳቦርነው ዕውቀት በመነሳት የመተርጎምና የመረዳት ክሂሎችን ግዳቦር ነው። ይህም ስርፀተ ሃሳብ ወይም በእንግሊዘኛው «አንፈረንስ» ተብሎ የሚጠራው ነው። ስርፀተ ሃሳብ አውድ ፍች ተኮርና አውድ ፍች ተኮር ያልሆነ ስርፀተ ሃሳብ በመባል ይታወቀዋል።

አውድ ፍች ተኮር ስርፀተ ሃሳብ አንባቢው ከዕውቀቱ ይዘት ፍች በመነሳት ያለፈ ዕውቀቱን ሳይጠቀም የሚረዳው ሲሆን፣ በውስጡ የሚከተሉትን ዋና ዋና ክሂሎች ይይዛል። እንደኛው የተለያዩ መረጃዎችን፣ ሰዎችን፣ መሳሪያዎችን፣ ዕቃዎችን... መለየት ሲሆን፣ ሌላው ዕቃዎችን፣ ጊዜን፣ ሁኔታዎችንና ድርጊቶችን ከአውድ አንጻር መረዳት ነው። ለግን? ምን? የት? መቼ? ጥያቄዎች መልስ የማግኘት ክሂል ነው።

አውድ ፍች ተኮር ያልሆነ ስርፀተ ሃሳብ (Pragmatic inference) የምንለው በቀጥታ በዕውቀቱ ከሰፈረው ሃሳብና መረጃ የማይገኝ ወይም የአንባቢውን ቅድመ እውቀት የሚጠይቅ ሃሳብንና መረጃን የመረዳት ክሂል ነው። የአንባቢውን ቅድመ እውቀት ግለትም የቋንቋውን ተናጋሪ ማህበረሰብ ባህል፣ ወግ ፣ ልማድ፣ ታሪክ... እውቀት የሚጠይቅ ነው።

ከላይ በዝርዝር የተረዱት የአንብቦ መረዳት ንዑስ ክሂሎችን በሚገባ ማዳቦር የአንብቦ መረዳት አቅምን በእጅጉ ከመጨመሩም በላይ የተለያዩ ይዘቶችን ተማሪው አንብቦ በተላሉ እንዲገነዘብ ያስችላል። ሲጠቃለልም አንብቦ መረዳት ከተላል ወደ ከባድ እያደገ የሚሄድ ክሂሎች በመሆኑ ደረጃውን በጠበቀ መንገድ ለተማሪዎች የሚተርጎሙት ሁኔታ እንዳለ ያመላክቱናል። ይህ ከተላሉ ተነስቶ ወደ ከባድ ችሎታ የሚሸጋገረው የተማሪዎች የአንብቦ መረዳት ችሎታ እድሜያቸውንና የትምህርት ደረጃቸውን ያገናዘበ መሆን አለበት። ምክንያቱም ይህ ከሁሉም በአንድ ጂምቦር የሚገኝ አይደለም።

2.3. የማንበብ ችሎታ ለአካዳሚያዊ ትምህርቶች ያለው ጠቀሜታ

የማንበብ ችሎታና አካዳሚያዊ ትምህርቶች ያላቸውን ግንኙነት የተለያዩ ምሁራን ተተራራቢ በሆኑ መለኮ ገልጸውታል። ይኸውም Smith (1978)፣ Dishner et al (1980)፣ Nuttall (1982)፣ Prefetti (1985)፣ Carrei et al.(1988) ንባብ፣ ከተፃፈ ነገር (ቴክስት) መረጃ ወይም ሃሳብ መውሰድ ነ። በመሆኑም ለአካዳሚያዊ አውቀት በጣም ጠቃሚ የሆነ ከሂል ነው ብለዋል። Conley (1992) ይህንን ሃሳብ ሲተጠናክር በፅሁፈት አማካኝነት አውቀት በሚተላለፍበት አለም ውስጥ ተማሪዎች ያለንባብ ችሎታ ግንዛቤያቸውን ለማስፋትም ይሁን ለመማር በፍፁም አይችሉም በግልት ገልጸዋለች። በተጨማሪም Gillil (1977:211) የማንበብ ችሎታ ሁለቱን ግልትም አድምገኛ (intellectual) ማህበራዊ (social) እድገትን ያመቻቻል። ስለዚህ የማንበብ ችሎታ ያለመኖር ትልቅ ጉዳት አለው ሲል፣ Gebremdehen (1993:178) ደግሞ ተማሪዎች ጥሩ የንባብ ደረጃ ላይ ከሆኑ በሚማሩት ትምህርት ሀረፊ መረጃዎችን ለማግኘት ተልዕኮ ይሆናሉ። በተጨማሪም ከአለም ሳይንስና ቴክኒኮሎጂ ጋር ተስተካክለው ለመጓዝ ይችላሉ ብሏል።

ለተማሪዎች ትምህርት ጠቀሜታ ያላቸው ጉዳዮች በርካታ ቢሆኑም እንኳን ከላይ ከተረቡት ሃሳቦች ተነስተን ስንመለከተው የማንበብ ችሎታ ለአካዳሚያዊ ትምህርት ያለው ፀታ ላት ናለ ድርሻ ይይዛል። Taylor (1983:121) "በትምህርት መሳሪያነት የሚያገለግሉ በርካታ ሚዲያዎች ቢኖሩም ጥገኙነታቸው ግን ለፅሁፈት ነው። ይህንንም ልውውጥ ለማስተላለፍ ወይም ለማሸጋገር ትልቁን ድርሻ ይዞ የሚገኘው ፅሁፈት ሲሆን፣ ከፅሁፈት ላይ መረጃ ለመውሰድ ደግሞ ትልቁ መሳሪያ ንባብ ነው። በግልት የማንበብን አስፈላጊነት ገልጸዋል።" ይህንን ሃሳብ ማለትም የንባብ ችሎታ ለአካዳሚያዊ ውጤት ያለውን ጠቀሜታ አስመልክቶ Dabsonና Robinsonን ጠቅሶ Dubale(1990) እንደገለጸው፣ የተሳካ ንባብ ለተማሪዎች የትምህርት ስራ ወይም ጥናት ፍፁም አስፈላጊ ነው። በንባብ ደካማ መሆን ለትምህርት ፍላጎት ከማሳጭም በላይ ከጅምሩ ተስፋ ያስቆርጣል ብሏል። ይኸም

ሃሳብ የሚያመለክተን የማንበብ ችሎታ ለተማሪዎች ለካሳሚያዊ ውጤት ምን ያህል ጠቀሜታ እንዳለው ይሆናል።

Burns (1984:304) ይህን ሃሳብ በተመለከተ ሲያስረዳ፣ ተማሪዎች ለንድን የትምህርት ለይነት መጻሕፍት እንብቦ ለመረዳት፣ ጥሩ የማንበብ ክህሎት፣ ቃላትን የመተርጎምና የጥናታዊ ንባብ ችሎታ ያስፈልጋቸዋል። ያለጥሩ ትርጉም፣ ምርምር፣ በተለይም የማየት፣ የመፍጠርና የእንብቦ መረዳት ክህሎት የመማሪያ መጻሕፍትን እንብብው ሊረዱ አይችሉም። የሚያነቡትን ነገር የማይገነዘቡ ከሆነ ከተገፈው ነገር ላይ በተገቢ መንገድ መረጃ መውሰድ አይችሉም። ምክንያቱም ለካሳሚያዊ ትምህርቶች የጠለቀ የማንበብ ችሎታን ይጠይቃሉ። ተማሪዎች ደግሞ አብዛኛውን ነገር የሚሰሩት፣ የሚረዱትና ዕውቀት የሚጨብጡት በማንበብ ነው። ስለዚህ የማንበብ ችሎታቸው ሊዳበር ይገባል። ሲል፣ Dishner (1980)ና Burns(1984) ደግሞ፣ የትምህርት ለይነቶች ወይም ለካሳሚያዊ ትምህርቶች በእንግራዊ መልኩ ከፍተኛ የንባብ ክህሎትን ይጠይቃሉ በማለት ከላይ በተለያዩ ግሔዎች የተገለጸውን ሃሳብ ያጠናክራሉ።

በሌላ መልኩ ደግሞ ንባብ በቋንቋ ትምህርትነቱ ብቻ ሳይሆን ለተማሪዎች ለካሳሚያዊ ብቃት ከፍተኛ ድርሻ ያለው ክህሎት ቢሆንም እንኳን የተማሪዎች የንባብ ችሎታ በየክፍል ደረጃው ሲታይ ደግሞ እጅግም ሆኖ እናገኘዋለን። ይኸንኑ ለሰሙልክቶ Atkins (1996) ለብዛኛዎቹ የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች የማንባብ ችሎታቸው ዝቅተኛ ነው ። ይህም ማለት በተገቢው ፍጥነት እንብብው አይረዱም። ይህ የብቃት ግንስ ለሰፊ ጥናትና ለካሳሚያዊ ብቃታቸው ትልቅ መሰናክል ሲሆን ይታያል። ስለዚህ ይህንን ችግር መቅረፍ ከተፈለገ የተማሪውን የንባብ ችሎታ ግላደግ ያስፈልጋል። የንባብ ችሎታ ስንል ደግሞ ፍጥነትና እንብቦ መረዳት ግለታችን ነው ብሏል።

Rouch (1972 :23) ደግሞ ለተማሪዎች ለካሳሚያዊ ትምህርት የሚከተሉት የማንበብ ክህሎቶች ሊያገለግሉ እንደሚችሉ ገልጿል፣ እነርሱም ቃላትን በእውድ ፍቻቸው መጠቀምና መገንዘብ፣ የቃላትንና የእርፍተኛነቶችን ፍቺና መልዕክት

መረዳት፣ የሚገለጹ ሞና ሐሳብ ከዝርዝር ተዛማጅ ሃሳብ ጋር ያለውን ዝምድና መለየት፣ መንገድደራያና ዝርዝር አርፍተ ነገሮችን መለየት፣ የተረቡትን መረጃዎች በየፈርጃቸው መከፋፈልና አጠቃላይ ግንዛቤን ለመፍጠር፣ እውነታንና አስተያየትን ልብ ብሎ መገንዘብና የሚተርበውን ርዕሰ ጉዳይ አጠቃላይ መልዕክት መገንዘብ ናቸው በማለት ይዘረዝራል።

Niles (1972: 29) በአንደኛና በሁለተኛ ደረጃ ለሚሟሩ ተማሪዎች የሚከተሉት የንባብ ክሂሎች መዳበር ለአካዳሚያዊ ትምህርታቸው መሻሻል ወይም ውጤታማ መሆን ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው በማለት ከዚህ በሚከተለው መንገድ በዝርዝር ያተርጋቸዋል።

በመጀመሪያ ደረጃ አጣርቶ የማንበብ ችሎታ ያስፈልጋል። አጣርቶ ማንበብ በአንደኛ ደረጃ ትምህርት የሚተኮርበትና በዚህ የትምህርት ደረጃ የሚገነቡ ችሎታዎች የሚከተቱበት ነው። በጽሁፍና በንግግር ቋንቋ መካከል ያለውን ልዩነት አግጥሞ በጽሁፍ የተገለጹትን በአግባቡ የመረዳት ችሎታ ማዳበር ያስፈልጋል። በአንደኛ ደረጃ ላይ ይህ ችሎታ ሙሉ በሙሉ በዳብር መልካም ነው። ይህ ካልሆነ ግን በሁለተኛ ደረጃ ላይ ተማሪዎች በደንብ አጣርተው የማንበብ ችሎታቸውን እንዲያዳብሩ ጥረቱ መቀጠል አለበት። በተጨማሪም ተማሪዎች ጥሩ እንባቢዎች እንዲሆኑ ከአሁን በፊት የማያውቁትን ቃል በሚያገኙበት ጊዜ ከቃሉ አውድ በመነሳት ወይም የቋንቋውን ስነ ድምጽ እውቃተር በመገንዘብ ወይም ከአርፍተ ነገሩ እውቃተርና አውድ በመነሳት አጣርቶ የማንበብ ልምዳቸውን ማዳበር ይጠበቀዋል።

በሁለተኛ ደረጃ ላይ የሚነሳው ደግሞ አሁንም እንደ Niles (1972) አገላለጽ፡ "ጽሁፋዊ ምልክቶችን ከፍቺ ጋር ማያያዝ የሚለው ነው።" ይህ ችሎታ ተማሪው የተጻፈውን ምልክት ካንበበ በኋላ ከፍቺ ጋር የሚያይዘበት መንገድ ነው። የእያንዳንዱን አዲስ ቃል ፍቺ ፣ ለእያንዳንዱ የትምህርት አይነት የሚያገለግሉትን የሙያ ቃላት ፍቺ፣ ከተለመደው አጠቃቀም የተለየ ፍቺ ጋላቸውን ቃላት የመተርጎምና የመረዳት በልሃት ማዳበር ያስፈልጋል። ባዚህ ከንዋኔ የአንደኛ ደረጃ

ተማሪዎች ከዚህ በፊት ከሚያውቁትና ከተማሩት ነገር ጋር አያይዘው የታላቅን ፍቺ መገንዘብ ሲችሉ፣ የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች ግን የማያውቁትንና ያልተማሩትንም ቢሆን ከታላቁ አውዳዊ ፍቺ ተነስተው መገንዘብ እንደሚኖርባቸው ተገልጿል።

በሶስተኛ ደረጃ የምናገኘው ደግሞ የተጻፈውን ነገር እንደተጻፈው ማንበብ ነው። ይህ ከጎሙን የሚያካትታቸው ከሂሎች፣ በጽሁፍ ላይ የተገለጸውን ፍሬ ሃሳብ መገንዘብና ዋናውን ሃሳብ ለመዘርዘር የተቀመጡትን ዝርዝር አርፍተው ነገሮች በደንብ መረዳት ናቸው። ለዚህም የዝርዝር ሃሳቦችን ቅንጅት፣ አንድነትና ልዩነት በደንብ መረዳት ያስፈልጋል። በተጨማሪም አንድ ሃሳብ በተለያዩ መልኩ ሊገለጽና ሊተናበር መቻሉን መገንዘብ የተጻፈን ነገር እንደተጻፈው አድርጎ ለማንበብና ለመረዳት እንደሚያስችል ያስረዳል።

በአራተኛ ደረጃ የሚያስተሟሉት ማብላት ነው። ይህም ቀደም ሲል ካነበቡት ወይም ካለፈ ልምድ፣ ትምህርትና የሀይዎት ገጠመኝ በመነሳት ከተረበው ጽሁፍ ባሻገር ጉዳዩን በጥልቀት መመልከትና ትንታኔ መስጠት በዚህ ከሂሎት ስር እንደሚካተቱ ተጠቀሷል። ስለዚህ ያንባቢው ያለፈውን አውቀትና ልምድ ከተረበው የጽሁፍ ጉዳይ ጋር ያለው ግንኙነት የሚገመገምበት፣ የአንባቢው ጠልቆ የማየት ችሎታ የሚታይበት፣ ደራሲው በግልጽ ያልጠቀሳቸው ጉዳዮችን በተለያዩ ዘዴዎች ፈልጎ የግጥም ችሎታ የሚታይበት የንባብ ከሂሎት ነው። በመሆኑም አንባቢው ከተጻፈው ጉዳይ ተነስቶ የራሱን ፍቺ፣ ሃሳብና አስተያየት የሚሰጥበት ችሎታውን ግንባር ከሁሉም የበለጠ ትኩረት የሚሰጠው ጉዳይ መሆኑን ገልጿል።

በሌላ በኩል ደግሞ የንባብ ችሎታ በመማር ማስተማር ሂደት ላይ የሚተርቡ መልመጃዎችንና ከጎሙናችን ማስታወስ ፣ ምሳሌ መከተልን፣ ግንባቢንና የግል አስተያየት መስጠትን የሚመለከት በመሆኑ ከየትምህርት አይነቱ ጋር ትስስር እንዳለው Richards ና Hurely (1990 :150) ያስረዳሉ። ይህም የሚገልጸው የግንባብ ችሎታ ለአካላዊ ጥምህርት ያለውን ዋጋ ነው።

በመሆኑም ተግራዎች በአግርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታቸው ጥሩ ደረጃ ላይ መሆኑ ወይም ያልመሆኑ የራሱ የሆነ በጎ ወይም መጥፎ አሻራ በአካዳሚያዊ ውጤታቸው ላይ ይኖረዋል።

2.4. የንባብ ችሎታን መለካት

ተደም ሲል እንደተገለጸው የንባብ ችሎታ መገለጫዎች የንባብ ፍጥነትና እንብቦ መረዳት ናቸው። እነዚህን የንባብ ችሎታ መገለጫዎች ለመለካት የሚያገለግለው መሳሪያ እን Madson (1993)፣ Weir (1990)፣ Dvey (1987)ና Stavens (1993) ፈተና እንደሆነ ገልጸዋል። እነዚህን ችሎታዎች ስንለካ እንደ Nuttal (1982) አገላለጽ፣ የግንባብ ችሎታን ለመገምገም (ለመፈተን) ከችሎታው መገለጫዎች ውስጥ በተለይም የንባብ ፍጥነትን በሚከተለው መንገድ መለካት ይቻላል ፣ ይኸውም፡ ለተግራዎች እንግዳና አስቸጋሪ ያልሆነ ምንባብ መምረጥ፣ በመተጠልም የተመረጠው ምንባብ የያዘውን የቃላት ቁጥር መቁጠር፣ አስከትሎም ለእያንዳንዱ ተግራ የምንባቡን እንዳንድ ቅጅ ማዘጋጀት፣ ተጥሎም ምንባቡ ምንም ገድፈት የሌለውና በግልፅ የሚነበብ መሆኑን ማረጋገጥ፣ ከዚህ በኋላ ለተግራዎች በራሳቸው ችሎታና አቅም እንዲያነቡ ገለፃ ማድረግ፣ የማታለል ስራ እንዳይሰሩ በግልፅ መንገርና የተዘጋጀውን ምንባብ ለተግራዎች በማደል በእኩል ሰዓት ንባብቡን ግሰጂመር ይሆናል። ለተገባበሩም በዚህ መልክ ይደራጃል።

ተግራዎች በሚያነቡበት ወቅት ለንባብ ፍጥነት መቆጠሪያ የሚሆን ቻረት ገዘጋጃት ሲሆን፣ ይህም ቻርት በዚህ መልክ ይዘጋጃል።

1	2	3	4	5	6 (1ደቂቃ)	
7	8	9	10	11	12(2ደቂቃ)	
12	13	14	15	16	17	18(3ደቂቃ) ወዘተ. (Nuttall:1982)

የዚህ ቻርት ጥቅም እያንዳንዱ ተግራ በምን ያህል ሰከንድ እንብቦ እንደጨረሰ መከታተያና መመዝገቢያ ነው። ይህ ቻርት አዘጋሚ እንባቢዎች ይፈጅባቸዋል ተብሎ አስከሚታሰበው የጊዜ ገደብ ድረስ መመዝገብና አስተዳዎ መዘጋጀት

ያኖርበታል ። ቁጥሮች የሚያመለክቱት በየ10ፍ ሲኮንድ ያለውን ክፍተት (interval) ነው። (ማለትም በእስር ሲኮንድ የጨረሰ አንድ ቁጥር በሃያ ሰከንድ የጨረሰ ሁለት እያለ ይቀጥላል።) በመቀጠልም የተዘጋጀላቸውን ፅዕኖ (-ቴክስት) በመስጠት ንባቡን ማስጀመርና በቻርቱ መሰረት የእያንዳንዱን ተማሪ የንባብ ፍጥነት መመዘገብ ይሆናል። የተመዘገበው ሲኮንድ(ደቂቃ) ቀደም ሲል በ2.2.1 ላይ በተገለጸው መሰረት በማሰላት ምን ያህል ቃል በደቂቃ እንዳነበቡ መመዘገብ ይሆናል (Nuttall:1982) ።]

ሌላው የግንባብ ችሎታ መገለጫ አንብቦ መረዳት ነው። የተማሪዎችን አንብቦ መረዳት ለመለካት የተለያዩ የጥያቄ አይነቶችን በማዘጋጀት መለካት ይቻላል። አንብቦ መረዳትን ለመለካት የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች ሲዘጋጁ ለተማሪው በተላላ የሚረዱና የተለያዩ አይነት መሆን አለባቸው። ጥያቄዎችም ከተዘጋጀው ቴክስት ጋር ጥበቅ ዝምድና ያላቸው እንዲሆኑ ያስፈልጋል። ይህ ትልቅ ትኩረት የሚሰጠው ጉዳይ ነው። ከዚህ በተጨማሪም ጥያቄው ሲዘጋጅ የደራሲው አመለካከት፣ትኩረትና ድምፅት ሙሉ ግንባቢ ሊሰጠው ይገባል። ጥያቄውም በጊክተሉት አይነቶች ማለትም በከፍተኛ ጥያቄዎች፣በምርጫ፣በእውነት ሐሰት፣ወዘተ. ሊዘጋጅ ይችላል። በሌላ መልኩም ፅዕፋዊ ያልሆነ (non linguistic) አጠያያቶችም መጠየቅ ይቻላል። ለምሳሌ ካርታዎችን ማገናኘት፣ፎቶግራፎችን ማባመድና በአንቀፅ (ከተለያዩ ፅዕኖ ላይ የተወሰዱ ፅዕፎችን በታትኖ በመስጠት እንዲያገናኙ በግድረግ) ሊዘጋጅ ይችላል (Grellet:1996)።

ምንባብና የምንባብ ጥያቄ ከንውኖች ወይም ምንባቡ ከቀረበ በኋላ በዚህ መሰረት የሚተርቡ ጥያቄዎች የአቀራረብ ደረጃ በሚከተለው ሁኔታ ሊሆን ይችላል (Ur:1996:82)።

1ኛ ከምንባቡ ያለምንም ሰው(በተጥታ) የሚመለስ ጥያቄዎች ሊጠየቁ ይችላሉ። እነዚህን ጥያቄዎች ለመመለስ ምንባቡን በአጅጉ ጠልቆ መረዳት ላያስፈልገው ይችላል። ምክንያቱም የጥያቄው መልስ በተጥታ ከፅዕፍ ላይ ተተምጦ ስለሚገኝ የመተርጎም፣የመመራመር ጉዳይ አያስፈልግም። የዚህ

አይነት ጥያቄዎች አላማ ተማሪው አጠቃላይ ምንባቡን እንዲያነብ ማድረግ ብቻ ነው።

2ኛ የምንባቡን መልዕክት ወይም ይዘት መረዳትን የሚጠይቁ ጥያቄዎች ይጠይቃሉ። በዚህ ውስጥ የሚጠየቁ ጥያቄዎች ለምን? የሚለውን ጠያቂ ቃል መሰረት ያደረጉ ናቸው። ተማሪዎች ቀደመት እውቀታቸውን ወይም ልምዳቸውን እንዲጠቀሙ የሚያደርጉ አይነቶች ናቸው። ተጠያቂው ምንባቡን ሲያነብ መልስ ለመስጠት በቅድሚያ አላማ ወይም ጉዳይ ኖሮት አይደለም የሚያነበው።

3ኛ እነዚህ የምንባብ ጥያቄዎች ደግሞ ምንባቡን ከማንበባቸው በፊት የሚጠየቁ ናቸው። እነዚህ ጥያቄዎች ተማሪው ወደ ፊት ከሚያነበው ምንባብ ውስጥ የወጡ ሆነው ምንባቡ ከዚህ በፊት ተማሪው ያነበዘው መሆን የለበትም። የመልሱንም ትክክለኛነት የሚያረጋግጠው ምንባቡን ሲያነብ ነው። በማለት ይገልጻል።

ሌላው Karlın (1981) መምህራን የአንብቦ መረዳት ፈተና ሲያዘጋጁ ሶስቱን የአንብቦ መረዳት ደረጃዎች ከግምት ውስጥ ማሰገባት ይገባል በማለት ደረጃዎችን በሚከተለው መንገድ በማሰተመጥ ይገልጻቸዋል።

የአንብቦ መረዳት ፈተና ደረጃዎች ሶስት ናቸው። እነሱም፡ ተተኛ ትርጉምን መረዳት (literal comprehension)፣ ስነ-ፍቻዊ አንብቦ መረዳት (interpretive comprehension)፣ ጥልቅ ንባብ (critical reading comprehension) ናቸው።

ተተኛ ትርጉምን መረዳት (literal comprehension) የታወቀ የአንብቦ መረዳት ደረጃ ነው። በዚህ ደረጃ ማንበብ የሚጠበቀው ላይ ላይ ነው። መምህራንም ሊጠይቁት የሚገባ ጥያቄ በገልፅ የሰፈረን ሃሳብና መረጃን ይሆናል። በዚህ ደረጃ የቃላት እውቀትንም መፈተን ይቻላል።

ሁለተኛው የአንብቦ መረዳት ፈተና ደረጃ ስነ ፍቻዊ (interpretive comprehension) ነው። ይህ ደረጃ በቀጥታ ከሰፈረው ትርጉም በዘለለ ጠለቅ ያለ መረዳትን ወይም ትርጉምን ይጠይቀዋል። የተማሪዎችን በጥልቀት ማንበብና

ያንበቡትን ነገር በጥንቃቄ የመገንዘብ ብቃትን ይፈልጋል። በዕውቀት ውስጥ ያሉትን ሃሳቦች ዝምድናንም በተገቢ መንገድ ማየት ያሻል። እዚህ ላይ የተማሪዎች የአስተሳሰብ ደረጃም ምንባቡን ተመርኩዞ ይለካል። እንብበው ከወረሱ በኋላ የማጠቃለል፣ የመተንበይ፣... ተግባር ያከናውናሉ። በዚህ ደረጃ መምህራን በጣም ፈታኝ የሆኑ የእንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ሊጠይቁ ይችላሉ። ለምሳሌ፣ የዕውቀትን ሃሳብ መልሳችሁ አደራጁ፣ ሰለርዕሱ ገለጻ አድርጉ፣ የግራምን አላማ ግለፅ፣ የዕውቀትን ዋና ዋና ሃሳብ አውጥታችሁ አሳዩና ዕውቀትን በራሳችሁ አገላለፅ አጠቃሉ።... የመሳሰሉት ጥያቄዎች ሊጠየቁ ይችላሉ።

ሶስተኛው ደረጃ ጥልቅ ንባብ (critical reading comprehension) የሚባለው ነው። በዚህ ደረጃ ሃሳቦችንና መረጃዎችን የመገምገሚያ ጥያቄ ሊዘጋጅ ይችላል። ዕውቀትን በጥልቀት እንብቦ ዋና ዋና ሃሳቦችንና መረጃዎችን የመረዳት ብቃት ይጠይቃል። በመሆኑም ተማሪዎች የሚከተሉትን አይነት ጥያቄዎች ሊጠየቁ ይችላሉ። አስተያየትና አውነታን መለየት፣ አሳማኝ(ተወሳኝ) ነጥቦችን መለየት፣ ትክክለኛ የሆኑ መረጃዎችን ከዕውቀት ውስጥ ለይቶ ማውጣት የመሳሰሉት ሊጠየቁ ይችላሉ።

3. የቀደምት ጥናቶች ትኝት

በተለያዩ አገራት ለማስተማሪያነት የሚያገለግሉትን ቋንቋዎች የማንበብ ብቃት ወይም ችሎታ በተለያዩ ደረጃ መሰረት መለካት የተለመደ ተግባር ነው። እንግሊዘኛ ቋንቋን ለማስተማሪያ ቋንቋ አድርገው የሚጠቀሙ ለአብነትም እንደ ናይጄሪያ፣ ህንድና ኢትዮጵያን የመሳሰሉት አገሮችን ጠቅሶ Brehanu (2004) ሲገልፅ፣ እንግሊዘኛን በማስተማሪያ ቋንቋነት ከሁለተኛ ደረጃ እስከ ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ቢጠቀሙበትም ተማሪዎች በቋንቋው ያላቸው የንባብ ችሎታ ገን ዘትተኛ መሆኑን ያሰረዳል። እንዲሁም Bamgbose (1966:2) ይህንኑ ሃሳብ ሲያጠናክር በናይጄሪያ ተማሪዎች ምንም እንኳን ከአንደኛ ደረጃ ጀምሮ

ለእንግሊዘኛ ቋንቋ ቢጋለጡም የንባብ ፍጥነታቸውና የመረዳት አቅማቸው ደከሞ ያለ እንደሆነ ገልጿል። በተጨማሪም በናይጄርያ መምህራን ትምህርት ኮሌጅ የጊግሩ ተማሪዎች የንባብ ፍጥነትና እንብዞ መረዳት የጥናት ውጤትን በሚከተለው መንገድ ገልጿል፡ በጣም ጥሩ በተባሉ መምህራን ትምህርት ኮሌጅ ውስጥ የጊግሩ ተማሪዎች ማለትም የተሻሉ የሚባሉት ተማሪዎች በአማካኝ 141 ታላትን በደቂቃ የሚያነቡ ሲሆን በሁሉም ኮሌጆች ላይ በተደረገው ሙከራ ደግሞ 115 ታላትን በደቂቃ ሲያነቡ የመረዳት ደረጃቸው ደግሞ 50% እንደሆነ አሳይቷል።

በአግርኛ ቋንቋ የተሰሩ ተዛማጅ ስራዎችን ስንመለከት መሐመድ (1990) በአግርኛ ቋንቋ ብቃትና በአካዳሚ ውጤቶች መካከል ያለው ተዛምዶ በሚል ርዕስ ባቀረበው ጥናት፡ ቋንቋው በትምህርት መስጫነት በስፋት በሚያገለግልበት ክልል ውስጥ ከአካዳሚ ውጤት ጋር ያለውን ተዛምዶ አሳይቷል። ይሁን እንጅ የቋንቋውን ሁሉንም ክህሎቶችና እውቀቶች በእንደ ላይ አጠቃሎ የያዘ በመሆኑ የእያንዳንዱ ክህሌት ችሎታና የቋንቋ እውቀት የሚለካበት መንገድ ከመለያየቱ አንጻር የታየ ሳይሆን አንድ ላይ ተጠቅሎ የተሰራ ጥናት ነው። በመሆኑም የንባብ ችሎታን ከእንብዞ መረዳት ውጤት አንጻር ብቻ ስለተመለከተ ከዚህ ጥናት ጋር ይህ ጥናት ልዩነት አለው።

በድሉ (1988) ተሳታፊነት ጭምትነት የሰፊብና አይነት ከድርሰት መጻፍና ከእንብዞ መረዳት ችሎታ ጋር ያለው ተዛምዶ በሶስት ኮሌጆች ተማሪዎች ላይ በሚል ርዕስ በሰራው ጥናት መደምደሚያ ፡ የታና ዕድሜ ከተሳታፊነት ጨምትነት የሰብእና አይነትና ከድርሰት መጻፍም ሆነ ከእንብዞ መረዳት ችሎታ ተዛምዶ እንደሌላቸው ፡ በተሳታፊዎችና በጭምት መካከል በእንብዞ መረዳት ችሎታ አስተማማኝ ልዩነት አለመኖሩንና በድርሰት መጻፍ ችሎታ ጭምቶት ከተሳታፊዎች የተሻሉ መሆናቸውን አመልክቷል።

ግስተጥል (1989) የከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች በአግርኛ የእንብዞ ችሎታ በአዲስ አበባ በሚገኙ በአራት ታላተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች የ11 ክፍል ተማሪዎች ላይ በሚል ርዕስ ያካሄደችው ጥናት ተማሪዎች እንብዞ የመረዳት ችሎታቸው ዘቅተኛ እንደሆነ ያሳያል። ለተማሪዎች እንብዞ የመረዳት ችሎታ

ምዕራፍ ሦስት

የአጠናን ዘዴ

3.1 ተጠኝዎችና የኖሙና አወሳሰድ

3.1.1. የትምህርት ቤቶች አመራረጥ

ከጎንደር ከተማ ወረዳ ትምህርት ጽሕፈት ቤት በተገኘው መረጃ መሰረት በከተማው ከጊገኙ 41 የአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች መካከል ሰፊ ኖሎና (ከፍተኛ ቁጥር ያለው የ6ኛ ክፍል ተግራዎች) የሚገኝባቸው አስር ትምህርት ቤቶች በቅደም ተከተል ከተመረጡ በኋላ ከአሰሩ ውስጥ በአጣ የኖሎና ዘዴ ሶስት ትምህርት ቤቶች ግለትም ጸዲቁ የሐገስ አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት፣ አብዮት ፍሬ አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት እና ሀብረት አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ተመርጠዋል። የአጣ ኖሎና ዘዴ የተመረጠበት ምክንያት በአሰሩም ትምህርት ቤቶች ያለው የተግራ ቁጥር እጅግ ተቀራራቢ በመሆኑ ሁሉም ትምህርት ቤቶች የሚደርሳቸው እርጅና እኩል እንዲሆን ታስቦ ነው።

3.1.2. የክፍል ደረጃ አመራረጥ

ሰድስተኛ ክፍል ለጥናቱ ተስጋሚ የክፍል ደረጃ ሆኖ ተገኘቷል። ስለዚህ ሰድስተኛ ክፍል በአመቺ የኖሎና ዘዴ ተመርጧል። ምክንያቱም ይህ የክፍል ደረጃ የአንደኛ ደረጃ የመጀመሪያው እርከንና የአንደኛ ደረጃ ሁሉተኛው እርከን አማካይ በመሆኑ የአንደኛ ደረጃ ተግራዎችን የገባብ ችሎታ ለመለካትና በዚህ ደረጃ ላይ የሚሰጠውን ትምህርት ለመገምገም አመቺ ሆኖ በመገኘቱ ነው።

3.1.3. የተማሪዎች አመራረጥ

ከተመረጡት ሶስት ትምህርት ቤቶች በተላል የዕጣ ናሙና ዘዴ 60 ተማሪዎች ለጥናቱ ተመርጠዋል። ይህ ዘዴ የተመረጠው ለሁሉም ተማሪዎች እኩል እድል ስለሚሰጥ ነው። የተማሪዎቹ ቁጥር 60 ብቻ እንዲሆን የተደረገው በተከተታይ የሚሰጠውን የንባብ ቁጥነትና፣ የእንብዞ መረዳት ፈተና ለመቆጣጠርና መረጃ በትክክል ለመያዝ ይህ ቁጥር አመቺ ሆኖ በመገኘቱ ነው። በዚህ መሰረት በጸዲቱ ጉራጎስ አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በአምስት የመማሪያ ክፍል ውስጥ ከሚገኙ 220 የሰድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ውስጥ 21 ተማሪዎች ሲመረጡ፣ በአብዮት ፍራ አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በአምስት የመማሪያ ክፍል ውስጥ ከሚገኙ 246 ተማሪዎች ውስጥ ደግሞ 23 ተማሪዎች ተመርጠዋል። እንዲሁም ከሀብረት አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በሶስት የመማሪያ ክፍል ውስጥ ከሚገኙ 176 ተማሪዎች ውስጥ 16 ተማሪዎች ተመርጠዋል። ይኸም ከየመማሪያ ክፍሉ ከአምስት አስከ ሰድስት ተማሪዎች እንዲመረጡ አግዟል።

3.2 የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ

ለጥናቱ የተመረጠው የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ ፈተና ነው። በመሆኑም ሶስት አይነት ፈተናዎች ተዘጋጅተዋል። እነዚህም የንባብ ቁጥነት፣ የእንብዞ መረዳትና የአካላዊ ጭንቀት መለኪያ ፈተናዎች ናቸው። የንባብ ቁጥነትንና ያለንብዞ መረዳት ችሎታን መለኪያ ፈተናዎች ሶስት ናቸው። እነዚህም በአጥኝው አግካሪነት ሲዘጋጁ የሶስት አካላዊ ትምህርቶች ጭንቀት መለኪያ ፈተናዎች በተመረጠው ትምህርት ቤት የተመረጠውን የትምህርት አይነት በሚያስተምሩ ማምረጥ ተዘጋጅተዋል።

በትድረኛ የተከናወነው ተገባር የተማሪዎችን የንባብ ቁጥነትና እንብዞ መረዳት መመዘን ነው። ለዚህም የሚሆኑ ከተመረጡት የትምህርት አይነቶች ጋር

ተግባራዊነት ያላቸው ስተግሪዎች ደረጃ ጋር የተገናዘቡና በርዝመታቸውም ተመግግኝ የሆኑ ሶስት ምንጫዎች ተዘጋጅተዋል። ይኸን ለማሟላት ይቻል ዘንድ የከፍተኛ ደረጃው መርገ ትምህርትና መማሪያ መጻሕፍቱ ፍተሻ ተደርጎባቸዋል። ምንጫዎቹ የያዙት የቃላት መጠን የተለያዩ እንዲሆን ተደርጓል። በዚህም ለፈተና እንደ 200 ቃላት ለፈተና ሁለት 250 ቃላትና ለፈተና ሶስት 300 ቃላት ያላቸው ምንጫዎች ተርበዋል።

ከነዚህ ምንጫዎች ላይ አሰራ አምስት አሰራ አምስት ጥያቄ በማውጣት የእንብዞ መረጃት ፈተና ተዘጋጅቷል። የተዘጋጁት ምንጫዎችና ጥያቄዎች ለተማሪዎች ከመትረግቸው በፊት ደረጃቸውን የጠበቁ እንዲሆኑ በመስኩ ባለሙያዎች(የፈተና ባለሙያዎች)፣በአግርኛ ቋንቋ መምህራንና በአግካሪ መምህሩ ታይተው አስተያየት በመተበል ተስተካክለዋል። በተጨማሪም ለጥናቱ ባልተመረጠ እንደ ትምህርት ቤት ላይ መከራ ተካሂዶ የመጨረሻ ማስተካከያ ተደርጎባቸዋል።

በእነዚህ ምንጫዎች አግካሪነት በተለያዩ ሶስት ቀናት በማይማሩበት ፈረቃ ክፍል ጊዜያት ተግሪዎች ምንጫዎችን እንዲያነቡ በማድረግ የንባብ ፍጠነታቸው ተለክቷል። በተመሳሳይ ሁኔታ ማለትም ምንጫውን እንብብው እንደጨረሱ የእንብዞ መረጃት ጥያቄዎችን እንዲሰሩ ተደርጓል።

የንባብ ፍትጥነታቸው ውጤት በ(Nuttall:1982)የንባብ ፍጥነት መለኪያ ስለት መሰረት እየተሰላ ስንት ቃል በደቂቃ እንዳንበቡ ተመዝግቧል።ይህውም፡

$$x = 6-Z$$

Y

X በዕውቀት ውስጥ ያሉት የቃላት ብዛት

Y በዕውቀት ውስጥ ያሉትን ቃላት ለግንብብ በእያንዳንዱ ቃላት ጣልቃ የሚሰጥ 10

ሰከንድ

6 በደቂቃ ውስጥ የሚኖር የ10 ሰዎች ክፍተት

Z በደቂቃ ውስጥ የሚነበበው የቃላት ብዛት በሚለው። (Nuttall:1982)

እንዲሁም የእንብዞ መረዳት ውጤታቸው ወደ መቶ ፕሮሰንት እየተቀየረ ተመዝግቧል።

እነዚህም ውጤታቸውን ለመፈተሽ ደግሞ ለተመረጡት ሰዎች የትምህርት እያነቡ ግለትም ሳይንስ፣ ህብረተሰብና ስነ ሜጋ ላይ የትምህርት እይታ፣ ሙያህራን ፈተናውን እንዲያዘጋጅ ተደርጓል። ይህም ደረጃውን የጠበቀና አስተግግኝ እንዲሆን ፈተናውን የሚያዘጋጁት ሙያህራን በትምህርት-ደረጃቸው፣ በሰራ ልምታቸውና በብቃታቸው የተሻሉ እንዲሆኑ ከትምህርት ቤቶቹ ርዕሳ ሙያህራንና ከትምህርት ክፍል ተጠሪዎች ጋር በመሆን መረጣው ተካሂዷል። ፈተናው ከአድሎ በፀዳ መንገድ እንዲዘጋጅ ታስቦ እጣ በማውጣት እያንዳንዳቸው ትምህርት ቤቶች እንዳንድ ፈተና እንዲያወጡ የተደርገ ሲሆን በዚህ መሰረት የገደቁ የሐንሰ ትምህርት ቤት ሙያህራ የህብረተሰብ ሳይንስ ትምህርት ፈተና ሲያዘጋጁ የህብረትና የአብዮት ፍሬ እንደሆነ ደረጃ ሙያህራን ደግሞ የሳይንስና የስነ ሜጋ ትምህርት ፈተና አዘጋጅተዋል። ከዚህም በተጨማሪ ፈተናው ከመርሃ ትምህርቱ ብግስተግሪያ መጽሐፍና ከተማሪዎች ማስታዎሻ ጋር የተሳመደ መሆኑ ተረጋግጧል። በዚህ አማካኝነት ማስተካከያ ከተደረገ በኋላ በአንድ ልጥናቱ ባልተመረጠ ትምህርት ቤት ተሞክሯል። በመጨረሻ ማስተካከያ ተደርጎበት ተፈትነዋል። የፈተናው ውጤት ወደመቶ ፕሮሰንት እየተቀየረ ተመዝግቧል። ፈተናውን ያዘጋጁ ሙያህራን በጥናቱ ስራ ላይ ረዳት ሆነው ተሳትፈዋል።

3.3. የመረጃ አሰባሰብ ሂደት

ተጠኝዎች ከተመረጡ በኋላ በአጥኝውና በረዳቶቹ አማካኝነት ስለጥናቱ ዓላማና እንዴት መስራት እንዳለባቸው መግለጫ ተሰጥቷቸዋል። የሚሰጣቸው ምንባብ የገባብ ፍጠነታቸውንና የእንብዞ መረዳት ችሎታቸውን ለመለካት ታስቦ የተዘጋጀ

በመሆኑ፡ በራሳቸው ልምድና እቅድ ላይ ተመስርተው በማንበብ ከምንባቡ የወጡ ጥያቄዎችን እንዲሰሩ ተገቢ ገለጻ ተደርጎላቸዋል።

ይህ ገለጻ ከተደረገላቸው በኋላ የንባብ ፍጥነትና የእንብዞ መረዳት ፈተናው (ሰብዥም ፈተናዎች) በተለያዩ ቀን ከትምህርት ሰዓታቸው ውጭ ለተመረጡት ተማሪዎች ተሰጧል። ፈተናው በጊዜያዊነት ወቅት አጥኘው ከረዳት መምህራን ጋር በመሆንና የተማሪዎችን ዝርዝር በመያዝ እያንዳንዳቸው እንብበው የጨረሱበትን ሰዓት በተዘጋጀው ቻርት ላይ በማስፈር የንባብ ፍጥነታቸው ወይም ምን ያህል ቃል በደቂቃ እንዳንበቡ ተመዝገቦ ተይዟል። በመተጠልም ሁሉም ተጠኝ ተማሪዎች የንባብ ፍጥነታቸውን የግልጽነት ምንባብ እንብበው ከጨረሱ በኋላ ወይም የንባብ ፍጥነታቸው ከተለካ በኋላ የእንብዞ መረዳት ጥያቄዎችን እንዲሰሩ ተደርጓል።

የእንብዞ መረዳትና የንባብ ፍጥነት መለኪያ ፈተናዎች ተሰጥተው ከተጠነቀቀ በኋላ የአካላዊያዊ ውጤታቸውን ለመለካት የተዘጋጀውን ፈተና ተፈትነዋል።

3.4 የመረጃ ትንተና ዘዴ

የዚህ ጥናት ዋና ዓላማ በአግርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታና በአካላዊያዊ ውጤት መካከል ዝምድና መኖር ያለመናፍን ማረጋገጥ ነው። እነዚህ ሁለት ተለዋዋጮች ግለትም የማንበብ ችሎታ (ነፃ ተለዋዋጭ)ና የአካላዊያዊ ውጤት (ጥገኛ ተለዋዋጭ) መካከል ያለው ተጣምዶ በኮምፒዩተር ኤስ ፒ ኤስ ኤስ ፕሮግራም በፒርሰን(Person Product Moment Correlation) የተጣምዶ የሰሌት ተመር አግካኝነት ተፈትኧል።

ይህም ውጤት በመጠናዊ ገላጭ የምርምር ስልት ስታትስቲካዊ ትንተና ተሰጥቶታል። በመሆኑም የንባብ ፍጥነት ከአካላዊያዊ ውጤት ጋር ፡እንብዞ

መረዳት ከአካዳሚያዊ ውጤት ጋርና በንባብ ፍጥነትና በእንብዞ መረዳት መካከል ያለው ህምድና ተፈትሾ ውጤቱ ተተንትኗል።

እንዲሁም የሶስት ጊዜ የንባብ ፍጥነትና የእንብዞ መረዳት ፈተናዎች፣ አማካይ ውጤት(mean)፣ መደበኛ ልዩይት(standard deviation)፣ ከፍተኛ(maximum)፣ ሠቅተኛ(minimum) ያለው ከፍተኛ(range) ተለይቶ በሰንጠረዥ ውጥቶ ጥቅል ልዩነቱ ታይቷል። በተጨማሪም በፈተናው የተገኘው አጠቃላይ ውጤት ማለትም የንባብ ፍጥነት፣ የእንብዞ መረዳትና አካዳሚያዊ ውጤት በሰንጠረዥ ቀርቦ በመቶኛ እየተሳሳ ልዩነቱ ተተንትኗል። እንዲሁም የንባብ ፍጥነትና የእንብዞ መረዳት ፈተናዎች ውጤት በሰንጠረዥ ተሰርቶ ምን ያህል ተማሪዎች ከአማካይ ቦታችን ከአማካይ በላይ እንዳገኙ በመቶኛ ተሰልቶ ተተንትኗል።

የጥያቄው አይነት	መደበኛ	ከፍተኛ	ሠቅተኛ	የስድስት ጊዜ
የንባብ ፍጥነት	1.47	17	0.5	1.47
የእንብዞ መረዳት	36.86	200	70	36.86
አካዳሚያዊ ውጤት	8.49	81	7	8.49

ምዕራፍ አራት

የመረጃ ትንተና

በዚህ ምዕራፍ በመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያው ማለትም በፈተናው አማካኝነት የተሰበሰቡት መረጃዎች የተሰሩበትን የሰሌዳ ቀመር መሰረት አድርጎ ስታትስቲካዊ ገጻዊ ትንተና ይሰጥባቸዋል።

4.1 የንባብ ፍጥነት እና አንብቦ መረዳት ፈተና ጥቅል ውጤት

የንባብ ፍጥነትና የአንብቦ መረዳት ፈተና አንድን አማካይ፣ መደበኛ ልይይት፣ ከፍተኛ ፣ ዝቅተኛ እና ከፍተኝ (range) ከሰንጠረዥ በመነሳት በሚከተለው መንገድ ተተንትኗል።

ሰንጠረዥ አንድ፡ የንባብ ፍጥነት ፈተና ጥቅል ውጤት

	አማካይ (Mean)	መደበኛ ልይይት	ከፍተኛ	ዝቅተኛ	ከፍተኝ (range)
ዕድሜ	12	1.47	17	11	6
የንባብ ፍጥነት ቃላት በደቂቃ	113	36.89	200	70	130
አንብቦ መረዳት ፈተና አንድ	45	8.49	61	28	33

የተገራዎች አማካይ እድሜ አስራ ሁለት ሲሆን፣ ከፍተኛው 17 ዝቅተኛው 11 ነው። በመሆኑም ያለበት የእድሜ ደረጃ የአብዛኞቹ ትክክል ነው። ዕድሜን አስመልክቶ ተጨማሪ መረጃ አባሪ ሰባትን ማየት ይቻላል። አማካይ በደቂቃ የሚያነቡት ቃላት ቁጥር ደግሞ 113 ነው። እንዲያውም ከፍተኛው የንባብ ፍጥነት በደቂቃ 200 ቃላት ሲሆን፣ ዝቅተኛው ደግሞ 70 ቃላት ነው። በዝቅተኛውና

በከፍተኛው መካከል ያለውን ክፍተት (range) ስናይ 130 ታላት ሆኖ እናገኘን። በመሆኑም ከከፍተኛው ክፍተት መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። ይኸው የሚያመለክተው ዝቅተኛው በጣም የፊትና የንባብ ፍጥነቱም ደካማ መሆኑን ነው።

በሌላ መልክ የአንብቦ መረዳቱን ፈተና ስንመለከት አማካይ የአንብቦ መረዳት ውጤቱ 45 ከመቶ ሲሆን፣ ከከፍተኛው 61 ከመቶ ዝቅተኛው 28 ከመቶ መሆኑን ያሳያል። በከፍተኛው እና በዝቅተኛው መካከል ያለው ክፍተት (range) 33 ሆኗል። ይኸው ልዩነቱ ሰፊ መሆኑን ያመለክታል። እንዲሁም አማካይ ውጤቱ ከ50 በታች መሆኑም ችግር መኖሩን ጠቋሚ ነው።

ይህንንም በምዕረፍ ሁለት በቁጥር 2.2.1. ከተነሳው ሃሰብ ጋር አዛምዶ ማየት ይቻላል ። ዝቅተኛ የንባብ ልምድ ያላቸው ማለትም በመቁጠር የሚያነቡ በደቂቃ ከ1-100 ታላት ያነባሉ። እነዚህ የመረዳት አቅማቸውም ከግማሽ በታች ነው ይልና እርግጥቸው ከ6-12 የሆኑ ተግሪዎች ከ100-200 ታላት በደቂቃ ማንበብና 50% የመረዳት አቅም ይጠበቅባቸዋል ከሚለው ጋር አዛምደን ስንመለከተው የንባብ ህገነታቸውም ሆነ የአንብቦ መረዳት ውጤታቸው ችግር ያለበት መሆኑን ያመለክተናል።

4.2. የንባብ ፍጥነትና አንብቦ መረዳት ፈተና 2 ጥቅል ውጤት

ሙሉ ሙሉ ሁለት፣ የንባብ ፍጥነትና የአንብቦ መረዳት ፈተና 2 ጥቅል ውጤት

	አማካይ (Mean)	መደበኛ ልዩይት	ከፍተኛ	ዝቅተኛ	ክፍተት (range)
ዕድገት	12	1.47	17	11	6
የንባብ ፍጥነት ታላት በደቂቃ	126	40	214	71	143
አንብቦ መረዳት ፈተና ሁለት	45	9.00	68	29	39

ተጽዕኖ ስለ ስራተኛ አንድ ላይ ተመርክዞ በቀረበው ሰነድ ላይ የተገለጹትን የገባብ ፍጥነትና የአንብቦ መረዳት ተላውጦቻች በስራተኛ ሁለት ላይም ያላቸውን ውጤት ለማሳየት ይቻላል ዘንድ ከላይ የቀረበው ሰነድ ላይ ትንተና በሚከተለው መንገድ ተርጓሟል።

የገባብ ፍጥነት ፈተና ሁለት አማካይ ውጤት 126 ታላት በደቂቃ ሆኖ፣ ከፍተኛው 214 ታላት በደቂቃ ሲሆን ስርዓተ-ሰነድ ደግሞ 71 ታላት በደቂቃ ነው። በሁለቱ መካከል (በከፍተኛውና በስርዓተ-ሰነድ) ያለው ከፍተኛ (range) 143 ነው። ይህም ከፍተኛ ስራ መሆኑን ያመለክታል። ከፈተና አንድ ጋር አገናኝቶ ስንመለከተው በከፍተኛው ላይ በአማካይ ውጤት ላይ የተወሰነ የመጨመር ሁኔታ ሲታይ፣ በስርዓተ-ሰነድ ላይ ለውጥ አልታየም ግልት ይቻላል። በዚህም የተነሳ በከፍተኛው ላይ በስርዓተ-ሰነድ መካከል ያለው ከፍተኛ መጨመሩን አንመለክታለን። ይኸም የገገገላው የተሻሉት ተግራዎች የመጨመር ሁኔታ ሲያሳዩ ችግር ያለባቸው ግን ባለበት አንዳል ያመለክታል።

የአንብቦ መረዳት ፈተና ሁለትን ስንመለከት ደግሞ አማካይ የአንብቦ መረዳት ውጤታቸው 45 ከመቶ ሲሆን፣ ከፍተኛው 68 ከመቶ ስርዓተ-ሰነድ 29 ከመቶ ነው። በከፍተኛው የአንብቦ መረዳት ውጤት ላይ በስርዓተ-ሰነድ መካከል ያለው ከፍተኛ (range) 39 ሆኖ እናገኛለን። ይኸም ከፍተኛ ነው።

የአንብቦ መረዳት ፈተና አንድ ውጤትን ከፈተና ሁለት ጋር ስናገናኝብው በሁሉም ተላውጦቻች ወይም መለኪያዎች ደረጃ እጅግ የጎላ ለውጥ አልታየም። በመሆኑም ተተረጎሞ ሁኔታ በውጤታቸው ላይ ታይቷል።

4.3. የንባብ ፍጥነትና እንብዞ መረዳት ፈተና 3 ጥቅል ውጤት

ውጤቶች ሶስት፡ የእንብዞ መረዳትና የንባብ ፍጥነት ፈተና 3 ጥቅል ውጤት

ድርጅት	አማካይ (Mean)	መደበኛ ልዩነት	ከፍተኛ	ዝቅተኛ	ክፍተት (range)
ጥባብ ፍጥነት ተላት በደቂቃ	12	1.47	17	11	6
እንብዞ መረዳት ፈተና ሶስት	46.9	9.39	66	28	38

በተከታታይ በአንደኛ እና በሁለተኛ የንባብ ፍጥነትና የእንብዞ መረዳት ፈተናዎች ላይ ያገኘውን መረጃ እንዲሁም በፈተና ሶስት ላይ ደግሞ በሚከተለው መንገድ ከተረበው ከሰንጠረዥ ሶስት በመነሳት ማየት ይቻላል፡፡

ጥባብ ፍጥነት ፈተናው አማካይ ውጤት 137 ታላት በደቂቃ ሲሆን፣ ከፍተኛው 225 ታላት በደቂቃ ዝቅተኛው ደግሞ 72 ታላት በደቂቃ ነው፡፡ በሁለቱ መካከል ያለው ክፍተት (range) 153 ሆኖ ተገኝቷል፡፡ በፈተና ሁለት እንደታየው ሁሉ በዝቅተኛውና በከፍተኛው መካከል ያለው ርቀት እየሰፋ መምጣቱን ያመለክታል፡፡ በመሆኑም ተደምሶ ሲል የተሻለ ያንበቡት ተማሪዎች ውጤታቸው እየጨመረ ሲመጣ የዝቅተኛዎቹ ግን ለውጥ እንዳላሳዩ በድጋሚ ያሳያል፡፡

ጥባብ ፍጥነት ፈተና ሶስትን ካለፉት ሁለት ፈተናዎች ጋር በንዕስ ስናኖውብ፣ ፈተና እንደና በፈተና ሁለት እንደ ተመለከትነው ሁሉ አማካይ የንባብ ፍጥነት እና ከፍተኛው የንባብ ፍጥነት በፈተና ሶስት ላይ ከፍ ብለው ሲገኙ፣ ዝቅተኛው የንባብ ፍጥነት ግን ከሞላ ጎደል ከሁለቱ ፈተናዎች ጋር በእጅግ ተመሳሳይ ሆኖ እንገኘዋለን፡፡ እንዲሁም የእንብዞ መረዳት ፈተና ሶስት አማካይ ውጤት 46.9 ከመቶ ሲሆን፣ ከፈተኛው 66 ከመቶና ዝቅተኛው 28 ከመቶ ነው፡፡ በሁለቱ መካከል ያለው ክፍተት 38 ነው፡፡ ስለዚህ አሁንም ቢሆን በከፈተኛውና በዝቅተኛው መካከል የውጤት መተራራብ አልታየም፡፡ በዚህም የተገኘው ውጤት

በሶስቱም ፈተናዎች ያለተራራተ መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። ይኸው በጥናቱ ሪፖርት ውጤቶችውን ትክክለኛነት ያመላክታል።

እንዲሁም የአንብቦ መረዳት ፈተና ሶስት ውጤትንም ካለፉት ሁለት ፈተናዎች ጋራ ስናነፃፅረው በአግባቡም ሆነ በከፍተኛው እና በዝቅተኛው መካከል የታየው ለውጥ እጅግ የጎላ ያለመሆኑን መረዳት ይቻላል።

4.4 የንባብ ፍጥነት ፈተና ትንተና

ሰንጠረዥ አራት፡- የንባብ ፍጥነት ፈተና አንድ ዝርዝር መረጃ

ቃላት በደቂቃ	ድገጥኝ		
	መቶኛ	ጠቅላላ መቶኛ	
70.0	4	6.7	6.7
75.0	4	6.7	13.3
80.0	6	10.0	23.3
85.0	6	10.0	33.3
92.0	4	6.7	40.0
100.	7	11.7	51.7
109.	5	8.3	60.0
120.0	6	10.0	70.0
133.0	5	8.3	78.3
150.0	5	8.3	86.7
171.0	4	6.7	93.3
200.0	4	6.7	100.0
Total	60	100.0	

የንባብ ፍጥነት ፈተና አንድ ውጤትን ከላይ በሰንጠረዥ በተረበው መልክ ሰንጠረዥ ውስጥ ከፍተኛው የንባብ ፍጥነት 200 ቃላት በደቂቃ ሲሆን ይኸው

4.6. የገባብ ፍጥነት ፈተና 2 ትንተና

ውጤቶች አዎንታዊ፡ የገባብ ፍጥነት ፈተና 2 ዝርዝር መረጃ

ቃላት በደቂቃ	ድጥጥሮች		
	መቶኛ	ጥቅል	መቶኛ
71.0	2	3.3	3.3
75.0	3	5.0	8.3
78.0	2	3.3	11.7
83.0	1	1.7	13.3
88.0	4	6.7	20.0
93.0	5	8.3	28.3
100	2	3.3	31.7
107	7	11.7	43.3
115	7	11.7	55.0
125	5	8.3	63.3
136	4	6.7	70.0
150	3	5.0	75.0
166	6	10.0	85.0
187	5	8.3	93.3
214	4	6.7	100.0
Total	60	100.0	

የገባብ ፍጥነት ፈተና ሁለት ወጪት እንደሚያመለክተው 28.3 ከመቶው ከ100 ቃል በታች በደቂቃ ያነበዱ ሲሆን፣ 41.7 ከመቶው ከ100 እስከ 150 ቃላት በደቂቃ አንብበዋል። እንዲሁም 30 ከመቶው ከ166 እስከ 214 ቃላት በደቂቃ ማንበብ ችለዋል። ከፍተኛ ቃላት በደቂቃ ያነበዱ (214 ቃላት በደቂቃ) አራት ተማሪዎች ሲሆኑ፣ እነዚህም ከአጠቃላይ ቁጥር 6.7 ከመቶው ይይዛሉ። ዝቅተኛውን ያነበዱ (71 ቃል በደቂቃ) ሁለት ተማሪዎች ናቸው። በመቶኛ ሲሰላም 3.3 ከመቶው ይይዛሉ። በመሆኑም በገባብ ፍጥነት ፈተና ሁለት የተመዘገበው ወጪትም ለጊዜው ለሌሎችም ደካማ እንደሆነ ነው። እዚህም ላይ በግልጽ እንደሚተኮረው ምንም እንኳን ቁጥራቸው ቢያንስም አራት ተማሪዎች የተሻለ ደረጃ ላይ መሆናቸውን ግዥት ተችለዋል። ይህም በዚህ ደረጃ ላይ ያሉ ተማሪዎች ከዚህና ከዚህ በላይ በደቂቃ ፍጥነት ሊያነቡ እንደሚችሉ አመለካኝ ነው።

የገባብ ፍጥነት ፈተና አንድ ጋር ሲነፃፀር ከመቶ ታል በታች በደቂቃ የሚያነቡት ቁጥር በ11.7% የተነሰ መሆኑን ግጥም ይቻላል። ይሁን እንጂ ከፍተኛው የገባብ ፍጥነት የተመዘገበበት ቁጥር ቢጨምርም የተማሪዎች ቁጥር ወይም ፐርሰንት አልጨረጠም።

4.7. የአገባዎ መረጃት ፈተና 2 ትንተና

የአገባዎ መረጃት ፈተና ሁለትን ከወሰዱት 60 ተማሪዎች መካከል 41 ተማሪዎች ከመቶ ከ50 በታች ያገኙ ሲሆን 19 ተማሪዎች ከመቶ ከ50 በላይ እገኙተዋል። ይህም በመቶኛ ሲሰላ ከአጠቃላይ ቁጥሩ 68% ከመቶ ከ50 በታች ሲያሰመዘገቡ 32% ከ50 በላይ እንደሰመዘገቡ መገንዘብ ይቻላል። እዚህ ላይ ከፍተኛው ውጤት 68 ከመቶ ሲሆን ይኸው የተመዘገበው በአንድ ተማሪ በቻ ነው። በተመሳሳይ መልኩ ህትተኛ ውጤት የተመዘገበው 29 ከመቶ ሲሆን የተመዘገበውም በአንድ ተማሪ ብቻ ነው።

በአገባዎ መረጃት ፈተና ሁለት ላይ የሚታየው የአብዛኛው ተማሪ ውጤት ህቅተኛ መሆኑን ነው። ይህም በአገባዎ መረጃት ላይ ችግር እንዳለ ያሳያል።

ከአገባዎ መረጃት ፈተና አንድ ጋር ሲነፃፀር ከ50 በታች ያመጡት ተማሪዎች ቁጥር ጨምሮ ይታያል። ነገር ግን ከፍተኛ የተመዘገበው ውጤት በሁለተኛው ፈተና ላይ በመጠኑ ጨምሮ ሲታይ፣ ህቅተኛው ግን ከሞላ ጎደል ተመሳሳይ ሆኖ እናገኘዋል። (የአገባዎ መረጃት ፈተና ሁለትን ማህበራዊ ውጤት ከአባሪ ሁለት ላይ ይመልከቱ)

በገባብ ፍጥነት ፈተና ሶስት የተመዘገበው ህትተኛ ውጤት ከሁለቱ ውጤቶች ጋር ሲነጻጸር ምንም ለውጥ የለውም ለግለት የሚያስፈልግ ሲሆን፣ ከፍተኛው ላይ ግን ሙሉነኛ ለውጥ እንዳለ ለማየት ይቻላል። ይሁን እንጂ በገባብ ፍጥነት ፈተና ሶስት ከፍተኛውን ውጤት ያገኙትን ተማሪዎች ወይም 225 ቃላት በደቂቃ ያነበቡት ተማሪዎችን ቁጥር ስንመለከተው 3 ተማሪዎች ብቻ ሲሆኑ፣ ይህም ከአጠቃላይ ቁጠር 5% ብቻ ሆኖ እናገኘዋል።

በሶስቱም የገባብ ፍጥነት ፈተናዎች ህትተኛ ውጤት ያስመዘገቡትን ስንመለከት በገባብ ፍጥነት ፈተና አንድ 70 ቃላት በደቂቃ ያነበቡ አራት ተማሪዎች፣ በገባብ ፍጥነት ፈተና ሁለት 71 ቃላት በደቂቃ ያነበቡ ተማሪዎች ሁለት፣ በገባብ ፍጥነት ፈተና ሶስት 72 ቃላት በደቂቃ ያነበቡ አንድ ተማሪ መሆኑን ማየት ችለናል። ህትተኛው የገባብ ፍጥነት ላይ የሚገኙት ተማሪዎች ቁጥር እየተነሰ በመጣም እንኳን የገባብ ፍጥነቱ ደረጃ ማሻሻል ስላልታየበት የተሸለ ነው ብሎ ለመናገር አያስፈልግም። ምክንያቱም በፍጥነቱ ላይ በዙም መሰረታዊ ለውጥ አልታየም። ለዚህም ደመዳዳ በአንባቢ መረዳት ፈተናቸው ላይ ለውጥ ያልታየው።

ይህም በምዕራፍ ሁለት 22.1. እንደሚታየው አዚፖሚ አንባቢዎች የማስታወሻ ብቃታቸውም አዚፖሚ ነው፤ በቂ የሆነ የማስታወሻ አቅም የላቸውም፤ ምክንያቱም በገባብ ወትት ባለባቸው ችግር በቂ መረጃ ይዘው አያልፉም፤ በዚህም የመረዳት ችግር ይገጥማቸዋል፤ በግለት ስለፍጥነት ገባብ አስፈላጊነት ከተገለጸው ጋር ይያያዛል።

በሶስቱም የገባብ ፍጥነት ፈተናዎች በተለይ ከ100 ቃል በታች በደቂቃ ያነበቡትን በሙሉ ስንመለከት በፈተና አንድ 40 ከመቶው ብፈተና ሁለት 28.3 ከመቶው እና በፈተና ሶስት 20 ከመቶው ናቸው። የዚህን አመካኒ ስንወሰድ 29 ከመቶው በጣም በህትተኛ የገባብ ፍጥነት ወስጥ ይገኛሉ። ይህም ከአጠቃላይ ቁጥሩ ከአንድ አራተኛ በላይ የሚሆንውን ይይዛል። በመሆኑም የፍጥነት ገባብ ችግር እንዳለ አመለካኝ ነው።

በዘለላ ድርሳት በቁጥር 2.2.1. እንደተጠቀሰው በፍጥነት ማንበብ እንድን የተጻፈ መረጃ በቀሎ ለመረዳት ያስችላል ፤ በመሆኑም አስፈላጊ የሆነ ክሂሎች ነው። እንደ ሰፊ ምንጭ በፍጥነት በማንበብ መረጃ መውሰድ መቻልን ማዳበር በእጅጉ አስፈላጊ ነው ፤ ፕረለውን እንድናስታውስ ያስገድደናል።

4.9. የእንብዞ መረዳት ፈተና ሶስት

የእንብዞ መረዳት ፈተና ሶስት እንደሚያመለክተው ፈተናውን ከወሰዱት 60 ተግራዎች ውስጥ 39 ተግራዎች ወይም 65% ከመቶው ከ50 በታች ሲያመጡ ፤ 21 ተግራዎች ወይም 35 % ከ50 በላይ አገኝተዋል። ከ50 በታች ያገኙትን በሁለት ክፍል ስንመለከታቸው 20% ከ28 እስከ 39 ከመቶ ያገኙ ሲሆን፤ 45% ከ40 እስከ 49 ከመቶ ያመጡ ናቸው። ስለዚህ ጥቅል ውጤቱን ስንመለከተው አብዛኛው ተማሪ በእንብዞ መረዳት ፈተና የወደቀ መሆኑን መገንዘብ ሲቻል ፤ 20% ደግሞ እጅግ በጣም ዘተተኛ ውጤት ያስመዘገቡ መሆናቸውን እንረዳለን።

ከሁለቱ የእንብዞ መረዳት ፈተናዎች ጋር ያለውን ግንኙነት ስንመለከተው በፈተና እንደ 58.3% ከመቶው ከ50 በታች ሲያገኙ፤ በፈተና ሁለት ደግሞ 68.3% ከ50 በታች አገኝተዋል። እንዲሁም በፈተና ሶስት 65% ከመቶው ከ50 በታች አሰማዘዘዋል። ይህም ፕረያሳዩን ውጤታቸው ብዙም ያልተራራተና ተቀራራቢ ከመሆኑ ባሻገር እንብዞ መረዳት ላይ ከፍተኛ ችግር መኖሩን ነው። (ዝርዝር መረጃውን ከአባሪ ሶስት ላይ ይመልከቱ)

ይኸም የንግብ ፍጥነት መጨመር የተለያዩ ዕውጮችን በአድጋ ጊዜ የማንበብ ኦዲዮን ይጨምረዋል። ግለትም የንግብ ፍጥነት መጨመር የማንበብ ፍላጎትን በግንባላት በርካታ መጸልፍትን እንድናነብ ከማገዙ ባሻገር የእንብዞ መረዳት ችሎታን ያዳብራል። ከዚህ በተለየ መልኩ ደግሞ የንግብ ፍጥነት ችግር ካለ

የአገልግሎት ሚኒስቴር ችግር ለማግለጸት ለሚያስፈልገው ደግሞ የሆሊት በገጽ 114ይ ከተጠቀሰው ጋር ይዛመዳል።

4.10. የአካላዊ ምርመራ ውጤት ትንተና

ከዚህ በመተመል ደግሞ የአካላዊ ምርመራ ትምህርቶች ጥቅልና ዝርዝር ውጤቶች በሚከተለው ሁኔታ ተተንትኑ። ለምሳይ፡ መደበኛ ልይይት፣ ክፍተኛና ዘቅተኛው ጠቅላላ ባለ ሁኔታና ዝርዝር ውጤታቸው ደግሞ ተናጠላዊ ብቃታቸው በሚታይበት መልኩ በዝርዝር ተርጉሟል።

4.10.1. የአካላዊ ምርመራ ትምህርቶች አጠቃላይ ውጤት ትንተና

ሰንጠረዥ ሰዓት፡ የአካላዊ ምርመራ ጥቅል መረጃ

የትእይት	አግካይ	መደበኛ ልይይት	ክፍተኛ	ዘቅተኛ	ክፍተት
ሳይንስ	47.08	9.01	68	25	43
ሀብረተሰብ ሳይንስ	49.06	9.04	71	33	38
ስነ ሜግ	49.13	9.51	71	30	41

የአካላዊ ምርመራ ውጤታቸውን የሶስቱንም አግካይ ውጤት ሰንጠረዥ ከ50 በታች ነው። በሶስቱም ትምህርቶች በዘቅተኛውና በክፍተኛው መካከል ያለው ክፍተት ደግሞ ሳይንስ 43 ሀብረተሰብ ሳይንስ 38 ና ስነ ሜግ 41 ሆኖ እናገኘዋለን። ይህም የሚያመለክተው ክፍተት ክፍተኛ መሆኑን ነው። ምክንያቱም በሳይንስ ትምህርት

ዛትተኛ የተመዘገበው 25 ከመቶ ሲሆን ከፍተኛው ደግሞ 68 ከመቶ ነው።
 እንዲሁም የህብረተሰብ ሳይንስ ትምህርት ዛትተኛው 33 ከመቶ ሲሆን ከፈተኛው
 71 ከመቶ ነው። ስነ ሜን ዛትተኛው 30 ከመቶ ሲሆን ከፈተኛው 71 ከመቶ ነው።
 ስለዚህ ዛትተኛው ከከፍተኛው በጣም የራቀ መሆኑ ብቻ ሳይሆን ውጤቱም በጣም
 ዛትተኛ መሆኑን ግድት ያሰኝላል።

4.10.2. የሳይንስ ትምህርት ውጤት ትንተና

የሳይንስ ትምህርት ፈተና ከወሰዱት 60 ተጠኝ ተማሪዎች መካከል 33 ተማሪዎች
 ከመቶ ከ50 በታች ያገኙ ሲሆን 27 ተማሪዎች ከ50 በላይ እግኝተዋል። ከ50
 በታች ካገኙት ውስጥ 12 ተማሪዎች ከመቶው ከ40 በታች የመጡ ናቸው። ይኸም
 በመቶኛ ሲሰላ 55 ፐርሰንቱ ከመቶው ከ50 በታች ሲያገኙ፣ 45 ፐርሰንቱ ከ50
 በላይ እግኝተዋል። እንዲሁም 20 ፐርሰንቱ ከመቶው ከ40 በታች ያገኙ
 መሆናቸውን ግድት ያሰኝላል። በመሆኑም የተመዘገበው ውጤት ዛትተኛ መሆኑን
 ያሳያል። (ዘርዘር ሙረጃውን ከአባሪ አራት ላይ ይመልከቱ)

4.10.3. የህብረተሰብ ሳይንስ ትምህርት ውጤት ትንተና

የህብረተሰብ ሳይንስ ውጤታቸውን ስንመለከተው ደግሞ ከመቶ ከ50 በታች
 ያሰመዘዙ ተማሪዎች ቁጥር 30 ሲሆን ከ50 በላይ ያሰመዘገቡ ተማሪዎች ቁጥር
 ደግሞ በተመሳሳይ መልኩ 30 ተማሪዎች ናቸው። ከ50 በታች ካገኙት ተማሪዎች
 ውስጥ አሰራ እንደ ተማሪዎች ከ40 በታች ያገኙ ናቸው።

ይህ ከላይ የተረጋገጠ ዘርዘር በመቶኛ ሲታይ ከመቶው ከ50 በላይና ከ50 በታች
 ያገኙት ተማሪዎች እኩል 50% ሲሆኑ ቀርቦ በታች ያገኙት ደግሞ 18.3%
 ናቸው። ይህም የተሻለ ውጤት ነው ለግለት እያሰኝልን። ግማሽ ያክል በፈተናው

የወደቁ መሆናቸውን ወጪታቸው ያሳያል። (ማረጋገጫ አባሪ አድራሻን ይመልከቱ።)

4.10.4. የሰነዱ ትምህርት ወጪት ትንተና

በሰነዱ ትምህርት የተገኘው ወጪት ከሳይንስ ትምህርት ወጪት ጋር ተቀራራቢ በሆነ መልኩ ይታያል። ይህ ወጪትም 33 ተማሪዎች ከመቶው ከ50 በታች ሲያገኙ፣ 27 ተማሪዎች ከ50 በላይ አገኝተዋል። ከመቶው ከ40 በታች ያገኙ ተማሪዎች 10 ናቸው። ይህንን በመቶኛ ስንመለከተው ከ50 በታች ያገኙ 55% ሲሆኑ፣ ከ50 በላይ ያገኙ ደግሞ 45% ናቸው። እንደ ሁለቱ ፈተናዎች ሁሉ በሰነዱ ትምህርትም የተመዘገበው ወጪት ህትተኛ ነው። (ለማረጋገጫ አባሪ ስድስትን ይመልከቱ።)

አጠቃላይ የሰነዱን ትምህርቶች ወጪት ስንመለከተው የሳይንስ ትምህርት አማካይ ወጪት 47.08፣ የሀብረተሰብ ሳይንስ ትምህርት አማካይ ወጪት 49.6 ና የሰነዱ ትምህርት አማካይ ወጪት 49.13 ሆኖ እናገኛለን። እንዲሁም በየትምህርት አይነቱ የተገኘትን ከፍተኛና ህትተኛ ወጪት ስንመለከት በሳይንስ ትምህርት የተገኘው ከፍተኛ ወጪት 68 ከመቶ ሲሆን ህትተኛው 25 ከመቶ ነው። እንዲሁም በሀብረተሰብ ሳይንስ ከፍተኛው ወጪት 71 ከመቶና ህትተኛው ወጪት 33 ከመቶ ነው። የሰነዱ ትምህርት ደግሞ ከፍተኛው 71 ከመቶ ሲሆን ህትተኛው 30 ከመቶ ነው። ስለዚህ አጠቃላይ ወጪቱን ስንመለከተው ከግማሽ በላይ የሆኑ ተማሪዎች በተሰጠው የአካላዊ ፈተና የወደቁ መሆናቸውን የመለከታል።

ይህም በክልላዊ ድርሳን በቁጥር 22 ከተገለጸው "የተማሪዎች ስኬትም ሆነ ውድቀት የሚመለከት በሚኖራቸው የገላ ገባብ ከሂሉት (ጃሉታ) ላይ ነው" ከሚለው ጋር ይዳመዳል።

4.11. በገባብ ፍጥነትና በአንብቦ መረዳት መካከል ያለው ተዛምዶ

መጠሪያ ስምንት፡ የገባብ ፍጥነትና የአንብቦ መረዳት የተዛምዶ ውጤት
Correlation (ተዛምዶ)

		R.mean	C.mean
R.mean	Pearson Correlation	1	.945(**)
	Sig. (2- tailed)	.	.000
	N	60	60
C.mean	Pearson Correlation	.945(**)	1
	Sig. (2- tailed)	.000	.
	N	60	60

የሶስቱ የገባብ ፍጥነት ፈተና አግካይ ውጤትና የሶስቱ አንብቦ የመረዳት ፈተና አግካይ ውጤት ያለው ተዛምዶ በፒርሰን የተዛምዶ ስሌት ተመር መሰረት በውጤቱ ላይ አስ ፒ አስ አስ ተሰርቶ የተገኘው ውጤት 0.945 ነው። ይህም ከ0-1 ዓለው ውስጥ የሚገኝ በመሆኑ በገባብ ፍጥነትና በአንብቦ መረዳት መካከል ጠንካራ ዝምድና እንዳለ አመልክቷል።

ይህም በክልላዊ ድርሳት በNuttall(1982)፣Bull(2001) ለAllyanና Bacon(1987) እንደተገለጸው የገባብ ፍጥነትና አንብቦ መረዳት ተጥተኛ ዝምድና አላቸው ከግልጽ ጋር ተዛምዷል።

ስለዚህ የተገለጹት የገባብ ፍጥነት ዝቅተኛ መሆን የአንብቦ መረዳት ችሎታቸውን ዝቅተኛ እንዳደረገው መረዳት ይቻላል። አንብቦ መረዳት በሌለበት ደግሞ የገባብ ምን ይሆናል።

R.mean የገባብ ፍጥነት አግካይ፣ C.mean የአንብቦ መረዳት አግካይ፣ ** የተዛምዶ ውጤት

4.12. በገባብ ፍጥነትና በአካዳሚያዊ ውጤቶች መካከል ያለው ተዛምዶ

ውጤቶች ስለገባብ ፍጥነትና የአካዳሚያዊ ውጤት ተዛምዶ ስለት
(Correlation (ተዛምዶ))

		SSC.mean	R.mean
ACC.mean	Pearson	1	.817(**)
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	60	60
R.mean	Pearson	.817(**)	1
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	60	60

የአካዳሚያዊ ውጤታቸው ግለትም የሳይንስ፣ የህብረተሰብ ሳይንስና የሰነድ ዜጋ ትምህርት ፈተና ውጤት አግካይ ከገባብ ፍጥነት ፈተና ውጤት አግካይ ጋር ያለው ተዛምዶ በፔርሰን የተዛምዶ ስለት ቀመር መሰረት በኮሙፒዩተር እሴት ፔ እሴት እሴት አግካኝነት ተሰልቶ የተገኘው ውጤት 0.817 በመሆኑና ይህም ከ0-1 ባለው ውስጥ ስለሚገኝ በገባብ ፍጥነትና በአካዳሚያዊ ውጤት መካከል ጠንካራ ዘምድና ጭናቅ ተረጋግጧል።

በመሆኑም የገባብ ፍጥነታቸው ሲቀንስ የአገልግሎት መረዳት ችሎታቸው እንደቀነሰ ሁሉ በተመሳሳይ መልኩ የገባብ ፍጥነታቸው በመቀነሱ ምክንያት የአካዳሚያዊ ውጤታቸውም መቀነሱን ያመለክተናል።

ACC.mean የአካዳሚያዊ ውጤቶች አግካይ፣ R.mean የገባብ ፍጥነት አግካይ. ** የተዛምዶ ውጤት

4.13 በአንብቦ መረዳት ፈተናና በአካዳሚያዊ ውጤት መካከል ያለው ተዛምዶ

ስነጠረፍ አስር፡ የአንብቦ መረዳትና የአካዳሚያዊ ውጤቶች ተዛምዶ ስሌት
(Correlation (ተዛምዶ))

		C.mean	SSC.mean
C.mean	Pearson	1	.783(**)
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)	.	.000
	N	60	60
ACC.mean	Pearson	.783(**)	1
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)	.000	.
	N	60	60

የአንብቦ መረዳት ፈተና አግካይ ውጤት ከአካዳሚያዊ ውጤታቸው ማለትም የሳይንስ፣ የህብረተሰብ ሳይንስና የሰነድ ትምህርት አግካይ ውጤት ጋር ያለው ተዛምዶ በፒርሰን የተዛምዶ ስሌት ቀመር መሰረት በኮሚውንቲዩት ኤስ ፒ ኤስ ኤስ አግካሪነት ተሰልቶ የተገኘው ውጤት 0.783 በመሆኑና ይህም ከ0-1 ባለው ውስጥ ስለጊገኘ በአንብቦ መረዳትና በአካዳሚያዊ ውጤት መካከል ጠንካራ ዝምድና መኖሩ ተረጋግጧል።

ስለዚህ የገባብ ፍጥነታቸው ዘቅተኛ መሆኑ በአንብቦ መረዳት አቅማቸው ላይ ተጽዕኖ እንዳሳይረ ውሉ የአንብቦ መረዳት ችግራቸው ደግሞ ተዛማጅ በሆነ መልኩ በአካዳሚያዊ ውጤታቸው ላይ ችግር መኖሩን ያመለክታል። ይኸም እንደኛው ችግር ካለተፈታ ሌላው እንደሚተረፍና ችግሩ ተያያዥነት እንዳለው ይጠቁማል።

C.mean የአንብቦ መረዳት አግካይ፣ ACC.mean የአካዳሚያዊ ውጤት አግካይ። ** የተዛምዶ ውጤት

ለዚህም የተገኘው ስሌትን Fred ና Brown (1983 :156) እንደሚገልጹት በተገኘው ስሌት የተገኘው ውጤት 1.00 ከሆነ ተገኝቶ የሚገኘው ተገኝቶና ሙሉ በሙሉ የሰመረ ነው ተገኝቶ ለመሆኑ እንደሚታወቅ (ፖዘቲቭነቱ) ሲያመለክት ሙሉ ለሙሉ የሰመረ ተገኝቶ ለመሆኑ ደግሞ 1.00 መገኘቱ መረጃ መሆኑን ምሁራኑ ይገልጻሉ። እንደሚታወቅ ተገኝቶ ሲጨምር ሁለተኛውም ተገኝቶ ለገጠመረ መሆኑን ያመለክታል። ሙሉ በሙሉ የሰመረ ተገኝቶ ደግሞ ሁለቱ ተገኝቶች እኩል መጠን ያላቸው መሆኑን አመልካች ነው ብለዋል።

ለላው Brown(1983 :49) : Fred እና Brown (1983 :57) እንደሚገልጹት ፖዘቲቭ ተገኝቶ ለእንዲ ተገኝቶ ሲጨምር ለላውም መጨመሩን ስለሚያመለክት ተገኝቶ ተገኝቶን ያሳያል። በእንዲም ኔጌቲቭ ተገኝቶ እንዲ ተገኝቶ ሲጨምር ለላው ተገኝቶ ለየተነሰ መሆኑን ስለሚያመለክት እ. ተገኝቶ ተገኝቶ መኖሩን ያሳያል።

ስለዚህ ከሰንጠረዦቹ ላይ እንደሚታወቅ የአግርኛ ቋንቋ የንባብ ችሎታ ከአካላዊያዊ ውጤት ጋር ተገኝቶ ተገኝቶ መኖሩን ተመልክተናል ወይም የንባብ ችሎታ ግልትም ፍጥነትና አንባቦ መረዳት ከአካላዊያዊ ውጤት ጋር ለገጠመረ መሆኑንና ተገኝቶ ተገኝቶ መኖሩን አመልክቷል ለባል ይችላል። በመሆኑም የተገኘውን የንባብ ችሎታ እንዲሻሻል ጥረት ማድረግ የአካላዊያዊ ውጤቱን ለማሻሻል ጥረት እንደማድረግ ይቆጠራል።

ምዕራፍ አምስት

ማጠቃለያና አስተያየት

የዚህ ጥናት ዋና አላግ በአግርኛ ቋንቋ የግንባብ ችሎታ ከአካዳሚያዊ ውጤቶች ጋር ያለውን ተዛምዶ በጎንደር ከተማ በግጥም ሶስት አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ውስጥ በግጥም ስድስተኛ ክፍል ተግራዎች ላይ መሰርት አድርጎ መመርመር ነው። በዚህ ዋና አላግ ውስጥም የግጥም-ትምህርት ነጥቦች ይታያሉ።

ሀ ጥሬኛ ክፍል ተግራዎችን የግንባብ ችሎታ ደረጃን መመርመር።

ለ በአግርኛ ቋንቋ የግንባብ ችሎታ ከአካዳሚያዊ ትምህርቶች ጋር ያለውን ዘምድና መፈተሽ።

ሐ የጎባብ ፍጥነትና አንብቦ መረዳት ለአካዳሚያዊ ውጤት ያላቸውን አስተዋፅኦ መመርመር የግራት ዋና ዋና ነጥቦች ይገኙበታል።

ስለሆነም በዚህ ክፍል የጥናቱን የመረጃ ትንተናና የውጤት ማብራሪያን መሰረት በግድረገ የማጠቃለያ ሐሳቦችና አስተያየቶች ተርበዋል።

5.1. ግጥም

ከላይ የተረዱትን ዝርዝር ዓላግዎች ከግብ ለማድረስ ፈተናን በዋና የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያነት በመጠቀም የተግራዎት የጎባብ ፍጥነት (አንብቦ መረዳትና አካዳሚያዊ ውጤቶች) ተፈትሷል።

የጎባብ ፍጥነት ፈተና ውጤትና የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤት በአንድ ወገን በሌላ ወገን ደገዎ የአካዳሚያዊ ውጤቶችን በማትረብ በጎባብ ችሎታቸውና በአካዳሚያዊ ውጤቶች መካከል ያለው ተዛምዶ ታይቷል። ይህንንም ለማየት

ያሰችል ዘንድ የሶስቱም ፈተናዎች ውጤት በተናጠል ምን እንደሚመስል ጠቅለል አድርገን ከዚህ እንደሚከተለው ለግዥት እንሞክራለን።

በንባብ ፍጥነት ፈተና አንድ ከአጠቃላይ ተጠኝዎች ውስጥ 52 ፐርሰንቱ ከ70 አሰከ 100 ቃላት በደቂቃ ሲያነቡ፣ 35 ፐርሰንቱ ከ109 አሰከ 150 ቃላት እንብብዋል። እንዲሁም 13 ፐርሰንቱ ደግሞ ከ171 አሰከ 200 ቃላት እንብብዋል። በንባብ ፍጥነት ፈተና ሁለት 28 ፐርሰንቱ ከ71 አሰከ 100 ቃላት በደቂቃ ሲያነቡ፣ 47 ፐርሰንቱ ከ107 አሰከ 150 ቃላት በደቂቃ እንብብዋል። እንዲሁም 25 ፐርሰንቱ ከ166 አሰከ 214 ቃላት በደቂቃ እንብብዋል። የንባብ ፍጥነት ፈተና ሶስትን ሰንሰለት ደግሞ 24 ፐርሰንቱ ከ72 አሰከ 100 ቃላት በደቂቃ ሲያነቡ፣ 43 ፐርሰንቱ ከ105 አሰከ 150 ቃላት በደቂቃ እንብብዋል። እንዲሁም 33 ፐርሰንቱ 163 አሰከ 225 ቃላት በደቂቃ እንብብዋል።

ይህን ጥቅል መረጃ ይዘን ከደረጃቸው አንጻር የሚጠበቅባቸውን የንባብ ፍጥነት መሰረት አድርገን፣ ከ200 ቃላት በላይ በደቂቃ ያነበቡትን መነሻ በማድረግ ሰንሰለት በንባብ ፍጥነት ፈተና አንድ ላይ ከ200 ቃል በላይ በደቂቃ ያነበቡ ተግራዎች በቁጥር አራት ሲሆኑ፣ በመቶኛ 7% ናቸው። በንባብ ፍጥነት ፈተና ሁለትም ተመሳሳይ ነው። በፈተና ሶስት በቁጥር 10 ሲሆኑ፣ እነዚህም 17 ከመቶ ናቸው። በመሆኑም የጥናቱ ውጤት እንደሚያመለክተን የተማሪዎቹ የንባብ ፍጥነት ችግር እንዳለበት መረጃት ተችሏል።

በእንብቦ መረጃት የተገኘውን ውጤትም እንዲሁ ጠቅለል ባለ መልኩ በእሃዝ ሰንሰለት ደግሞ በፈተና አንድ የተገኘው ውጤት 58% ከመቶው ከ25 አሰከ 49 ያገኙ ሲሆኑ፣ 42% ደግሞ ከ50 አሰከ 61 ከመቶው የገኙ ናቸው። በፈተና ሁለት 68% ከመቶው ከ29 አሰከ 49 ያገኙ ሲሆኑ፣ 32% ከመቶው ከ50 አሰከ 68 አገኙትዋል። እንዲሁም በፈተና ሶስት ከመቶው ከ28 አሰከ 49 ያገኙ 65% ሲሆኑ፣ ከ50 አሰከ 66 ከመቶው ያገኙ 35% ናቸው። በመሆኑም ይህን አጠቃላይ የጥናት ውጤት ይዘን የእንብቦ መረጃት ችሎታቸውን ሰንመረምረው ችግር ያለበት መሆኑን ያመለክተናል።

ለዚህ ላይ ከገንዘብ ሊገባ የሚገባው ጉዳይ ቢኖር፣ ምንም እንኳን ችግር ያለባቸው ተግራሞች ቁጥር ንልቶ ቢተይም ጥሩ የንባብ ደረጃ ላይ የሚገኙ ተማሪዎች እንዳሉ ጥናቱ አመላክቷል።

በአካላዊ ሁኔታ ትምህርቶች የተገኘውን ውጤት ስንመለከተው የሳይንስ ትምህርት አግካይ ውጤት 47.08፣ የህብረተሰብ ሳይንስ ትምህርት አግካይ ውጤት 49.65 ነው። ሆኖም ትምህርት አግካይ ውጤት 49.13 ሆኖ እናገኘዋለን። እንዲሁም በጥንቃቄ ትምህርት አይነቱ የተገኘውን ክፍተኛና ዝቅተኛ ውጤት ስናይ፣ በሳይንስ ትምህርት የተገኘው ክፍተኛ ውጤት 68 ከመቶ ሲሆን ዝቅተኛው 25 ከመቶ ነው። እንዲሁም በህብረተሰብ ሳይንስ ክፍተኛው ውጤት 71 ከመቶና ዝቅተኛው ውጤት 33 ከመቶ ነው። የሰነድ ትምህርት ደግሞ ክፍተኛው 71 ከመቶና ዝቅተኛው 30 ከመቶ ነው። ስለዚህ አጠቃላይ ውጤቱን ስንመለከተው ከግሚኒ በላይ የሆኑ ተግራሞች በተሰጠው የአካላዊ ሁኔታ ፈተና የወደቁ መሆናቸውን ጥናቱ አመላክቷል።

ሌላው በንባብ ፍጥነትና በአንባቢ መረዳት፣ በንባብ ፍጥነትና በአካላዊ ሁኔታ ውጤት፣ በአንባቢ መረዳትና በአካላዊ ሁኔታ ውጤት መካከል ያለው ዝምድና በፒርሰን የተገኘ ስሌት ተመርጦ መሰረት በዎሚዮተር ኤስ ፒ ኤስ ኤስ አግካላት ተሰልቶ በንባብ ፍጥነትና በአንባቢ መረዳት መካከል ያለው የዝምድና ውጤት 0.945 ሲሆን፣ በንባብ ፍጥነትና በአካላዊ ሁኔታ ውጤቶች መካከል ያለው የተገኘ ስሌት ውጤት ደግሞ 0.817 ነው። እንዲሁም በአንባቢ መረዳት ፈተና ውጤትና በአካላዊ ሁኔታ ውጤቶች መካከል ያለው የተገኘ ስሌት ውጤት 0.783 ሆኖ ተገኝቷል።

በሁለቱም የስሌት ውጤቶችም ከ0-1 ባለው ውስጥ ስለሚገኝ በንባብ ፍጥነትና በአንባቢ መረዳት፣ በንባብ ፍጥነትና በአካላዊ ሁኔታ ውጤት እንዲሁም በአንባቢ መረዳትና በአካላዊ ሁኔታ ውጤት መካከል ጠንካራ ዝምድና መኖሩን ጥናቱ አረጋግጧል።

ሰለዚህ የተግራዎች የንባብ ችሎታ ዝቅተኛ መሆኑ የአካዳሚያዊ ውጤታቸውም ዘቅተኛ እንዲሆን አስተዋጽኦ ያደረገ መሆኑን ጥናቱ አሳይቷል። በመሆኑም የተግራዎችን የንባብ ችሎታ ግሳደግ ባንድ ወይም በሌላ መልኩ የአካዳሚያዊ ውጤታቸውን ግሳደግ መሆኑን ጥናቱ አስገንዝቧል።

5.2. አስተያየት

ከላይ በተረቡት የጥናቱ ውጤቶች ላይ በመመስረት አጥኝው የሚከተለውን አስተያየት ይሰጠራል፡

ተግራዎች በህይወታቸው ውስጥ ተጠቃሚና የዕውቀት ባለቤት እንዲሆኑ ከተፈለገ የንባብ ችሎታቸውን ግንልበት ቸል ሊባል የግይገባው ዕብይ ጉዳይ ነው። በአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት የሚገኙ ተግራዎች በደረጃቸው ማንበብ የሚገባቸውን ያህል ግንባብና አንባቦ መረዳት መቻላቸው ተገቢ ነው።

ከዚህ አንገር በጥናቱ እንደታየው በናሙናው ከተከተሉት ተግራዎች መካከል 29% በደቂቃ ከ100 ታላት ቢታች ያነባሉ። ይኸም የሚያመለክተው በጣም ዝቅተኛ የንባብ ፍጥነት ከመሆኑ ባሻገር በደረጃቸው ማንበብ ከሚገባቸው ፍጥነት በጣም የፈረደ መሆኑን ነው። ይኸ ደግሞ ተያያዥ በሆነ መልኩ በአንባቦ መረዳት ችሎታቸው ላይ ተጽዕኖ አሳድሯል። በአንባቦ መረዳት ፈተና ውጤት ላይ እንዳገኘው በጥናቱ ውስጥ ከተከተሉት ተግራዎች ውስጥ 65% ከመቶው ከ50 ቢታች አስመዘገቡዋል። እንደውም 20% ከ40 ቢታች ያገኙ መሆናቸውን መረዳት ተችሏል። ሰለዚህ ይህ የሚያመለክተው የተግራዎች የንባብ ችሎታ እጅግ ዝቅተኛ መሆኑን ነው። በመሆኑም፡

1ኛ. ጥናቱ የጉዳዩ ባለቤቶች ተግራዎች በመሆናቸው ለንባብ ትኩረት ሰጥተው ደረጃቸውን ለማሻሻል ጥረት ቢያደርጉ፤

2ኛ. የገባብ ችሎታ ከመጀመሪያው የክፍል ደረጃ ጀምሮ ደረጃ በደረጃ እያደገ የጊዜና እድገቱም በእንደ ጀምበር የማይታይ በመሆኑ ተከታታይነት ባለው ሁኔታ በውሳኔች፣ በትምህርት ቤቶችና በማህበረሰቡ አማካኝነት ተማሪዎች በትምህርት ቤትና ከትምህርት ቤት ውጭ የማንበብ ችሎታቸውን የጊያዳብሩበት መንገድ ቢረገገ፤

3ኛ. በተለይም የጳጳሳዊ መምህራን ለገባብ ትምህርት ሰፊ ትኩረት በመስጠት የተግራዎችን የገባብ ፍጥነት ከመረዳት ጋር በተተናጀ መልኩ ለማስተማር የጊያዳብሩት ጥረት ያሳሰላሰና ተከታታይ ቢሆን፤

4ኛ. በጥናቱ ለግጥም እንደተሞከረው በጣም ጥቂት ተማሪዎች ከ200- 225 ታላት በደቂቃ ግንብብ የቻሉ ከመሆናቸው በተጨማሪ የእንብዞ መረዳት ውጤታቸውም የተሻለ ወይም መካከለኛ ደረጃ ላይ የሚገኝ መሆኑ ታይቷል። ስለዚህ የገባብ እይነት ተግራዎች ተለይተው የወጡ በመሆናቸው ልዩ ትኩረት በመስጠት አቅጣቸው ከዚህ በላይ እንዲ ጨምር በትምህርት ቤቶች አማካኝነት እገባ ቢደረገላቸው፤

5ኛ. ከላይ ከተገለጸው በተቃራኒ ደግሞ በደቂቃ ከ100 ታላት በታች የሚያነቡና የእንብዞ መረዳት ውጤታቸውም ከ40 ከመቶ በታች የሆነ ተማሪዎች እይነት ደግሞ በየክፍሉ በሰፊ የጊዜ ስለሆነ ልዩ ትኩረት በመስጠትና በማለማመድ የገባብ ችሎታቸውን ለማጠናቀር ጥረት ቢደረገ፤

6ኛ. የገባብ ችሎታ ከአካደሚያዊ ውጤት ጋር ያለው ተዛምዶ ጠንካራ ከመሆኑ አንገር ታይቶ በስርዓተ ትምህርተ ተረጸው፣ በማስተማሪያ መጻሕፍት ዝግጅቱና በማስተማር ስነ ዘዴው ላይ ትኩረት ቢሰጠው፤

7ኛ. ገባብን በማስተማር ወይም የተግራዎችን የገባብ ችሎታ ከማሻሻል አንገር በጳጳሳዊ በተለይም በአግርኛ ጳጳሳዊ መምህራን ላይ ብቻ ከመጣል ይልቅ የሁሉም የትምህርት እይነት መምህራን በተጥታ ሳይሆን በተጓዳኝ

የቢ.አ.ሁ.ፎች

መ.ከመድ አይም (1990) ። በአማርኛ ቋንቋ ብቃትና በሌሎችም ቋንቋዎች ውጤት መካከል ያለው ተዛምዶ።። ለሁለተኛ ደረጃ ማሟያ የቀረበ ጥናት፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ አዲስ አበባ (ያልታተመ)።

ግስተዋል ወበቱ (1989) ። የከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች በአማርኛ የአንብቦ ችሎታ በአዲስ አበባ በሚገኙ በአራት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች የ11ኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ የተካሄደ ጥናት።። ለሁለተኛ ደረጃ ማሟያ የቀረበ ጥናት፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ አዲስ አበባ (ያልታተመ)።

በድሉ ዋትዶራ (1988) ተሳታፊነት፣ ጭምትነት የስብዕና አይነት ክፍርሰት መጻፍና ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር ያለው ተዛምዶ በሶስት ኮሌጆች ተማሪዎች ላይ የተሰራ ጥናት።። ለሁለተኛ ደረጃ ማሟያ የቀረበ ጥናት፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ አዲስ አበባ (ያልታተመ)።

ታኩል ታደሰ (1983) ። የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የማስተማሪያ ቋንቋ ለምን አማርኛ አይሆንም?። የቋንቋ ጥናት አካላዊ፣ ማህበራዊ፣ ፍጥነት፣ ገጽ 3።

ታደሰ በጎን (1979) ። የቋንቋ ሚና በትምህርት ልማት። የመምህራን ድምጽ፣ 3፣ 2 ክገጽ 44-65።

አምሳሉ አክሊሉና ተስፋዬ ሸዋዬ (1980) ። የኢንግሊዥና ማህበራዊ የቋንቋ ልምድ ዘገባ።። አዲስ አበባ፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ።

Akmar, M. (1999). "What do We Test We Test Reading Comprehension?" The internet TESL Journal, Vol. II, No. 12, December, <http://www.freereadingtest.com>.

Alderson, J. C. (2000). *Assessing Reading*. Cambridge: Cambridge University Press.

Allyan and Bacon. (1987). *The Psychology of Reading and Language Comprehension*. Boston.

- Anderson, N.J. (1999). "Improving Reading Speed Activities For The Classroom" *English Teaching Forum*, Vol. 37, NO. 2, April.
- Anderson, R. C. et al. (1988). Growth In Reading And How Children Spend Their Time Outside of School. *Reading Research Quarterly*, 23 (3), pp.285-303. <http://www.tureboread.com>
- Atkins, J. (1996). *Skills Development Methodology*. Part II. Addis Ababa: Addis Ababa University Printing Press.
- Bamgbose, T. A. et al. (1966). "English Language Teaching In Nigeria: An Assessment of The Situation With Recommendations For Action." *English Language Teaching Journal*.
- Beech, J. and Colly, A. M. (1987). *Cognitive Approach to Reading*. New York: John Wiley and Sons.
- Bell, T. (2001). "Extensive Reading Speed and Comprehension." *The Reading Matrix*, Vol. 1, No. 1, April. [http:// www.Readingmatrix.com/articles/bell/indexhtml](http://www.Readingmatrix.com/articles/bell/indexhtml).
- Benjamin, P. (ed.) (2010). "Ethiopian Early Grade Reading Assessment." Data II Task Number 7. Publication USAID/ETHIOPIA.
- Bloom, B.S.(ed.) (1963). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals*. New York: Longman, Green and Co.
- Brihanu, Wnetie. (2004). "Reading Ability in English Vs Subject Area Achievement", MA Thesis, Addis Ababa University.
- Burns, P.C. (1984). *Teaching Reading In Today's Elementary School*. Boston: Houghton, Mifflin Company.
- Callahan, J.F. and Clark, L.H. (1988). *Teaching in The Middle and Secondary School; Planning for Competence*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Carrel, P.L. et al. (1988). *Interactive Approaches to Second Language Reading*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Conely, M.W. (1992). *Content Reading Instruction: A Communicative Approach*. New York: MC Graw Hill, Inc.

- Devey, B. (1987). "Relation Between Word Knowledge and Readers." *Journal of Educational Research*, 80(3), pp. 179- 183.
- Dishiner, E.K. et al. (1980). *Reading Strategies and Practices: Guide for Improving Instruction*. Boston: Allyn and Bacon, Inc.
- Dubale Lawgaw. (1990). "The Impact of Reading Ability on the Performance of Some content Area Subjects" An MA Thesis: Addis Ababa University. Educational Corporation Freshman Level" A Comparative Study. Addis Ababa: Addis Ababa University.
- Fry, E. (1972). *Teaching Faster Reading*. London: Longman Group Ltd.
- Gebremedhin Simon. (1993). "Individualized Reading For E.A.P. For Social Science First Year Students in Addis Ababa University A study of a Possible Approach For Teaching Reading in E.F.L." Addis Ababa University: School of Graduate Studies PHD Thesis.
- Genene Mekonnen. (1994). "A Comparison of the Reading Abilities of Junior Secondary School Students with the Reading Levels Required of them in Their Content Areas" An MA Thesis: Addis Ababa University.
- Gillil J. (ed.) (1977). *Reading: Research and Classroom Practice*. London: Ward lock.
- Grabe, W. and Stoler, F. (2002). *Teaching and Researching Reading*. Harlow, UK: Longman.
- Grellet, F. (1996). *Developing Reading Skills*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hailemichael Abera (1984). "The Communicative Vs the Traditional Approach to the Teaching of English Reading of Comprehension at Addis Ababa University.
- Harmer, J. (1991). *The Practice English Language Teaching*. London: Longman.
- Harris, D.P.(1996). *Reading Improvement Exercises for Students of*

- English as a Second Language*. New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliffs.
- Hittleman, D. R. (1988). *Developmental Reading. K-8; Teaching From a Whole Language Perspective*. Columbus: Merrill Publishing Company.
- Horiba, Y. (1996). "Comprehension Processes In L2 Reading: Language Competence, Textual Coherence, and Inferences." *English Teaching Forum* Vol. 18, No. 1-4 January.
- Karlin, R. (1981). *Teaching Elementary Reading: Principles and Strategies*. Harvourt Brace and Jovanovich, Inc.
- Madson, H.S. (1993). "Coping With English Language Translaiton Problems at Secondary and Unviersity Level." HSIU, (Memo graphed).
- Michi, Lois B. (1972). " Incremental Reading at College Level." *Journal of Reading*, Vol.15, No. 5,pp. 267-272 January.
- Mossback, G. (1983). *Practice Faster Reading*. Cambridge: Cambridge Unviersity.
- Press. Nation, S.P. (2005). *Teaching Reading and Writing*. Students Notes Distirbution Center, School of Linguistics and Applied Language Studies, Victoria Unviersity of Wellington.
- Nelson, H. (1963). Overcoming Reading Deficiencies at the College Level." *Journal of Devleopmental Reading*. Vol. 6,pp.238.
- Niles, O. (1972). " Reading Skills Common to the Content Arteas." In Melnik, Amelian and Jon Merritt. (Ed). *The Reading curriculum*. Aylesbury: The Open Unviersity Press, pp 27-40.
- Nuttall, C. (1982). *Teaching Reading Skill in Foreign Language*: London: Heinemann Educational Book Ltd.
- (1996). *Teaching Reading Skill in Foreign Language*. London: Heinemann Educational Book Ltd.
- Perfetti, C. A. (1985). *Reading Ability*. Oxford: Oxford Unviersity Press.

- Richards, J. and Hurely, D. (1990). "Language and Content: Approaches to Curriculum Alignment." In Richards', J.C. *The Language Teaching Matrix*. Cambridge: Cambridge University Press. Pp. 144-162.
- Rouch, S.J. (1972). "Reading in the Total School Curriculum." In elinc, Amelian and Jon Merritt. (Ed) *The Reading Curriculum*. Aylesbury: The Open University Press.
- Sheng, H.S. (2000). "A Cognitive Model for Teaching Reading Comprehension." *English Teaching Forum*. Vol. 38, No. 4, October.
- Smith, F. (1978). *Reading*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stern, H.H. (1983). *Fundamental Concept of Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Stevens, A. (1993). *Assessing EFL Reading Comprehension: The Cause of Ethiopian Learners*, *System*, 21 (4) pp. 481-491.
- Stubbs, M. (1983). *Language, Schools and Class Room*. Gungay: The Chaucer Press.
- Taylor, C. et al. (1983). *The Psychology of Reading*. New York: Academic Press.
- Teremotit, J. (1995). "Improving Junior College Reading Programs." *Eighteenth Year Book*, Merrill Reading conference. Pp. 45.
- Tindale, J. C. (2003). *Assessing Reading*. Cambridge University: Cambridge University Press.
- Ur, Penny. (1996). *A Course in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Weir, C. J. (1990). *Understanding and Developing Language Tests*. New York: Prentice Hall International Ltd.

1910-1911

Year	Percentage	Cumulative Percent
1910	17	17
1911	30	47
1912	17	64
1913	30	94
1914	33	100
1915	33	100
1916	33	100
1917	33	100
1918	33	100
1919	33	100
1920	33	100
1921	33	100
1922	33	100
1923	33	100
1924	33	100
1925	33	100
1926	33	100
1927	33	100
1928	33	100
1929	33	100
1930	33	100
Total	100	100

ክብረዎቻ

አባሪ አንድ:- የአንብቦ መረጃት ፈተና አንድ ውጤት

የአንብቦ መረጃት ፈተና 100%	ድገገኖሽ		Cumulative Percent ጠቅላላ መቶኛ
	Frequency	መቶኛ Percent	
28.00	1	1.7	1.7
30.00	3	5.0	6.7
31.00	1	1.7	8.3
34.00	3	5.0	13.3
36.00	2	3.3	16.7
37.00	2	3.3	20.0
38.00	2	3.3	23.3
39.00	3	5.0	28.3
40.00	2	3.3	31.7
41.00	2	3.3	35.0
42.00	2	3.3	38.3
45.00	1	1.7	40.0
46.00	2	3.3	43.3
47.00	3	5.0	48.3
48.00	3	5.0	53.3
49.00	3	5.0	58.3
50.00	5	8.3	66.7
51.00	5	8.3	75.0
52.00	2	3.3	78.3
53.00	2	3.3	81.7
54.00	3	5.0	86.7
55.00	2	3.3	90.0
56.00	1	1.7	91.7
57.00	1	1.7	93.3
58.00	1	1.7	95.0
59.00	1	1.7	96.7
60.00	1	1.7	98.3
61.00	1	1.7	100.0
Total	60	100.0	

እባሪ ሁለት፡-የአንብቦ መረጃት ፈተና ሁለት ውጤት

የአንብቦ መረጃት ፈተና100%	ኢንፍራንስ		Cumulative Percent	
	Frequency	መቶዎች Percent	ጠቅላላ መቶዎች	
Valid 29.00	1	1.7		1.7
30.00	2	3.3		5.0
31.00	1	1.7		6.7
34.00	2	3.3	3.3	10.0
35.00	1	1.7	5.0	11.7
36.00	2	3.3	8.3	15.0
37.00	1	1.7	10.0	16.7
38.00	3	5.0	11.7	21.7
39.00	4	6.7	15.0	28.3
40.00	4	6.7	23.3	35.0
41.00	2	3.3	28.3	38.3
42.00	2	3.3	30.0	41.7
43.00	1	1.7	36.7	43.3
44.00	3	5.0	41.7	48.3
45.00	2	3.3	45.0	51.7
46.00	1	1.7	46.7	53.3
47.00	3	5.0	50.0	58.3
48.00	5	8.3	51.7	66.7
49.00	1	1.7	56.7	68.3
50.00	4	6.7	65.0	75.0
51.00	1	1.7	66.7	76.7
53.00	1	1.7	71.7	78.3
54.00	2	3.3	80.0	81.7
55.00	1	1.7	81.7	83.3
56.00	3	5.0	83.3	88.3
57.00	1	1.7	86.7	90.0
58.00	3	5.0	90.0	95.0
64.00	1	1.7	91.7	96.7
66.00	1	1.7	95.0	98.3
68.00	1	1.7	96.7	100.0
Total	60	100.0	100.0	

እባሪ ሶስት:-የአንብቦ መረጃት ፈተና ሦስት ውጤት

የአንብቦ መረጃት ፈተና 100%	ድገገኞች Frequency	መቶኛ Percent	Cumulative Percent ጠቅላላ መቶኛ
Valid 28.00 መ-ሉ	1	1.7	1.7
30.00	1	1.7	3.3
31.00	1	1.7	5.0
32.00	2	3.3	8.3
34.00	1	1.7	10.0
35.00	1	1.7	11.7
38.00	2	3.3	15.0
39.00	3	5.0	20.0
40.00	5	8.3	28.3
41.00	1	1.7	30.0
42.00	4	6.7	36.7
43.00	3	5.0	41.7
44.00	2	3.3	45.0
45.00	2	3.3	48.3
46.00	1	1.7	50.0
47.00	1	1.7	51.7
48.00	4	6.7	58.3
49.00	4	6.7	65.0
50.00	2	3.3	68.3
53.00	3	5.0	73.3
54.00	4	6.7	80.0
55.00	1	1.7	81.7
56.00	1	1.7	83.3
58.00	2	3.3	86.7
59.00	1	1.7	88.3
60.00	2	3.3	91.7
63.00	2	3.3	95.0
64.00	1	1.7	96.7
66.00	2	3.3	100.0
Total	60	100.0	

አባሪ አራት፡-የላይንስ ትምህርት ፈተና ውጤት

ከ100%	Frequency ፎፕላኒቲ	Percent መቶኛ	Cumulative Percent አጠቃላይ መቶኛ
25.00	2	3.3	3.3
30.00	1	1.7	5.0
35.00	1	1.7	6.7
37.00	2	3.3	10.0
38.00	2	3.3	13.3
39.00	4	6.7	20.0
40.00	5	8.3	28.3
41.00	4	6.7	35.0
42.00	2	3.3	38.3
43.00	2	3.3	41.7
45.00	2	3.3	45.0
46.00	1	1.7	46.7
48.00	1	1.7	48.3
49.00	4	6.7	55.0
50.00	2	3.3	58.3
51.00	5	8.3	66.7
52.00	1	1.7	68.3
53.00	4	6.7	75.0
54.00	1	1.7	76.7
55.00	3	5.0	81.7
57.00	3	5.0	86.7
58.00	4	6.7	93.3
59.00	2	3.3	96.7
63.00	1	1.7	98.3
68.00	1	1.7	100.0
Total	60	100.0	

እባሪ እምስት፡-የህብረተሰብ ሳይንስ ፈተና ውጤት

ክፍል	ፎርም	Frequency ኢንፍረንስ	Percent መቶኛ	Cumulative Percent አጠቃላይ መቶኛ
33.00	1	1.7	1.7	
35.00	3	5.0	6.7	
36.00	2	3.3	10.0	
37.00	1	1.7	11.7	
38.00	3	5.0	16.7	
39.00	1	1.7	18.3	
40.00	2	3.3	21.7	
41.00	1	1.7	23.3	
43.00	1	1.7	25.0	
44.00	2	3.3	28.3	
45.00	1	1.7	30.0	
46.00	5	8.3	38.3	
47.00	1	1.7	40.0	
48.00	5	8.3	48.3	
49.00	1	1.7	50.0	
50.00	1	1.7	51.7	
51.00	3	5.0	56.7	
52.00	2	3.3	60.0	
53.00	1	1.7	61.7	
54.00	3	5.0	66.7	
55.00	3	5.0	71.7	
56.00	3	5.0	76.7	
57.00	3	5.0	81.7	
58.00	1	1.7	83.3	
59.00	4	6.7	90.0	
60.00	2	3.3	93.3	
62.00	1	1.7	95.0	
63.00	2	3.3	98.3	
64.00	1	1.7	100.0	
65.00	1	1.7	100.0	
71.00	1	1.7	100.0	
Total	60	100.0	100.0	

እባሪ ስድስት-ወር ስራ ትምህርት ፈተና ውጤት

ክፍል	100%	Frequency ድገግኖቻቸው	Percent መቶኛ	Cumulative Percent አጠቃላይ መቶኛ
Valid	30.00	2	3.3	3.3
	33.00	1	1.7	5.0
	35.00	1	1.7	6.7
	37.00	1	1.7	8.3
	38.00	1	1.7	10.0
	39.00	4	6.7	16.7
	40.00	3	5.0	21.7
	41.00	3	5.0	26.7
	43.00	2	3.3	30.0
	44.00	2	3.3	33.3
	45.00	1	1.7	35.0
	46.00	5	8.3	43.3
	47.00	1	1.7	45.0
	48.00	3	5.0	50.0
	49.00	3	5.0	55.0
	51.00	5	8.3	63.3
	52.00	1	1.7	65.0
	53.00	1	1.7	66.7
	54.00	2	3.3	70.0
	55.00	2	3.3	73.3
	56.00	3	5.0	78.3
	57.00	1	1.7	80.0
	58.00	1	1.7	81.7
	59.00	1	1.7	83.3
	61.00	4	6.7	90.0
	63.00	1	1.7	91.7
	64.00	1	1.7	93.3
	65.00	1	1.7	95.0
	66.00	2	3.3	98.3
	71.00	1	1.7	100.0
Total		60	100.0	

አገራዊ - 7

የአገራዊ ጠቅላይ የገንዘብ ፋይናንስ ልዩ ስራ ማኅበር ወጪዎች ልዩ ስራ ስርጉም

ተ.ቁ.	ስም	ሰነድ አባቶ	ጾታ	ዕድሜ	የኅ.ቁ. ፊ.ተ.ኅ.1	አ.መ. ፊ.ተ.ኅ.1	የኅ.ቁ. ፊ.ተ.ኅ.2	አ.መ. ፊ.ተ.ኅ.2	የኅ.ቁ. ፊ.ተ.ኅ.3	አ.መ. ፊ.ተ.ኅ.3	የገቢ ቁጥጥር	አማካይ መረጃ	ተምህርት ደረጃ	ወጪዎች	የተ.ቁ.	
1	ሀዘብ አሰጣጥ	አሰጣጥ	ወ	11	200	58	214	64	225	66	213	62.667	55	60	66	60.3
2	ታምራት	ጌታነሽ	ሴ	14	171	50	187	55	180	54	179.3	53	57	63	61	60.3
3	ወርቅነህ	አባይ	ወ	17	70	31	88	36	105	40	87.67	35.667	50	48	49	49
4	ደስታው	ታክላ	ወ	16	100	47	150	50	138	49	129.3	48.667	53	56	49	52.7
5	አንድረድስ	ሰጠታ	ወ	12	92	46	107	48	128	48	109	47.333	54	52	51	52.3
6	መሳይ	አበበ	ወ	12	133	53	166	56	200	58	166.3	55.667	63	59	65	62.3
7	ሳምራት	አለማየሁ	ሴ	11	150	50	136	47	163	49	149.7	48.333	51	55	51	52.3
8	በውታይ	ዋናው	ወ	12	109	47	125	45	112	40	115.3	44	49	50	48	49
9	አንዳልክ	ወልደአ	ወ	11	150	51	187	57	200	59	179	55.667	68	71	63	67.3
10	አልማዝ	አለን	ሴ	14	85	38	100	40	100	42	95	40	45	54	51	50
11	ሃብቱ	ማለደ	ወ	13	109	48	115	48	138	46	120.7	47.333	52	47	56	51.7
12	መታደስ	አንዳር	ሴ	13	70	28	71	30	75	34	72	30.667	39	43	46	42.7
13	አደን	በርሃ	ሴ	12	133	51	125	47	138	49	132	49	51	46	49	48.7
14	የርዳኛስ	ዝርዝር	ሴ	12	171	53	214	58	225	63	203.3	58	58	64	71	64.3
15	አርጋሪስ	ገሳው	ወ	12	120	54	125	50	163	53	136	52.333	51	55	58	54.7
16	ቲምድርስ	በሃይለ	ወ	12	70	39	88	41	105	43	87.67	41	49	44	55	49.3
17	አዳሙ	ታክላ	ወ	12	80	30	75	35	78	32	77.67	32.333	40	38	41	39.7
18	ጊዜያስ	አለም ሰ	ወ	13	92	40	115	46	138	49	115	45	48	56	59	54.3
19	በለጠ	ካሳ	ሴ	15	109	51	136	50	163	48	136	49.667	57	52	56	55
20	አስናቶ	ሙሉ	ወ	14	100	49	115	45	163	50	126	48	50	54	53	52.3
21	ጌታውን	አሙኛ	ወ	12	200	61	214	68	200	66	204.7	65	57	62	55	58
22	ሙብረቱ	በርሃ	ወ	12	85	37	107	37	128	35	106.7	36.333	41	46	44	43.7
23	ንጉሥ	አንድረስ	ወ	12	120	51	115	44	138	48	124.3	47.667	53	44	56	51
24	ሰረር	ሙከራ	ሴ	11	171	54	187	50	200	63	186	55.667	59	65	61	61.7
25	ሰረጸላ	ክለሌ	ወ	12	100	49	125	44	128	43	117.7	45.333	41	48	39	42.7
26	የሸምርቶ	ተረረ	ሴ	15	80	30	93	40	112	45	95	38.333	40	40	33	37.7
27	ብርቱካን	ተሰማ	ሴ	15	70	34	75	30	75	28	73.33	30.667	40	59	40	46.3
28	አሸቱ	ማረጠ	ወ	13	120	50	150	48	163	54	144.3	50.667	55	46	46	49
29	ሳሙኤል	ሙላት	ወ	12	85	38	107	41	112	44	101.3	41.333	25	48	46	39.7
30	አማር	አብበ	ሴ	11	150	57	187	58	225	64	187.3	59.667	40	53	35	42.7
31	የሌሃስ	ምህረት	ወ	13	75	36	71	34	72	38	72.67	36	35	41	37	37.7

32	አደራጀው	አለሙ	ወ	13	92	39	100	39	120	43	104	40.333	42	45	48	45
33	ተምራ	ጌታሀ	ሴ	15	100	45	107	42	128	40	111.7	42.333	49	51	46	48.7
34	አፊያ	መሐመድ	ሴ	14	80	36	78	29	78	32	78.67	32.333	39	35	41	38.3
35	ጅበሪል	አበዱል	ወ	14	133	50	166	54	200	58	166.3	54	53	59	61	57.7
36	ትግስት	ንብረት	ሴ	11	171	55	166	51	180	53	172.3	53	49	55	57	53.7
37	ማህሉት	አረጋይ	ሴ	11	75	34	93	39	112	39	93.33	37.333	51	48	39	46
38	ፎዚያ	ሐሰን	ሴ	13	85	38	88	31	83	30	85.33	33	40	35	46	40.3
39	አናናይቱ	አይቸው	ሴ	16	120	51	136	48	150	54	135.3	51	59	60	40	53
40	ታድፋለት	ገረመ	ሴ	12	85	42	93	40	94	40	90.67	40.667	38	36	30	34.7
41	ራድያ	ሁሴን	ሴ	12	133	52	136	49	128	49	132.3	50	41	57	52	50
42	ሪህመተ ተስፋ		ሴ	13	150	54	166	56	163	53	159.7	54.333	51	56	54	53.7
43	አፀብ ድንቅ	ደስሴ	ሴ	12	200	60	214	66	200	60	204.7	62	58	63	66	62.3
44	ገናለው	አየንው	ወ	13	100	48	125	48	150	50	125	48.667	53	49	51	51
45	ሰላም	ዝረመድ	ሴ	11	92	37	107	39	112	41	103.7	39	39	38	43	40
46	ናህም	ባህሩ	ወ	11	75	30	75	34	81	31	77	31.667	25	40	30	31.7
47	ዮሐንስ	አየንው	ወ	13	85	40	107	38	128	45	106.7	41	42	51	39	44
48	ሚስባህ	ብርሃን	ወ	13	109	49	115	43	128	42	117.3	44.667	45	36	54	45
49	ናትናኦል	ይስላም	ወ	11	120	50	115	47	112	44	115.7	47	38	46	44	42.7
50	አየሩስ	ከፈያለው	ሴ	13	100	47	107	42	100	42	102.3	43.667	37	48	45	43.3
51	ሰሚራ	አህመድ	ሴ	15	80	41	83	38	94	40	85.67	39.667	39	35	43	39
52	ባንቻየሁ	ታደ	ሴ	14	109	41	115	39	128	42	117.3	40.667	43	48	38	42.3
53	አለጊቱ	ገብረ	ሴ	13	150	56	150	58	150	54	150	56	46	54	51	50.3
54	ሞጊና	ሁሴን	ሴ	13	100	42	93	38	94	38	95.67	39.333	30	33	41	34.7
55	ታልኪዳን	ሸሙታ	ሴ	11	133	55	166	54	163	55	154	54.667	55	51	47	51
56	አግንኦል	ተክላ	ወ	12	80	48	93	44	112	47	95	46.333	37	39	48	41.3
57	ጠይቅ	መሐመድ	ሴ	11	200	59	187	56	200	60	195.7	58.333	58	57	64	59.7
58	ማረ	ደኦል	ሴ	14	120	52	166	53	180	56	155.3	53.667	58	59	61	59.3
59	አለማያ	ገብሩ	ሴ	12	75	34	78	36	85	39	79.33	36.333	41	37	40	39.3
60	አሙቢተ	ተገ	ሴ	15	80	46	88	40	85	39	84.33	41.667	43	38	39	40

አዲስ አበባ የኢኮኖሚ ስነ ትምህርት ኮሌጅ የኢትዮጵያ
ቋንቋዎችና ስነ ዕውቀት ትምህርት ክፍል ለሁለተኛ ዲግሪ መማሪያ
ጽሁፍ መረጃ ለማሰባሰብ የተዘጋጀ ፈተና

1. መግለጫ

ይህ ምግብ የተዘጋጀው በአማርኛ ቋንቋ የማገባብ ችሎታና በአካደሚያዊ ውጤት መካከል ያለው ዝምድና በሚል ርዕስ በስድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ ለሚሰራው የጥናት ስራ የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ እንዲሆን ታስቦ ነው። ስለዚህ ምግቡን በራስ አትምና ችሎታ መሰረት በማገባብ ከስራ ለተረቡት ጥያቄዎች መልስ መስጥት የጠበቃል። ጥናቱ የተሳካ እንዲሆን ተጠኝ ተማሪዎች በትንንት፣ በገልፅነትና ከግዴልሽነት ነፃ በሆነ መንገድ ይሰሩ ዘንድ በማክበር አጠይቃለሁ። ለመልካም ትብብራችሁ በትድግሪያ አመሰግናለሁ።

2. መመሪያ

ለጥናቱ የተዘጋጀት ምግቦችና ጥያቄዎች ዕስት ናቸው። ከሁሉም ምግቦች በስተመሠረዳ ምግቡን አስመልክተው የተረቡ ጥያቄዎች አሉ። ስለዚህ ምግቦችን በጥንቃቄ እንጠብቃለን ለጥያቄዎቹ መልስ መስጠት ይጠበቃል። ጥያቄዎቹ ባለሁለትና ባለ አራት አማራጮች ናቸው። ለበለ አራት አማራጭ ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ነው ብላችሁ የምትመርጡትን አማራጭ የያዘውን ሆሂ በመክበብ መልስ ስጡ። ለአውነት ሐሰት ጥያቄዎ ደግሞ ከጥናቱ ጎን ባለው ክፍት ቦታ እውነት ወይም ሐሰት በማለት መልስ ስጡ።

አጠቃላይ መረጃ

ስም _____

የግብርናዎ _____

ፊት _____

ለድህረ _____

ምንግብ እንደ

ጥንታዊ የካርታ ስራ

የመጀመሪያዎቹ የካርታ ስራዎች በጥንታዊ ባቢሎናዊያን የአሁኗ ኢራቅ ከራል አካባቢ ሀዘቦች በሸክላ ላይ በ2500ዓ.ዓ. እንደተሰሩ ሲታወቅ እነዚህ የሸክላ ላይ ስራዎች በሸለቆዎች አካባቢ የተመሰረቱ የሰፈራ ቦታዎችን ለማሳየት የተሰሩ ነበሩ።

ባቢሎናዊያን የካርታ ስራ ጥበብ እስከ ዘመናችን ድረስ ከፍተኛ ጠቀሜታ ያላቸውን ስራዎች አካላትን አሳይተዋል። እነዚህ ሀዘቦች እንደነ ክብ የሆነ ነገር ለ360 አኩል በማከፋፈል የደገፍ መሰፈርት አጠቃቀምን ለመጀመሪያ ጊዜ ያሳዩ ሲሆን በአሁኑ ጊዜ የኬክሮስና ኬንትሮስ መስመሮች ዘዴዎችን በመጠቀም የእንደነ ቦታ አቀማመጥ ለማሳየት መሰረት ሆነዋል።

የጥንታዊ ካርታ ስራዎች ሲነሱ ባቢሎናዊያን ብቻ ሳይሆኑ ጥንታዊ ግብፆችና ግሪኮችም ለዚህ ጥበብ መጎልበት ከፍተኛ አስተዋፅኦ አድርገዋል። ለምሳሌ ያህል ጥንታዊ ግብፆች ካርታን በመሰራት ጥቅም ላይ ያዋሉት ከ1500ዓ.ዓ. ጀምሮ እንደነበረ ሲታወቅ የካርታ ስራ ጥበብን ለማሳደግ የአሰላና ቅያስ ተግባራትን አካላትን አሳይተዋል።

በዚህ ተግባራቸውም የናይል ወንዝ በአካባቢው መራት ላይ የሚያደርሰውን ጥፋት በማሰስ የሸለቆው ሂሳቦች በየአመቱ ለሚያደርጉት የመራት ክፍፍል እገባ እንዲውል አድርገዋል።

እነዚህ ሀዘቦች በተጨማሪ የጥንታዊ ግሪክ የካርታ ጠቢባን እስከ ዘመናችን ድረስ ከፍተኛ ጥጋ ያላቸውን የአሰላና ቅያስ ካርታ ስራ እንዲሁም ከባለ ሰባት አይታ ወደ ጠፍቶቹ ወረተት ክስተቶችን እንዲት ማሰፈር እንደሚቻል የሚያሳይ ጥበብ አላውቀዋል። በተጨማሪም ጥንታዊ ግሪኮች ስለመራት መጠንና ቅርፅ በአሁኑ ዘመን ከግብፃውያን ሁኔታ ጋር በጣም ተቀራራቢ የሆኑ ነገሮችን አፈላልገዋል።

ለምሳሌ የግሪክ የሂሳብ ሊት የነበረው ኢራቶስተንስ የመራትን መጠን ዙሪያ ከአሁኑ ጋር በጣም በተቀራረበ መልኩ በ250ዓ.ዓ. ገደማ አስልቶ ነበር። ሌላው የግሪክ ስነ ፈለክና መለኪያዎች ሊት የነበረው ክላውዶስ ተሎሜ በ150ዓ.ም. አካባቢ ባለ8ቅጽ በሆነው ደገፍ-ፈ በተባለው መጽሐፍ የ8000 ቦታዎችን የኬክሮስና ኬንትሮስ ወሰኖች ለማሳየት ጥክፎል።

የጊዜተሉትን ጥያቄዎች ከላይ የተረጋገጡን ምንጭ መሰረት እድርጋችሁ በትእዛዙ መሰረት መልስ ሰጡ።

መመሪያ እንደ፣ ለጊዜተሉት ጥያቄዎች ከምንጭ እንገር እውነት ወይም ሐሰት በማለት መልስ ሰጡ።

-----1. የግሪክ የሒሳብ ሊት የንበረው ከላውዶስ ይባላል።

-----2. ጥንታዊ ግብዥ ካርታን በሰረዘት ጥቅም ላይ የዋለት በ2000 ዓ.ዓ. ነው።

-----3. የመጀመሪያዎቹ የካርታ ስራዎች በሸክላ ላይ ተግባራዊ የተደረጉ ናቸው።

-----4. እንደ፣ ከብ የሆነን ነገር ለ360 እኩል በመክፈል የዲገሪ መስፈርት ያወጡ ግብዥ ናቸው።

-----5. ከላውዶስ ተሰማሪ የ8000 ቦታዎችን የኬክሮስና ኬንትሮስ ወሰኖች ለማሳየት ሞክሯል።

-----6. በሸክላ ላይ የተሰሩ ካርታዎች በሸለቆዎች እካባቢ የተመሰረቱ የሰፊራ ቦታዎችን ለማሳየት የተሰሩ ናቸው።

-----7. ስፕንት ስሜት ባቢሉን የምትባለው በአሁኑ ወቅት እራት መበባል ትታወቃለች።

-----8. የናይል ምንዝ በእካባቢው መራት ላይ የሚያደርሰውን ጥፋት ያሰሱት ግሪኮች ናቸው።

-----9. የተለያዩ ክስተቶችን ከባለሰህተት እታ ወደጠፍጣፋ ወረቀት ማስፈር የጀመሩት ግሪኮች ናቸው።

-----10. ግብዥ ካርታን በመስራት ጥቅም ላይ ያዋለት በ1500 ዓ.ዓ. ነው።

መመሪያ ሁለት፣ ለጊዜተሉት ጥያቄዎች በምንጭ መሰረት ትክክለኛውን መልስ ያረጡ።

11. የናይል ምንዝ የሚያደርሰባትን ጥፋት በካርታ ስራ እሰላ ጥናት አማካኝነት የተከላከለች እንጂ፣

ሀ. ግብፅ   ለ. ግሪክ   ሐ. ባቢሉን   መ. ሱዳን

12. የካርታ ስራ የተጀመረው በየት እንጂ ነው?

ሀ. ስፕንታዊ ባቢሉን   ለ. ስፕንታዊ ግብፅ   ሐ. ስፕንታዊ ግሪክ   መ. በሁሉም

13. ባለ-ሰዓት ገንዘብ ለሰውነት የሚጠቀም ስራ ለሌሎች የሚጠቀም ስራ ያበረከቱት አስተዋፅኦ ማንድን ነው?

- ሀ. የሰዓት ገንዘብ የሚያደርሰውን ጥፋት።
- ለ. ለሌሎች ሁሉም የሚጠቀም ስራ ለማድረግ።
- ሐ. ከሰዓት ገንዘብ ለሰውነት ስራ ለማድረግ።
- መ. 8000 ቦታዎችን በኢኮኖሚው ለማስፈን።

14. የግብርና ክርታ ስራ በምን መዕከላዊ ላይ ተፅዕኖ ይሰጣል?

- ሀ. ሐላብ ለጃግሬሬ ሐ. ታሪክ መ. ላይንስ

15. የመጀመሪያው የክርታ ስራ የተከናወነው፤

- ሀ. በወረቀት ለ. በሽታ ላይ ሐ. በድንጋይ ላይ መ. በእሸቅ ላይ

ምንግብ ሁለት

ተፈጥሯዊ እካባቢ

ተፈጥሮ እካባቢ መረትገ፡ ደንገ፣እንሰላትገ፣እፈርገ፣ውሃገ፣እየርና ወዘተ.ያጠቃልላል። እንዲሁም በዘመናዊ ዘመን ዘመናዊ መሳሪያዎች ያለውን ግንኙነትና እንዲሁም በሌላው ላይ የሚያሳድረውን ተፅዕኖ ያጠቃልላል።እነዚህ የተፈጥሮ እካባቢዎች በተለያዩ ምክንያቶች ከቦታ ቦታ ይለያያሉ። ለምሳሌ አንዳንድ እካባቢዎች ተራራማ፣በርሃማ፣ዝናባማ ወዘተ.ሲሆኑ ሌሎች እካባቢዎች ደግሞ ለምሳሌ አፈር ያለባቸውና ደን የበባቸው ሲሆኑ ይችላሉ።አንዳንድ እካባቢዎች ተስማሚ የእየር ንብረት ያለባቸው ሲሆኑ አንዳንድ እካባቢዎች ደግሞ ተስማሚ ያልሆነ የእየር ንብረት ይኖራቸዋል።

በዘመናዊ ልዩነት ምክንያት በርሃማ፣ቀላማ፣ወይናደጋና ደጋ እካባቢዎች ይፈጠራሉ። በእነዚህ የእየር ንብረት እካባቢዎች ያሉ ሌሎች ጃገራፊያዊ ክልሎችም ይለያያሉ።በእጠቃላ የተፈጥሮ እካባቢዎች ስገል እነዚህ ተፈጥሯዊ ክልሎችና የጎሳ መስተጋብር ነው።

ለሰውልጅ ህልውና የሚያሰረዱት ነገሮች የሚገኙ ከተፈጥሮ እካባቢ ነው።በመሆኑም የሰው ልጅ የዕለት ክዕለት የግምረት እንትስታሴ የሚከናወነው የተፈጥሮ እካባቢ አስፈላጊ ነገሮችን ስለያዘ ነው።ለምሳሌ ግንደግግግግግግ ሰቃዎች፣መጠለያና መድኃኒት የመሳሰሉትን የምናገኘው ከተፈጥሮ እካባቢ ነው።

አንዳንድ ተፈጥሯዊ እካባቢዎች ለሰውልጅ አስፈላጊ የሆኑ ነገሮች ተሟልተው ላይገኙባቸው ይችላሉ።ይህም የሚሆነው የተፈጥሮ ሐብት ከቦታቦታ በስርጭትና በመጠን በመለያየቱ ነው። ይህም ግለት በአንዳንድ እካባቢ የተፈጥሮ ሃብት ተትረፍረፎ ሲገኝ በሌላ እካባቢ የተፈጥሮ ሃብት በባዕት ላይገኝ ይችላል።

በሰውና በተፈጥሮ መሳሪያ ያለ ግንኙነት በሁለት መልክ ሊታይ ይችላል።አንደኛው የተፈጥሮን ፀኒታ ያልተረፈ ሰዎች የተፈጥሮን በተለያዩ መልኩ በማዘባት ላይ ይገኛሉ።ይህም ግለት የአፈር መሸርሸር፣የገሰጥት መመዝገብ፣የዱር እንሰላት ቁጥር መመናመንና መጥፋት ወዘተ.ሲያስከትሉ በሌላ መልኩ ደግሞ ሰዎች የተፈጥሮ ሃብትን ላይንሳዊ በሆነ መንገድ በማሻሻል ላይ ሊገኙ ይችላሉ።እንግዲህ በተፈጥሮ እካባቢና በሰዎች መሳሪያ ጤናማና ጤናማ ያልሆነ ግንኙነት አለ ግለት ነው።

የተፈጥሮ እካባቢ በሰዎች ላይ ተፅዕኖ ያሳድራል።በርሃማ እካባቢዎች ፣ኅርፍ፣ የሚበዛባቸው ቦታዎች፣የገለት ጎምራ ፍንጭ ባለባቸው እካባቢዎች፣በጣም በረዶ በበዛባቸው እካባቢዎች ወዘተ.ነር ፀግም አስቸጋሪ ነው።ሆኖም ግን የሰው ልጅ አንዳንድ አስቸጋሪ በሆኑ ቦታዎች ላይ ጫሉ ግህጫዊ እርካት እንደሚፈልገው አድርጎ ለውጦ መጠቀም ይችላል።

የጊዜተሉትን ጥያቄዎች ከላይ የተረጋገጡ ምንጭ መሰረት እድርጋችሁ በትእዛዙ
መሰረት መልስ ስጡ።

መጠሪያ እንደ፣ ለጊዜተሉት ጥያቄዎች ከምንጭ አንጻር እውነት ወይም ሐሰት
በግልት መልስ ስጡ።

-----1. የተረጋገጠ ሃብት ከቦታ ቦታ በስርጭትና በመጠን የተለያየ ነው።

-----2. በተረጋገጠ ሃብትና በሰው ልጅ መካከል ጤናማና ጤናማ ያልሆነ ግንኙነት
አለ።

-----3. የሰው ልጅ አንጻር አስቸጋሪ በሆኑ ቦታዎች ላይ በራሱ ማህበራዊ ዕድገት
እንደሚፈለገው እድርጎ ለውጥ መጠቀም ይችላል።

-----4. የአየር ወይም መለዋወጥ ወይም መለያየት የሚከሰተው በከፍተኛ ልዩነት
ምክንያት ነው።

-----5. የተረጋገጠ ሃብት ስርጭት ከቦታ ቦታና በመጠን አይለያይም።

-----6. የተረጋገጠ ስነግጥም በሰዎች ላይ ተዕዛዥ አያሳድርም።

-----7. መድኃኒት ከተረጋገጠ ስነግጥም ከምንጭ ገንዘብ ወስጥ ይከተላል።

-----8. የተረጋገጠ ከስተፋቶ የምግባራዊ በርሃማ፣ ቆላማ፣ ወይም ደጋ የሚባሉት
ናቸው።

-----9. የግምገማት እንደሆኑ ለጊዜተሉት የሚከናወነው ከተረጋገጠ ስነግጥም ውጭ ነው።

-----10. የተተረጋገጠ የተረጋገጠ ሃብት የሚገኝበት ቦታ ለሰው ልጅ ተስማሚ
አይደለም።

መጠሪያ ሁለት ለጊዜተሉት ጥያቄዎች በምንጭ መሰረት ትክክለኛውን መልስ
ኖረው።

11. ከጊዜተሉት ውስጥ በከፍተኛ ልዩነት ምክንያት የሚፈጠረው የትኛው ነው?

ሀ. ወገን ለተራራ ሐ. በርሐ መ. ሁሉም

12. ግንዛቤ፣ ጥሪ ዕቅድ፣ መጠሪያ፣ መድኃኒት የሚገኙት፣

ሀ. ከተረጋገጠ ሃብት ለከተረጋገጠ ስነግጥም ሐ. ከጃግራፊያዊ ከስተት
መ. መልስ የለውም

13. የጠረጣሪን ሁኔታ ያልተረጋገጠ ሰዎች የሚከናወኗቸው ተግባራት የትኞቹ ናቸው?

ሀ. ደን መግጠር ለእድር ያለው ዝቅደስ ሐ. ችግር አለመታዘዝ መ. ሁሉም

14. ለሰው ልጅ ምንም እስከቸጋሪ ያልሆነው የተረጋገጠ ስነግጥም የቱ ነው?

ሀ. በርሃ ያለበት ለበርሃ የሚሰጠው ሐ. ደን ያለበት መ. ጎርሃ ያለበት

15. ለሰው ልጅ ሁልጊዜ የሚያስፈልጉ ሃብቶች የሚገኙት

ሀ. ከተረጋገጠ ስነግጥም ለከተረጋገጠ ሁኔታ ሐ. ከአየርንብረት መ. ከጃግራፊያዊ ከስተት

ምንግብ ሶስት

ሰባዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች

ሰባዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች በትርጉም የሚለያዩ ነገርን እንዲከለከሉ ደር በእጅጉ የተሳሰረ ዝምድና ያላቸው ዕገሰ ሐሳቦች ናቸው። ይህም ማለት ያንዱ መከበር የሌለው መከበርን ወይም ያንዱ መግዛት የሌለውን መግዛት ስለሚያስከትል ነው።

ሰባዊ መብት ግለት ሰው ሰው ስለሆነ ብቻ የሚያገኘው መሰረታዊ የሆነ በሀይዎት የመኖር፣ የመንገዳተኝ ልዩነት ላይ የማይደረግ ወዘተ. መብት ማለት ነው። ይህም መብት ሃብታም፣ ድሃ፣ ነፃ ጥቅር ወዘተ. ላይ ለሁሉም የሰው ልጅ የተገባ መብት ነው። ምንም እንኳን በዕንሰ ሐሳብ ደረጃ ከክርስቶስ ልደት በፊት ጀምሮ ቢታወቅም በፖለቲካ ውስጥ በተደጋጋሚ ደረጃና በተግባር የገባው በ17ኛው ክፍለ ዘመን ነው። ለመጀመሪያ ጊዜ ስለ ሰባዊ መብት ሙሉ ማብራሪያ የሚሰጥ ተከላካይነት ያዘጋጀው እንግሊዛዊ ፈላስፋ ጆን ሎክ ነው። ጆን ሎክ ጋምታው እ.ኤ.አ. በ1688 ነው። ጆን ሎክ በዚህ ዕውቀት ላይ ሰባዊ መብት ተፈጥሯዊ ነው። ሰባዊ መብቶች ከሰው ተፈጥሯዊ ባህሪ ደር የተቆራኙ በመሆናቸው ማንም ሊሰጣቸው ወይም ሊነጥቃቸው የማይችሉ ግልሰዊ መብቶች ናቸው። ይህም ሰባዊ መብቶችን ለመጠቀም የሚያስፈልገው እንደ ነገር ብቻ ነው። ሰው ሆኖ መገኘት፣ ዲሞክራሲያዊ በሆነ ስርዓት ውስጥ በትድሚያ የግለሰብ ከዚያም የህዝብ መሰረታዊ የሆኑ ሰባዊ መብቶችን እንዲከበሩ መንግስት ዋስትና ይሰጣል። በእሁኑ ሰለት ስለ ሰባዊ መብት ሙሉ ማብራሪያ የሚሰጥና እንደ ዋቢ ሆኖ የሚያገለግለው ስለም አጥፍ፣ የሰባዊ መብት ደንብ ነው። ይህም ደንብ እ.ኤ.አ. በዲሴምበር 1948 በተባበሩት መንግስታት ጠቅላላ ገቢ የሚቀረጽ ሲሆን 30 አንቀጾች አሉት።

በሌላ ሙሉ ደገፍ ዲሞክራሲ የሚለው ቃል ለመጣቱ ከግሪክ ሲሆን ትርጉሙም የህዝብ አስተዳደር ግለት ነው። የዲሞክራሲ መብት ግለሰብ ብሎም ህዝብ ራሱን በራሱ ለማስተዳደር የሚችል መብትን ይጠቅማል። የመሥሪያና የመመሪያ፣ የመስጠት፣ የሰላማዊ ሰልፍ፣ የማድረግ፣ የፈለገውን የፖለቲካ ድርጅት ግድግዳ ወዘተ. ከዲሞክራሲያዊ መብቶች ጥቂቶች ናቸው። ዲሞክራሲ በሰላም ስርዓት የግለሰቦችና የህዝቦች መብት ይጠበቃል።

ግለሰብ ህብረተሰብ የግዴታዎቹ የእንደ ሳንቲም ሁለት ገዕታዎች ናቸው። ግለሰብ የህብረተሰብ ልዩ ሲሆን ህብረተሰብ ደገፍ የግለሰቦች ስብስብ ነው። እንደምዕራባዊያን መ.ሁ.ራን ለመሆኑ ተፈጥሯዊ የሆኑት ግለሰባዊ መብቶች ሲከበሩ የህብረተሰብ መብቶችም ይከበራሉ። እያንዳንዱ ግለሰብ የሚሰጥባቸውና መንግስት ዋስትና የሚሰጣቸው ሰባዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ሲከበሩ የህብረተሰብ መብት ተከታይ ግለት ነው።

የጊዜተሉትን ጥያቄዎች ከጋራ የተረጋገጡ ምንጭ መሰረት እድርጋችሁ በትእዛዙ መሰረት መልስ ሰጡ።

መመሪያ አንድ፡ ለጊዜተሉት ጥያቄዎች ከምንጭ እንግር አውነት ወይም ሐሰት በግልት መልስ ሰጡ።

- 1. ሰዓጥና ጊጥክራሲያዊ መብቶች አንድ ናቸው።
- 2. ጊጥክራሲያዊ መብት ሲጣስ ሰዓጥ መብት ሊጣስ ይችላል።
- 3. ጊጥክራሲያዊ መብት ሰው ሰው በመሆኑ ብቻ የሚያገኘው መብት ነው።
- 4. ሰዓጥ መብት ተፈጥሯዊ ነው።
- 5. ጊጥክራሲያ በሆነ ግህበረሰብ በትድሚያ የህብረተሰብ በጊላ የግለሰብ መብት እንዲከበር መገገላት ዋስትና ይሰጣል።
- 6. በአሁኑ ሰአት ስለሰዓጥ መብት መሉ መማብራሪያ የሚሰጥና ዋቢ የሚሆን ነገር የለም።
- 7. የህዝብ አስተዳደር የሚለው ቃል ከሰዓጥ መብት ጋር አቻ ትርጉም ነው።
- 8. የህብረተሰብ ግለት የግለሰቦች ስብሰባ ነው።
- 9. ሰዓጥና ጊጥክራሲያዊ መብቶች ስለተከበሩ የህብረተሰብ መብት ተከበረ ግለት አይቻልም።
- 10. ከሰው ተፈጥሮ ጋር በአጅጉ የተቆራኘው ጊጥክራሲያዊ መብት ነው።

መመሪያ ሁለት፡ ለጊዜተሉት ጥያቄዎች በምንጭ መሰረት ትክክለኛውን መልስ ያረጡ።

11. ሰዓጥና ጊጥክራሲያዊ መብቶች፡ ህይወጥና ለጊጥክራሲያዊ መብት ነገር አለ ሐፍፀም አንድ ናቸው መ. መልስ የለውም

12. ሰዓጥ መብት በቴዎሪና በተግባር የታየው፡ ሀ. በ17ኛው ክፍለ ዘመን ለ. በ1688 ሐ. በ20ኛው ክፍለ ዘመን መ. በ21ኛው ክፍለ ዘመን

13. ሰዓጥ መብትን ለመጠየቅ የሚያስፈልገው፡ ሀ. ህግ ግወት ለጊጥክራሲያ ግወት ሐ. ሰው ሆኖ መገኘት መ. መልስ አልተሰጠም

14. አለግተፋ የሰዓጥ መብት ደንብ ስንት ነገቶች አሉት? ሀ. 25 ለ. 30 ሐ. 40 መ. 55

15. ራስን በራስ የግስተዳደር መብትን የሚጠቁሙ፡ ሀ. ለጊጥክራሲያ መብት ሐ. ግለሰብ መ. መልስ የለውም

እዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ስነ ትምህርት ኮሌጅ የሊ
ቋንቋዎችና ስነ ዕውቀት ትምህርት ክፍል ለሁለተኛ ዲግሪ እውነት
ጽሁፍ መረጃ ለማሰባሰብ የተዘጋጀ ፈተና ቃላይ

1. መግለጫ

ይህ ፈተና የተዘጋጀው በአማርኛ ቋንቋ የማንበብ ችሎታና በአካደሚያዊ መካከል ያለው ዝምድና በሚል ርዕስ በስድስተኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ ለሚገኙ የጥናት ስራ የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ እንዲሆን ታስቦ ነው። ለጥናቱ የተዘጋጁ ጥያቄዎች ብዛት አርባ አምስት ሲሆን ሶስት የትምህርት አይነቶችን ያካትታል። ይህው ሥነ ዜጋ፣ ህብረተሰብ ሳይንስና ሳይንስ ትምህርቶችን። ለሁሉም ጥያቄዎች ከጥያቄው ጎን ባለው ክፍት ቦታ መልስ ስጡ። ጥያቄዎችን ለመስራት የተፈቀደው ጊዜ 40 ደቂቃ ብቻ ነው። ጥናቱ የተሳካ እንዲሆን ተጠኚ ተማሪዎች በቅንነት፣ በገልፅነትና ከግዴልሽነት ነፃ በሆነ መንገድ ይሰሩ ዘንድ በማክበር እጠይቃለሁ። ለመልካም ትብብራችሁ በቅድሚያ አመሰግናለሁ።

አጠቃላይ መረጃ

ስም _____
የክፍልደረጃ _____
የታ _____
ዕድሜ _____

ሁብረተሰብ ሳይንስ ፈተና

ትዕዛዝ አንድ፣ የሚከተሉትን ጥያቄዎች በጥንቃቄ ካነበባችሁ በኋላ እውነት ወይም ሐሰት በማለት በግራ በኩል ባለው ክፍት ቦታ ላይ መልስ ሰጡ።

1. ሉል የመረትን ትርፅ ያመላክታል።
2. በውሃ የተሸረነው የመረት ክፍል 30% ብቻ ነው።
3. የጠፈር ርቀት የሚለካው በብርሃን አመት ነው።
4. ለአየር ንብረት መዛባት መንስኤዎች ከሚባሉት ውስጥ አንዱ የደኖች መጨፍጨፍ ነው።
5. ስለጠፈር የሚደረገው ምርምር አስተርናመርስ በመባል ይታወቃል።

ትዕዛዝ ሁለት፣ ትክክለኛ መልስ የያዘውን ፊደል መርጣችሁ በግራ በኩል ባለው ክፍት ቦታ ዓፉ።

6. ከሚከተሉት ውስጥ የሰርአተ ፀሐይ ማዕከል የሆነች ክብ ማንናት?
ሀ. ላተርን ለ. መረት ሐ. ጨረቃ መ. ፀ. ሐይ
7. በጠፈር ውስጥ በአንድ እካዲ ተከማችተው የሚገኙ ከዋክብት ምን በመባል የጠራሉ?
ሀ. ምሀጥር ለ. ዋልታ ሐ. ረጨት መ. መልስ የለውም
8. በተዘቃዛው የአየር ክልል የሚገኘው የአፈር አይነት፦
ሀ. ፓድ ሶል ለ. ለም አፈር ሐ. ለምነቱ የተመጠጠ መ. ሁሉም መልስ ነው።
9. በመረት ዙሪያውን የተከበበ የውሃ እካል መጠሪያ ስም ----- ይባላል።
ሀ. ወንዝ ለ. ውቲያናስ ሐ. ሓይት መ. ምንጭ
10. ከሚከተሉት ውስጥ የመተትና የትዝታዜ መጠን መለኪያ መሳሪያ ይሆነው፦
ሀ. ጃንደቪን ለ. ቲርም ሚትር ሐ. ባር ሚትር መ. መልስ የለውም።
11. ከሚከተሉት ውስጥ ሰው ሰራሽ ኃይት የሆነት፦
ሀ. ቆቃና ፈንጫ ለ. ገናልና ባር ሐ. አንገረብና ቀሃ መ. ሁሉም
12. በምድር ወገብ ከሚገኙ እንስሳት ውስጥ አንዱ ----- ነው።
ሀ. ዝገጅር ለ. እንበሳ ሐ. ጅብ መ. ዝሆን
13. እራቱ ወትተች ጎልተው የሚታዩበት የአየር ክልል የትኛው ነው?
ሀ. ተዘቃዛው የአየር ክልል ለ. መካከለኛው ሐ. ሐሩር መ. በሁሉም
14. ለምን የሚኖሩት በየትኛው ንፍቀከበብ ነው?
ሀ. በሰሜን ለ. በደቡብ ሐ. በምድር ወገብ መ. መልስ የለም
15. በአውስትራሊያ የሚገኘው የዛፍ አይነት ማን ተብሎ ይጠራል?
ሀ. ቡሽ ዛፍ ለ. ወይራ ዛፍ ሐ. ባህር ዛፍ መ. መልስ የለውም

ሥነ ዜጋ ፊተና

ትዕዛዝ አንድ፣ የሚከተሉትን ጥያቄዎች በጥንቃቄ ካነበባችሁ በኋላ እውነት ወይም ሐሰት በማለት በግራ በኩል ባለው ክፍት ቦታ ላይ መልስ ስጡ።

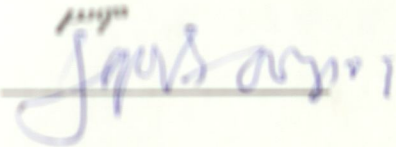
- 1. በሰዎች መካከል የሃሳብና የአመለካከት ልዩነት አለ።
- 2. ማእከላዊ መንግስት በክልል ቤሔራዊ መንግስት መካከል የተመጣጠነ እድገት እንዲኖር የማድረግ አላማ የለውም።
- 3. ህግን ማክበርና ማስከበር የየአንዳንዱ ዜጋ ሃላፊነት ነው።
- 4. የፍትህ ችግር በየተኑ በማንኛውም የህይወት አንቅስቃሴያችን ውስጥ ያጋጥመናል።
- 5. የመብት መጣስ ህግን ወይም ደንብን መተላለፍን አያመለክትም።

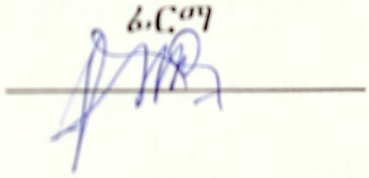
ትዕዛዝ ሁለት፣ ትክክለኛ መልስ የያዘውን ፊደል መርጣችሁ በግራ በኩል ባለው ክፍት ቦታ ዓፋ።

- 6. ከሚከተሉት መካከል የፈጸሙ ድርሻ የሆነው የቱ ነው?
ሀ. በጀት መበጀት ለያፖሊስ ሃይል ማቋቋም ሐ. ገንዘብ ግተም
- 7. ሐገሪቱ የምትመራበትን ህግ የሚያወጣው ለካል፡-
ሀ. ህግ አስፈጻሚ ለ. ህግ አውጭ ሐ. ህግ ተርጓሚ
- 8. ግለሰብ ወይም የአንድ አገር ህዝብ የሚተዳደርበት ደንብ፡-
ሀ. ህግ መንግስት ለ. ፍትህ ሐ. መስተዳድር
- 9. ከሚከተሉት የዲሞክራሲያዊ መብት የሆነው የቱ ነው?
ሀ. የእምነት ነጻነት ለ. በህይወት የመኖር መብት ሐ. የመሰብሰብ መብት
- 10. ለተሰራ ስህተት ወይም ለደረሰ ጉዳት ሚዛናዊ የሆነ እርምጃ መውሰድ፡-
ይባላል።
ሀ. የእርምጃ እርምጃ አወሳሰድ ፍትሃዊነት
ለ. የክፍፍል ፍትሃዊነት
ሐ. የሰነሰርነት ህግ ፍትሃዊነት

ማረጋገጫ

እኔ ከዚህ በታች ስምና ፊርማዬ የሚታየው በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የቋንቋዎች ጥናት ተቋም፣ አማርኛ ትምህርት ክፍል የድህረ ምረቃ መርሀ ግብር ተማሪ ስምን ይህ የሁለተኛ ዲግሪ በክራል ማሟያ ጥናት የራሴ ስራና የተጠቀምኩባቸውን ምንጮችም በሙሉ የጠቀስኩ መሆኑን አረጋግጣለሁ።

^{ሰነድ}

^{ፊርማ}

አድራሻ፡- አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የቋንቋዎች ጥናት ተቋም
አማርኛ ትምህርት ክፍል ድህረ ምረቃ መርሀ ግብር
አዲስ አበባ

